

Pētījums par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Kvalitatīvā un kvantitatīvā pētījuma atskaite

2006. gada novembris – 2007. gada marts

Projektu finansē Eiropas Savienība un Latvijas valsts

Līgums Nr. VPD1/ESF/NVA/06/GS/3.1.5.3./0001/0027/03

Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs

SATURS

Pētījuma apraksts	4
Galvenie secinājumi un rekomendācijas	7
KVALITATĪVAIS PĒTĪJUMS	12
Pētījuma tehniskā informācija	13
Galvenie secinājumi	14
1. Pašreizējais nodarbinātības statuss.....	15
2. Darba zaudēšanas apstākļi	16
3. Nodarbinātības iespējas.....	18
4. Darba meklēšanas stratēģijas.....	20
5. Problēmas atrast un noturēties darba vietā.....	20
6. Sadarbība ar NVA	25
7. Darba devēju attieksme	26
8. Iespējas atgriezties darba tirgū	28
9. Palīdzība finansiālu problēmu risināšanā.....	29
10. Palīdzības lūgšana sociālajā dienestā	31
11. Valsts, pašvaldību risinājumi bezdarba problēmai	33
12. Informācijas pieejamība, pietiekamība	34
Interviju vadlīnijas	36
KVANTITATĪVAIS PĒTĪJUMS	39
Pētījuma tehniskā informācija	40
Terminu skaidrojums	41
Respondentu sociāldemogrāfiskais profils	42

Galvenie secinājumi	43
1. Apmierinātība ar dzīvi	44
2. Respondentu iepriekšējā un tagadējā darba pieredze	45
3. Darba līgums un darba maiņas biežums pēdējā gada laikā	47
4. Darbā iekārtošanās kanāli	49
5. Prognozes par darba meklējumu rezultātiem	53
6. Reģistrēšanās Nodarbinātības valsts aģentūrā	54
7. Ienākumu avoti	56
8. Darba atteikumu iemesli, meklējot darbu	57
9. Kursu apmeklēšana un to lietderīguma novērtējums	58
10. Saskarsme ar Rīgas pašvaldības sociālo dienestu, iemesli un vēlamā palīdzība	59
11. Darba zaudējuma iemesli un bezdarba ilgums aptaujas brīdī	65
12. Galvenie bezdarba cēloņi	67
13. Bezdarba cēloņi, grūtības, risinājumi	68
14. Gadījumi, krīzes situācijas, kas ietekmējušas aptaujas dalībniekus	78
Aptaujas anketa	82

PĒTĪJUMA APRAKSTS

Pētījuma vispārējais mērķis:

Pētījuma par Rīgas pašvaldības ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū mērķis ir informācijas iegūšana par sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupas nodarbinātību, nodarbinātības tendencēm, faktoriem, kas ietekmē šo personu nodarbinātību, grūtībām un iespējamiem risinājumiem.

Pētījuma tiešie mērķi:

1. Izzināt Rīgas pašvaldības sociālo dienestu sociālo pabalstu saņēmēju – bezdarbnieku problēmas sekmīgai integrācijai darba tirgū, kuru atrisināšana ļautu viņiem uzlabot savu sociālo un ekonomisko situāciju.
2. Pēc iegūto datu analīzes izstrādāt rekomendācijas, kas ļautu sekmēt nodarbinātību un sociālo integrāciju sabiedrībā. Piedāvātās rekomendācijas var tikt izvirzītas par pamatu darba tirgus un sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēmas pilnveidošanai Rīgas pilsētā, mazinot sociālās atstumtības draudus projekta mērķa grupai un veicinot tās integrāciju sabiedrības sociālekonomiskajos procesos.

Mērķa grupas:

Rīgas pašvaldības sociālo dienestu darbspējīgie ilgstošie sociālo pabalstu saņēmēji – bezdarbnieki, kuri pēdējo trīs gadu laikā saņēmuši pabalstus 12 un vairāk reizes un vismaz 9 mēnešus bijuši bez darba¹ (turpmāk tekstā – ilgstošie sociālās palīdzības saņēmēji - bezdarbnieki). Pavisam Rīgas pašvaldības sociālo dienestu datu bāzēs uz 2007. gada 8. janvāri kā sociālo pabalstu saņēmēji bija reģistrētas 2 753 personas. Sīkāku aptaujāto respondentu sadalījumu pēc dažādiem sociāldemogrāfiskiem parametriem var skatīt pētījuma tehniskajā informācijā 40. – 42. lpp.

---

¹ Tādējādi aptaujas brīdī respondents varēja būt nodarbināts

Pētījuma metodoloģija

- Kvalitatīvā pētījuma metode

Šis pētījuma daļas ietvaros tika organizētas 18 padziļinātās intervijas ar Rīgas domes Labklājības departamenta uzskaitē esošajiem ilgstošajiem sociālā pabalsta saņēmējiem – bezdarbniekiem darbspējas vecumā, kuri trīs gadu laikā saņēmuši pabalstus 12 un vairāk reizes. Lai iegūtu vispusīgākus priekšstatus par dažādās pilsētas daļās dzīvojošo bezdarbnieku – palīdzības saņēmēju problēmām, intervijas tika veiktas visās Rīgas priekšpilsētās – 6 intervijas Vidzemes priekšpilsētā (ieskaitot Centra rajonu), 3 intervijas Ziemeļu un 3 intervijas Kurzemes rajonā, 3 intervijas Latgales un 3 intervijas Zemgales priekšpilsētā.

- Kvantitatīvā pētījuma metode

Balstoties uz kvalitatīvā pētījuma galvenajiem rezultātiem un identificētajām problēmām, tika veikta kvantitatīva aptauja, veicot tiešās intervijas ar ilgstošiem sociālās palīdzības saņēmējiem - bezdarbniekiem viņu dzīvesvietās. Lai aptauja noritētu sekmīgi, iepriekš apmācīts un instruēts profesionāls intervētājs ar respondentu vispirms telefoniski sazinājās, lai noskaidrotu vēlamu aptaujas laiku un valodu. Aptaujas anketas bija iespējams izvēlēties latviešu vai krievu valodā.

Aptaujas sākotnējais uzstādījums bija aptaujāt noteiktu skaitu sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku dažādos Rīgas administratīvajos rajonos tādā veidā, lai varētu salīdzināt atšķirības un kopīgās iezīmes šo rajonu ietvaros. Šāds dalījums balstījās uz pieņēmumu, ka dažādos Rīgas rajonos sociālās palīdzības saņēmējiem – bezdarbniekiem ir atšķirīgas problēmas un vajadzības veiksmīgai sociālai un profesionālai integrācijai darba tirgū un sabiedrībā kopumā. Diemžēl šis mērķis netika sasniegts, jo atsevišķos Rīgas rajonos Sociālo dienestu datu bāzes, no kurām tika atlasīti respondenti aptaujai, bija pārāk mazas vai nepilnīgas, lai no tām aptaujātu salīdzināšanai pietiekamu respondentu skaitu. Tāpēc pētījuma ietvaros nav iespējams veikt analīzi, kas ļautu vērtēt Rīgas rajonu un priekšpilsētu atšķirības piedāvāto iespēju klāstā vai pastāvošajās problēmās šai sabiedrības grupai.

Aptaujas izlases metode

Projektā bija paredzēts aptaujāt ilgstošus palīdzības saņēmējus – bezdarbniekus. Izlase tika veidota pēc adresēm, kas iegūtas no Rīgas pašvaldības Sociālo dienestu datu bāzēm.

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Kopējais izlases apjoms

Kvalitatīvā pētījumā: 18 intervijas

Kvantitatīvā pētījumā: 605 respondenti

Pētījuma laukdarba laiks

Kvalitatīvais pētījums: No 08.11.2006 līdz 08.12.2006

Kvantitatīvais pētījums: No 05.02.2007 līdz 20.03.2007

Detalizētu informāciju par laukdarba tehnisko informāciju skatīt 13. un 40. lpp.

GALVENIE SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

GALVENIE SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

1. Gan kvalitatīvais, gan kvantitatīvais pētījums liecina, ka galvenie ilgstošā bezdarba cēloņi ir sekojoši:

1.1. Sociālo pabalstu saņēmēju – bezdarbnieku **veselības stāvoklis** (t.sk. invaliditāte), kas rada problēmas strādāt fiziski smagu darbu vai grūtības strādāt pilnu darba slodzi. Tāpat nereti problēmas rada arī **slimu un kopjamu tuvinieku aprūpe**. Risinājums varētu būt dažādi pasākumi veselības uzlabošanai (finansiāla palīdzība operācijām, rehabilitācijai), kā arī vairāk darba piedāvājumu ar saīsinātu darba laiku vai vairāk darba piedāvājumu darbam mājās. Piedāvāt aprūpes mājās pakalpojumus tādā apmērā, lai tuviniekam būtu iespējas strādāt algotu darbu (lielāks aprūpes stundu skaits).

Kvalitatīvā pētījuma rezultāti liecina, ka liela problēma maznodrošināto vidū ir slimības diagnostika. Vairākkārt tika uzsvērts, ka ārsti nav spējīgi noteikt diagnozi un tādēļ dokumentāli nav iespējams reģistrēt saslimšanu vai pat iespējamo invaliditāti, tajā pat laikā reālas darbaspējas cilvēkam nav. Tieši individuāla un savlaicīga medicīniska rakstura palīdzība arī tiek uzskatīta par vienu no risinājumiem un iespējām bezdarbniekiem atgriezties darba tirgū. Lai veicinātu nodarbinātību, pašvaldībai būtu lietderīgi veidot sociālos dienas darba un rehabilitācijas centrus, kuros varētu apmācīt un nodarbināt iedzīvotājus ar veselības problēmām, piedāvājot atvieglotas slodzes darbavietas, dodot iespēju darba laikā atpūsties, atgulties vai strādāt nepilnu darba slodzi. Jāapsver iespējas, piesaistot privātstruktūras, organizēt, attīstīt un paplašināt mājražošanu, tādējādi dodot iespēju strādāt tiem, kuriem ilglaicīga atrašanās ārpus mājas ir apgrūtināta.

1.2. **Neatbilstošs piedāvātais atalgojums darba vietās**, kā arī darba devēju negatīvā, negodīgā attieksme: darba algu nemaksāšana pilnā apjomā, darba līgumu neslēgšana, kā arī pienācīgu darba apstākļu un vides nenodrošināšana strādājošiem. Kā iespējamais risinājums varētu būt intensīvāks atbalsts darba ņēmējiem savu tiesību apzināšanā (piemēram, bezmaksas informatīvais tālrunis, bezmaksas juristu pakalpojumi, lielāka informācijas pieejamība par darbinieku tiesībām u.c.). Tāpat ieteikums būtu stingrāku darba devēju kontroles mehānismu ieviešana, kas novērstu Darba likuma pārkāpumus attiecībā pret darba ņēmējiem un arī stingrāki sodi darba devējiem par likumu pārkāpumiem gan darba attiecībās, gan darba vides standartu neievērošanā. Kā efektīvs mehānisms, kas varētu stimulēt darba ņēmēju tiesību aizsardzību, tiek uzskatīts arī darba devēju pārkāpumu sabiedriska publiskošana informatīvajā telpā.

- 1.3. **Bērnu kopšana un audzināšana.** Problēmas, kas saistās ar šo bezdarba cēloni, ir nepietiekamie līdzekļi auklīšu nolīgšanai vai arī sliktais bērna veselības stāvoklis. Kā iespējamais risinājums šādu bezdarba cēloņu novēršanai varētu būt vairāk darba vietu ar elastīgu/ saīsinātu darba laiku, vai arī darba vietas tuvu mājvietai, piemērotāki bērnudārzi un lielāka kvalificētu aukļu pieejamība. Nepieciešama arī intensīvāka darba devēju pretimnākšana sievietēm, kuras bijušas bērna kopšanas atvaļinājumā. Būtiski būtu izveidot dažādas motivācijas programmas sievietēm, kuras ilgstoši bijušas ārpus darba tirgus. Šāda veida programmas veicinātu ne tikai pašapziņas celšanu, bet arī sociālā tīkla paplašināšanu un pieredzes apmaiņu.
2. Saskaņā ar aptaujas rezultātiem arī **latviešu valodas prasmes kā bezdarba cēlonis** ir samērā bieži vērojams sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku vidū. Ieteikums būtu paplašināt iedzīvotājiem piedāvātās latviešu valodas apguves iespējas (piemēram, bilingvāla apmācība kvalifikācijas celšanas vai profesijas apguvesursos), kursu daudzveidīgumu un sabiedrības informēšanu par tiem. Tomēr jāatzīmē, ka starp respondentiem, kuri latviešu valodu vairāk vai mazāk apguvuši sarunvalodas līmenī, nav vērojama vēlme veltīt papildus pūles valodas tālākai apguvei, līdz ar to mācību kursi bieži vien nav pietiekami efektīvi. Būtu nepieciešams arī atrast veidus kā motivēt šo iedzīvotāju grupu intensīvākai valodas apguvei.
3. Aptaujas dati liecina, ka pēdējā gada laikā dažādus **profesijas ieguves vai pārkvalifikācijas kursus apmeklējuši tikai 17% aptaujas dalībnieku**. Šajā respondentu grupā kursi visbiežāk tikuši novērtēti kā lietderīgi. Kā viens no bezdarba mazināšanas un atstumto grupu veiksmīgas integrācijas darba tirgū apstākļiem varētu būt dažādu kursu apmeklēšana profesijas ieguvei, kvalifikācijas celšanai, valodas prasmju apguvei vai vienkārši sevis pilnveidošanai. Jāatzīmē, ka šāda veida kursi sekmē ne tikai zināšanu un jaunu iemaņu apguvi, bet arī veicina socializācijas procesu.
4. Gan kvalitatīvā, gan kvantitatīvā pētījuma rezultāti liecina par to, ka kopumā aptaujātajiem sociālās palīdzības saņēmējiem – bezdarbniekiem **ir interese par iespēju strādāt**, tomēr kā priekšnoteikumi tiek izvirzīti: nepilna darba slodze, darba vietas tuvums mājām, neliela fiziskā slodze un darbam atbilstoša apmaksā.
5. Kvalitatīvais pētījums uzrāda, ka starp iemesliem, kuru dēļ darbaspējīgā vecumā esošie iedzīvotāji nevar atrast sev piemērotu darbu, ir situācijas, kurās vērojamas **personības psiholoģiskās īpatnības, piemēram, grūtības komunicēt stresa situācijās, psiholoģiska rakstura novirzes**. Tāpat kvalitatīvā pētījuma dati norāda arī uz to, ka jāņem vērā dažas raksturīgas ilgstošo bezdarbnieku iezīmes, tādas kā neuzņēmība, kautrīgums, bailes, neuzticība, vilšanās un arī bezcerība. Aptaujāto respondentu izteikumi liecina arī par aizvainojumu, lepnumu un nevēlēšanos pazemoties. Ieteikums ir ievērot

izteikto nepieciešamību pēc kvalificēta psihologa palīdzības, kā arī dažādu atbalsta programmu izveide, kuru mērķis būtu pašapziņas celšana un motivācijas paaugstināšana. Lai palīdzētu risināt maznodrošināto problēmas, ir nepieciešama ļoti individuāla un personiska pieeja katram konkrētam cilvēkam, ģimenei un situācijai. Pie tam šādu situāciju izvērtēšanu, gadījumos, kad personas bezdarbs saistīts ar veselības problēmām, nevar atstāt vienpersonīgi sociālo darbinieku ziņā. Papildus ir nepieciešama cieša sadarbība ar ārstiem, lai veicinātu diagnožu noteikšanu un, iespējams, invaliditātes piešķiršanu, kā arī atsevišķos gadījumos veiktu psiholoģisko īpatnību novērtējumu.

6. Kā galvenie faktori darba tirgū, kuru dēļ sociālo pabalstu saņēmēji – bezdarbnieki ir saņēmuši atteikumu darbā, ir **vecums, valodas prasmju trūkums, veselības stāvoklis un sociālais statuss/ ārējais izskats**.
7. Kvalitatīvais pētījums uzrāda, ka par bezdarba cēloni kļūst arī dažādi **traumatiski notikumi**, visbiežāk paša vai tuvinieka smaga saslimšana vai trauma, pēc kuras ģimene ir saskārusies ar daudzām grūtībām t.sk. bezdarbu un nav spējusi atgriezties ekonomiski aktīvā dzīvē. Kvantitatīvais pētījums augstākminēto secinājumu daļēji apstiprina, jo aptuveni 1/3 aptaujas dalībnieku atzīst, ka pēdējo 3 gadu laikā ir saskārusies ar kādu gadījumu/ krīzes situāciju, kas būtiski ietekmējusi viņu dzīvi. Visbiežāk minētās krīzes situācijas saistītas ar tuvinieku/ radu/ draugu nāvi, paša respondenta vai tuvinieku slimību/ operāciju vai invaliditāti. Tikai 9% aptaujāto pēc šiem negadījumiem saņēmuši profesionālu psiholoģisko palīdzību vai atbalstu. Smagu saslimšanu un daļēju darba spēju zaudēšanas gadījumā valstij vai pašvaldībai būtu jānodrošina personai psiholoģiskais atbalsts. Tāpat šādos gadījumos aktīvāk vajadzētu piesaistīt Profesionālās karjeras izvēles valsts aģentūras sniegtos pakalpojumus, palīdzot šiem cilvēkiem atrast jaunu, piemērotu profesiju. Noteikti daļēju darba spēju zaudēšanas gadījumos nepieciešams arī aktīvāks sociālo darbinieku darbs slimnīcās uzreiz pēc traumas vai nelaiemes gadījuma.
8. Aptaujas rezultāti liecina, ka starp tiem aptaujas dalībniekiem, kuri aptaujas laikā meklē darbu, ticība tuvāko trīs mēnešu laikā atrast darbu ir atkarīga no dažādiem sociāldemogrāfiskiem faktoriem. Piemēram, caurmērā skeptiskāk par savām izredzēm atrast darbu tuvākajā nākotnē izteikušies respondenti pirmspensijas vecumā, personas, kas vienas audzina bērnus, kā arī respondenti ar zemākiem ienākumiem. Pirmspensijas vecuma cilvēkiem raksturīgs arī slikts veselības stāvoklis un vāja motivācija meklēt darbu, tāpēc kā viens no risinājumiem būtu piedāvāt atvieglotas slodzes darba vietas sociālos dienas darba un rehabilitācijas centros.
9. Salīdzinot **informācijas kanālus, kurus izmanto respondenti meklējot darbu**, un tos, caur kuriem reāli tiek atrasts darbs, var secināt, ka abos gadījumos visbiežāk izmantotie ir neformālie informācijas kanāli (caur radiem, draugiem, paziņām) (meklē: 73%, darbu

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

atraduši: 50%). Meklējot darbu, personas bieži vēršas Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA), taču reāli darbs caur šo organizāciju atrasts ievērojami retāk (meklē: 47%; darbu atraduši: 8%). Trešais informācijas kanāls ir sludinājumu lasīšana/ ievietošana plašsaziņas līdzekļos – darbu šādā veidā meklē 38% aptaujāto, bet starp strādājošiem darbu minētajā veidā atraduši 13% respondentu. Raksturīgi, ka, lai nerastos papildus izdevumi, šī sociālā grupa tradicionāli neiegādājas laikrakstus, tādējādi saskare ar publiskiem sludinājumiem nav visai plaša, un šie cilvēki lielā mērā dzīvo norobežotā informācijas telpā, kur jaunumu ienākšana un informācijas apmaiņa ir minimāla. Tādējādi var ieteikt, piemēram, NVA bezmaksas avīzes piegādi bezdarbniekiem mājās. Tāpat atbalstāma ir NVA ideja, kas veicina informācijas pieejamību par brīvām darba vietām publiskās vietās (piemēram, lielveikalos).

10. Rīgas pašvaldības sociālo dienestu pēdējo 12 mēnešu laikā personīgi apmeklējuši 47% aptaujāto, apmeklējuma mērķis visbiežāk bija materiālas palīdzības saņemšana vai informācijas iegūšana par dažādiem pabalstu veidiem. Biežāk saņemtā palīdzība novērtēta kā vajadzībām atbilstoša, tomēr daļa respondentu ar palīdzību nav apmierināti un būtu drīzāk vēlējušies saņemt palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā vai arī saņemt materiālu palīdzību bērnu audzināšanai vai veselības problēmu risināšanai. Saskaņā ar kvalitatīvā pētījuma rezultātiem, kaut arī finansiālā palīdzība ir būtiskākais ieguldījums, palīdzot maznodrošinātajiem, ļoti pozitīvi tiek vērtēts arī emocionāls un psiholoģisks atbalsts. Ieteikums ir veicināt pastiprinātu socializācijas procesu šajā grupā, piemēram, rīkojot bērniem Ziemassvētku eglītes, ekskursijas un citus pasākumus.
11. Būtiska problēma ir **bezdarbnieku pārvietošanās iespējas sabiedriskajā transportā**. Risinot jautājumus par palīdzību bezdarbniekiem un maznodrošinātajiem, jāņem vērā, ka arī pieaugošās transporta izmaksas kavē šo personu iesaistīšanos darba tirgū. Viens no risinājumiem būtu mēnešbiļetes vai daļēja transporta izdevumu segšana iedzīvotājiem, kuri apmeklē kādus kvalifikācijas celšanas vai pārkvalifikācijas kursus, vai arī ir aktīvā darba meklēšanas procesā.
12. Apmierinātība ar dzīvi korelē ar ienākumiem – jo tie ir augstāki, jo apmierinātība lielāka. Tādējādi, izvirzot par mērķi ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju iesaistīšanu darba tirgū un līdz ar to arī viņu ienākumu paaugstināšanu, tiktu vairotā šīs grupas kopējā apmierinātība ar dzīvi, kas sekmētu šo indivīdu veiksmīgāku sociālo un profesionālo integrāciju gan darba tirgū, gan sabiedrībā kopumā.

KVALITATĪVAIS PĒTĪJUMS (12. – 38. lpp.)

PĒTĪJUMA TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

Respondentu atlase

Lai sasniegtu pētījuma mērķus, kvalitatīvā pētījuma ietvaros tika organizētas 18 padziļinātās intervijas ar Rīgas domes Labklājības departamenta reģistrētajiem ilgstošajiem sociālā pabalsta saņēmējiem – bezdarbniekiem darbības vecumā, kuri trīs gadu laikā saņēmuši pabalstus 12 un vairāk reizes.

Intervijas tika veiktas visās Rīgas priekšpilsētās:

6 intervijas Vidzemes priekšpilsētā (ieskaitot Centra rajonu);

3 intervijas Ziemeļu rajonā;

3 intervijas Kurzemes rajonā;

3 intervijas Latgales priekšpilsētā;

3 intervijas Zemgales priekšpilsētā.

Kopumā no 60 piedāvātajiem, potenciālajiem pētījuma dalībniekiem, sasniegt izdevās 37, no kuriem 19 no dalības pētījumā un intervijām atteicās.

Interviju norises laiks un vieta

10 intervijas notika respondentu dzīves vietās;

8 intervijas notika SKDS telpās

Interviju lauku darba veikšanas laiks – 08.11. 2006 līdz. 08.12.2006;

Interviju vidējais ilgums – 34 minūtes.

Intervijas vadīja: Nita Aveniņa (kvalitatīvā projekta vadītāja).

GALVENIE SECINĀJUMI

Kopumā pētījuma laikā tika aptaujāti 18 Rīgas pilsētas iedzīvotāji, bezdarbnieki darbspējas vecumā, kuri paši vai kuru ģimenes locekļi ir griezušies RD Labklājības departamenta sociālajā dienestā palīdzības saņemšanai.

Lielākā daļa no aptaujātajiem darba spējas veselības problēmu dēļ ir zaudējuši paši, vai arī to radnieku aprūpe nepieļauj pilnvērtīgu darba slodzi. Jāatzīmē, ka starp iemesliem, kuru dēļ darbaspējīgā vecumā esošie iedzīvotāji tomēr ilgstoši nevar atrast sev piemērotu darbu, ir arī situācijas, kurās vērojama acīmredzami psihiskas dabas traucējumi, arī komunikācijas barjeras stresa situācijās.

Raksturīga šo iedzīvotāju iezīme ir neuzņēmība, kautrīgums, arī bailes, neuzticība, vilšanās, pat bezcerība. Aptaujāto respondentu izteikumi liecina par aizvainojumu un lepnumu, nevēlēšanos pazemoties.

Pētījuma laikā tikai atsevišķos gadījumos nācās sastapties ar situācijām, kuras drīzāk liecināja par apzinātu maznodrošinātā situācijas pārspīlēšanu, lai negodprātīgi izmantotu pašvaldības palīdzību, kad risinājumi būtu iespējami pašu spēkiem. Kopumā vizuāli novērotais liecina par lielu finansu trūkumu, nabadzību un nespēju atsperties, atgūties no krīzes, lai uzlabotu labklājību ģimenē.

Būtiskas atšķirības vērojamas arī vīriešu un sieviešu dzīves stāstos. Tieši sievietes lielākoties ir tās, kuras nestrādā kopjamu radnieku un ģimenes locekļu dēļ, savukārt vīriešiem darba nespēja biežāk ir saistīta ar pašu veselību. Iezīmējas tendence, ka salīdzinoši vieglāk papildus finansu līdzekļu ieguves iespējas '*piehaturējot*' ir vīriešiem. Tieši vīrieši norāda uz darba iespēju pārpilnību, kuru diemžēl nevar izmantot sadzīves apstākļu vai veselības dēļ.

Kopumā aptaujātajiem sociālās palīdzības saņēmējiem ir interese par iespēju strādāt algotu darbu, tomēr kā priekšnoteikumi tiek izvirzītas sekojošas prasības: nepilna darba slodze, darba vietas tuvums mājām, neliela fiziskā slodze un samērīga apmaksā.

Tādejādi pašvaldības interesēs būtu veidot sociālos, dienas darba centrus, kuros varētu nodarbināt iedzīvotājus ar veselības problēmām, piedāvājot atvieglotas slodzes darbavietas, dodot iespēju darba laikā atpūsties, atgulties vai strādāt nepilnu darba slodzi. Tāpat būtu jāmeklē iespējas organizēt mājražošanu, lai iedzīvotāji, kuriem ir problēmas atstāt savus radniekus vienus, varētu strādāt mājās.

Liela problēma, maznodrošināto starpā ir slimības diagnostika. Vairākkārt tiek uzsvērts, ka ārsti nav spējīgi noteikt diagnozi un tādēļ dokumentāli nav iespējams reģistrēt saslimšanu vai pat iespējamo invaliditāti, tajā pat laikā reālas darbaspējas cilvēkam nav. Arī vispārējā medicīniskā palīdzība tiek uzskatīta par vienu no risinājumiem un iespējām bezdarbniekiem

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

atgriezties darba tirgū. Līdz ar to, lai veiksmīgi risinātu maznodrošināto problēmas, ir nepieciešama ļoti individuāla un personiska pieeja konkrētam cilvēkam, ģimenei un situācijai. Tādu situāciju izvērtēšanu, kad darba nespēja saistīta ar saslimšanu nevar atstāt vienpersonīgi sociālo darbinieku ziņā. Papildus ir nepieciešams arī maznodrošināto iedzīvotāju psiholoģiska rakstura novērtējums, jo daudzi no bezdarbniekiem nevar atrast sev darbu tieši kādu slēptu psiholoģisku problēmu dēļ, kuras nespeciālists drīzāk uztver kā agresiju, uzbudinātību vai slimīgu aizdomīgumu.

Būtiska problēma ir pārvietošanās sabiedriskajā transportā. Risinot jautājumus par palīdzību bezdarbniekiem un maznodrošinātajiem, jāņem vērā, ka arī pieaugošās transporta izmaksas kavē šo personu iesaistīšanos darba tirgū.

Kaut arī finansiāla veida palīdzība ir būtiskākais ieguldījums maznodrošināto atbalstam, ļoti pozitīvi tiek vērtēti arī cita veida emocionāls atbalsts.

1. PAŠREIZĒJAIS NODARBINĀTĪBAS STATUSS

Tā kā pētījuma mērķauditorijas atlasē pamatā bija nosacījums par bezdarbniekiem - ilgstošajiem sociālās palīdzības saņēmējiem, tad arī, aptaujājot pētījuma dalībniekus par nodarbinātības statusu, lielākoties tika sniegta negatīva atbilde - pastāvīga un 'oficiāla' darba šiem cilvēkiem nav. Viens no respondentiem norādīja, ka pēdējās nedēļas laikā ar Nodarbinātības Valsts aģentūras (NVA) palīdzību viņam tomēr ir izdevies iekārtoties darbā.

Tomēr sarunu laikā atsevišķi respondenti apliecināja, ka ir nodarbināti, kaut ne pastāvīgi, 'ne oficiāli' un 'bez papīriem', un uzskata sevi par strādājošiem. Šo pētījumu dalībnieku rīcības pamatā ir kāda papildus interese, savtīgi nolūki, kuru priekšnoteikums ir bezdarbnieka vai maznodrošinātās ģimenes statusa saglabāšana.

'Man ir mans dzīvokļa jautājums. Izejot no cietuma, es jau divarpus gadus esmu brīvībā, mūsu Latvijas likums, mūsu Dome iztaisīja tādu likumu 93. gadā, ka izejot no cietuma viņiem man jāpiedāvā dzīvojamā platība. Ja es iekārtojos pastāvīgā darbā, tad man jābūt minimālajai algai. Ja ir minimālā alga, tad viņiem tas aprēķins iet kaut kā pa savam. Man ir noteikta summa jāsaņem. Ja es saņemu kaut vai par santīmu vairāk, tad mani vienkārši noņem no rindas uz dzīvokli. Tagad es uzreiz skaitos kā maznodrošinātais. A tā man pilnībā tiek liegta iespēja iegūt to dzīvokli. Ir divi tādi nesaprotami likumi. To dēļ es jau sen būtu oficiāli strādājis un sameklējis labu darbu.'

Salīdzinot aptaujāto vīriešu un sieviešu sniegtās atbildes, redzams, ka sievietēm ir salīdzinoši grūtāk atrast apmaksātu pagaidu darbu vai papildus piepelnīšanās iespējas kā

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

vīriešiem. Pētījuma dalībnieki – vīrieši pat norāda, ka ‘darba piedāvājumu ir daudz’, ‘darba jau netrūkst’, ja vien veselība un sadzīves apstākļi to ļautu izmantot.

Interesanti, ka lielākā daļa aptaujāto pētījuma dalībnieku pauda patiesu vēlmi atrast sev atbilstošu un piemērotu darbu. It īpaši sāpīgs šis jautājums ir tiem cilvēkiem, kuri strādāt nevar savas sliktās fiziskās veselības dēļ.

2. DARBA ZAUDĒŠANAS APSTĀKĻI

No respondentu sniegtajām atbildēm var secināt, ka gandrīz visās situācijās darba zaudēšana ir bijis negatīvs blakus efekts kādai citai krīzes situācijai, parasti saistībā ar veselību. Lielākoties krīzes situācijas izveidojušās pēc nelaimes gadījumiem ar pašiem vai ģimenes locekļiem, avārijām un saslimšanām.

‘Tas ir izveidojies ar vienu kritienu atmuguriski, izsisti kaut kādi muguras skriemeļi. Un ir gana netipiski, nevis man sāp mugura vai kas, man ir kaut kādas dīvainas krampju lēkmes. Bet kas sākās tieši pēc šā kritiena un ar kurām tikko es vairāk papūlos, tikko ir kaut kāda lielāka slodze, vai tikko izdaru kādu neatļautu kustību, tas atsākas.’

‘Nu redziet, man bija bērni tad es nestrādāju. Pirms tam es strādāju. Strādāju slimnīcā par virtuves strādnieci. Par auklīti biju bērnu dārzā. Bet tas bija tad, kad man vēl bērni nebija. Slimoju ar epilepsiju. Man lika aiziet no auklītes darba. Un no ēdnīcas.’

‘Lieta tāda, ka pirms četriem gadiem man parādījās problēmas ar veselību. Skolioze. Protams, taisīja operāciju, bet arī es neizveseļošos.’

‘Man ir ļoti grūti strādāt. Man vīrs ir invalīds. Četrreiz insulējams (cukura diabēta slimnieks), neredzīgs. Pirmās grupas invalīds. Viņš tikai guļ visu laiku. Viņš neko nevar. Jā, viņš ir kopjams. Un nervozs tāds. Par velti jau viņam to pirmo grupu nedod. Tāds nu viņš ir. Viņš bez manis iztikēt nevar.’

‘Darbs ir, bet es nevaru, jo gribu gulties slimnīcā. Man tēvs ir pirmās grupas invalīds. Man arī vajag gulties slimnīcā uz grupu. Man ir lauzts mugurkauls tāpēc es ne šur, ne tur. Strādāt es it kā varu. Divus mēnešus varu pastrādāt. Tādu darbu priekš manis nav.’

Vairākas no sievietēm atzina, ka nav spējušas integrēties darba tirgū pēc bērnu piedzimšanas, tādēļ pieradums rūpēties par mājas ikdienu kļuvis prioritārs. Jāsaka, ka, tā kā bērnu slimības gadījumā sievietes ir galvenās (un Latvijas situācijā arī bieži vienīgās) bērnu aprūpētājas, tad nereti arī šāds apstākļis traucē sievietēm - māmiņām integrēties un noturēties darba tirgū.

'Bet strādāt es nestrādāju jau ļoti ilgi, tie ir kādi desmit gadi. Sākumā bērni bija mazi, man ir divi puikas, bet tagad ir veselības problēmas. Ilgstošas.'

'Tad bērni sāka rindā slimot. Tad es pati uz slimības lapu. Un iznāca tā, ka man mēnesis iznāca uz slimības lapas. Un kamēr es biju no vienas uz otra, uz trešo slimības lapu, tikmēr manā vietā jau bija cits pieņemts.'

'Darba zaudēšanas situācija ir pēc bērna piedzimšanas, kad it kā uzreiz nevēlējās atgriezties un pēc tam tā institūcija, kurā tika strādāts iepriekš tika nolikvidēta līdz ar to tajā atgriezties nebija iespējams. Vecās darba vietas nav un jaunās arī nav. Mājās ir mazs bērniņš līdz ar to lielāka vērme ir palikt mājās.'

Vairākiem no aptaujātajiem vīriešiem darbu nācies zaudēt, jo atradušies soda izciešanas iestādēs. Savukārt tie, kuriem ir problēmas ar alkoholu, sūdzējās par likvidētajām darbavietām un izpostītajām ražotnēm. Viens no respondentiem skaidroja, ka darba zaudēšana ir saistīta ar autovadītāja tiesību medicīniskās apskates nepieciešamību, kurai šobrīd pietrūkst naudas.

'Tiesības beidzās. Man komisijas nav, es tiesības nevaru nomainīt. Desmit gadi ir tiesībām termiņš. Un nav naudas un nav komisijas.'

Runājot par bijušajām krīzes situācijām un tajā brīdī nepieciešamo palīdzību, daļa pētījuma dalībnieku atzina, ka nelaimes brīdī darba zaudēšanu nemaz nav uzskatījuši par problēmu un tādēļ kādus alternatīvus problēmu risinājumus nav meklējuši - prioritāte bijusi krīzes atrisināšana.

Tie pētījuma dalībnieki, kuru darbaspējas ierobežotas vājās veselības dēļ, būtu vēlējušies saņemt papildus medicīnisko palīdzību diagnosticēšanai un ārstēšanai.

'Tas jau vairāk kā desmit gadus atpakaļ bija. Trīs operācijas vajag. Man teica, lai braucu uz Vāciju. Prasīju, cik tas maksā. Man teica – 800 markas Es saku – jā, aizbraukt turp atpakaļ un vēl padzīvot, tad tas būs tā labi. Tā ap divi tūkstoši.'

'Jā, tas radikulīts. Es biju pie ārsta. Viņi teica, ka neārstē, jo radikulīts. Jātaisa tā blokāde ir, bet tā jau arī maksā naudu.'

'Vajag ārstēties kā ārsti teica. Vajag divas reizes gadā ārstēties slimnīcā un tad var izārstēties. Vajag ar vingrošanu nodarboties. Visādas jostas, aplikatori. Josta, kas savelk.'

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Atsevišķi pētījuma dalībnieki norādīja, ka arī strauji pieaugušās sabiedriskā transporta un degvielas cenas mazinājušas motivāciju strādāt un veicinājušas pašreizējo bezdarbu.

‘Ja man apmaksās ceļu, tad bez problēmām.’

‘Mani neaizdzina, es aizgāju pats, jo es pateicu saimniekam, ka man nav izdevīgi braukt pēc savas naudas uz Jelgavu.’

3. NODARBINĀTĪBAS IESPĒJAS.

Vairākums aptaujāto ir ieinteresēti, apsver un meklē darba iespējas, tomēr dažādu iemeslu dēļ sev piemērotu darba vietu nav spējīgi atrast. Tā kā daļa no respondentiem ir fiziski neveseli, vai to radinieki prasa noteiktu aprūpi, tad pamatproblēma, ar kuru saskaras vairākums pētījuma dalībnieku, ir specifisku darba vietu trūkums. Tieši nepilnas vai daļējas slodzes vakances, mājražošanas iespējas ir tās darba vietas, kuras aptaujātajiem rīdziniekiem varētu palīdzēt risināt nodarbinātības problēmu.

‘Prasu, lai iedod man darbu uz mājām. Man agrāk bija darbs mājās, bet tagad nav.’

Kā jau iepriekš tika minēts, darba iespējas tiek piedāvātas, tomēr tās ir nepiemērotas respondentu dzīvesveidam, neatbilstošas fiziskajām spējām. Respondenti, kuru fiziskās spējas nav ierobežotas, bet pastāvīgu darbu strādāt nevar, jo jākopj kāds no ģimenes locekļiem, labprāt strādātu nepilnu darba dienu, divas trīs stundas dienā. Pie tam būtisks apsvērums ir darba vietas atrašanās attālums un nokļūšana līdz tai, gan patērētā laika, gan papildus sabiedriskā transporta izmaksu ziņā.

‘Es tad tagad, pieņemsim, meklēju tādu darbu, kur es varētu pie mājām tuvāk. Pieņemsim, lai nebūtu pilna darba slodze, lai vismaz tā.’

‘Bet tur principā arī tad, kad man tas bērns bija mājās, es arī domāju kaut kādi grozīties. Vismaz pa vakariem vai agri no rītiem. Tā kā man tā izdevība ir, ka es varētu izrauties, bet nav jau tādi darbi uz dažām stundām. Ja ir, tad ir pamatīgas stundas. Nav ko.’

Savukārt fiziski slimiem cilvēkiem pilnas slodzes darba diena vienkārši nav izturama - piedāvātie darbi tradicionāli ir smagi, piepūli prasoši, ar vienveidīgu, statisko slodzi, tajā pat laikā parasti tieši šiem iedzīvotājiem ārsti ir ieteikuši minimālu slodzi, bez fiziskas piepūles.

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Tomēr ir arī tādi respondenti, kuri apzināti šobrīd darbu nemeklē. Parasti tas saistīts ar ļoti nopietnu saslimšanu, kur cilvēks apzinās, ka reāli piedalīties darba tirgū nespēj. Parasti šīs personas norāda, ka gaida rindā uz operāciju, *'iet uz invaliditāti'*, tādēļ patstāvīga darba atrašanās nav ieinteresētas un piestrādā vairāk sava prieka, hobija dēļ.

'Jā, es vienkārši saprotu, ka par to īsti nevar būt runas. Es cenšos, ja es kādā vienā dienā eju pie ārsta, tad tas ir tas, ko es vienīgo tajā dienā plānoju. Ja vakarā ir kāds literārs pasākums. Es cenšos tajā dienā neplānot neko citu, jo, ja es tikko kā ko ieplānoju, es skatos kā visi citi cilvēki aizskries tur un tur, izdarīs to un to, un vēl vakarā dosies izklaidēties. Un rīt atkal ies darbā. Man tā vienkārši nav. Man, tikko es palielinu slodzi, tā diemžēl tas beidzas ar to, kas es kādu nedēļu vienkārši noguļu murgainā miegā.'

Jāpiezīmē, ka divi no aptaujātajiem vīriešiem darbu nemeklē, jo apzinās savas problēmas ar alkoholu, tādēļ labāk izvēlas nestrādāt un nodrošināt sevi ar, iespējams, nelegāliem ienākumiem. Papildus iepriekš minētajām problēmām šie bezdarbnieki ir sevi noskaņojuši, ka ir pārāk slinki un raksturā vāji, tādēļ viņi nemaz neapsver domu stāties darba attiecībās.,

'Nu nav man jēgas iet pie tā saimnieka – nu labākais divas nedēļas es noturēšos, bet pēc tam... nu kāpēc man bojāt to dzīvi pašam un vēl tam trešajam saimniekam. Es zinu, ka tā ir mana problēma, mani vairs nepārtaisīsi un viss! Tāpēc es arī nemaz necenšos kaut ko vēl meklēt, es pats te tirgū kaut ko piehaturēju un ar to mums pietiek.'

Nevēlēšanas atrast pastāvīgu darba vietu raksturīga arī tiem, kam maznodrošinātā statuss nepieciešams, lai saglabātu citus sociālos labumus.

'Mani attur cerība, ka es tomēr dabūšu savu dzīvokli.'

Tajā pat laikā nācās sastapties ar gadījumiem, kad fiziski spēcīgi cilvēki, bet ar psihiska rakstura traucējumiem komunikācijā, nevar atrast sev piemērotu darbu tieši savu vizuālo trūkumu dēļ, kas, iespējams, arī kalpo par iemeslu, kuru dēļ darba devēji nevēlas viņus pieņemt darbā.

4. DARBA MEKLĒŠANAS STRATĒGIJAS

Kopumā visi pētījuma dalībnieki ir griezušies NVA, tomēr vērojama tendence, ka sievietes, dodoties uz NVA, cer tur saņemt palīdzību un atrast darbu, kamēr vīriešiem tas vairāk ir nepieciešams bezdarbnieka statusa uzturēšanai un sociālās palīdzības saņemšanai.

‘Es kaut ko tādu piemērotu visu laiku meklēju, kamēr es skaitījos bezdarbnieku uzskaitē, visu laiku skaitījās, ka es meklēju pusslodzes darbu, kaut gan es labi zināju, ka es viņu īsti nemeklēju.’

Papildus NVA darba iespējas tiek meklētas aptaujājot draugus, kaimiņus, radniekus. Tāpat tiek izskatīti piedāvājumi, kuri izvietoti dažādās tirdzniecības vietās un citās publisku sludinājumu vietās. Tā kā šo rīdzinieku pārvietošanās spējas parasti ir ierobežotas (gan finansu trūkums, gan fiziski apgrūtināta staigāšana), viņi dodas tik tālu, cik ir iespējams ‘staigājot ar kājām’. Lai nerastos papildus izdevumi, arī laikrakstus šie cilvēki tradicionāli neiegādājas, tādejādi saskare ar publiskiem sludinājumiem nav visai plaša un šie cilvēki lielā mērā dzīvo norobežotā informācijas telpā, kur jaunumu ienākšana un informācijas apmaiņa ir minimāla.

No sniegtajām atbildēm var secināt, ka liela ietekme kopējā negatīvajā respondentu noskaņojumā meklējot darbu, ir pašu neaktīvajam, pasīvajam dzīves veidam. Negatīvā, vienaldzības ‘maska’ attīstās kā psiholoģiskais aizsargs, pasargājot individu no pārdzīvojumiem, nepatīkamām stresa situācijām, kad kārtējo reizi nākas vilties un tiek atteikts.

‘Nu jūs jau arī neietu klauvēt pie vienām un tām pašām durvīm vairākkārt. Ja atteica, tad viss, un tā apetīte pāriet iet un kādam kaut ko lūgties. Ir taču kaut kāds pašlepnums vai ne?’

‘Un tā tu vienreiz, otrreiz aizej un labuma nekāda, tad vairāk arī neko neej un nevajag.’

5. PROBLĒMAS ATRAST UN NOTURĒTIES DARBA VIETĀ

Interviju laikā respondenti norādīja uz sekojošiem faktoriem, kas negatīvi ietekmē darba atrašanu un spēju noturēties tajā.

- Nepieciešamība ārstēties;

'Vajag ārstēties, likties slimnīcā, bet 8 stundas strādāt es nevaru. Es nevaru atrast darbu uz ilgstošu laiku., jo tā ir tāda slimība, ka vienā pozīcijā nevar ilgi atrasties. Stundu pasēdi, tad jau sāk sāpēt.'

'Kāja beigta un mugura sāp. Apsaldēju muguru. Pa naktīm kapos gulēju un apsaldēju muguru. Kāja beigta. Sakarā ar to es divus mēnešus vispār nevarēju pastaigāt, gulēju. Operācija dārgi maksā. Starp citu, ārsti teica, ka viņi negarantē atveseļošanos.'

- Trūkst nepilnas darba slodzes piedāvājumu;

'Darba devēji negrib ņemt uz pusslodzi. Es nezinu, droši vien viņiem nav izdevīgi.'

'Un otrs ir tas, ka es uz to pusslodzi pat nevaru. Es jau neprasu neko tādu smalku. Es gribu apkopējas darbu. Apkopt ātri vai kaut ko tādu. Ļoti grūti tas ir, nevar dabūt tādu darbu.'

'Tēvs man ir pirmās grupas invalīds. Viņš ir akls un kurls. Viņu vajag kopt. Man māte arī slimnīcā tagad guļ. Viņai ar sirdi nav kaut kas kārtībā. Viņa tur ilgi gulēs. Man pašam nav iespējas nekur noliekties, nu kur man iekārtoties? Darbs ir pietiekoši. Darbs pietiek, bet, kā lai saka... Es visu laiku domāju, kā būs ar viņiem (vecākiem). Ja man kāds komandējums? Uz divām trīs nedēļām varu aizbraukt. Bet, kas ar viņiem būs. Nav, kas viņus aprūpē izņemot mani.'

'Es izbraukāt nevaru. Man četrreiz dienā jāinsulē vīrs. No rīta deviņos, pulkstenis vienos, pulkstenis sešos, pulkstenis desmitos. Un es nevaru tik tālu izbraukt. Man pie mājas darbs ir vajadzīgs.'

- Trūkst darba vietas ar vieglu slodzes līmeni un regulārām atpūtas iespējām;

'Man patiešām kad ir slikti, kad es staigāju pie ārstiem, tad man koncentrēšanās spējas ir zemas. Es vienkārši varu teikt, ka man tās darbaspējas diemžēl ir arī šādā ziņā zemas, viņu nav.'

'Man tie iegurņa kauli bija laužti. Tad arī pieri, acis visu te šuva. Nu pamatīgi. Es jau arī nevaru tad tādu darbu, kur visu dienu uz kājām jāstāv vai tikai jāsež, jo mani arī nogurdina tie visi. Brīžiem ir tā, ka es nevaru kāju uz priekšu palikt.'

- Darba vietas atrodas tālu no dzīvesvietas, jātērē laiks un papildus izdevumi;

'Viņš man teica, ka viņš man var vagoniņu Jelgavā piešķirt. Es teicu, ka man ir divi bērni. Vai tad es braukšu uz mājām reizi mēnesī sapelnīto atdot? Vai pēc gada atbraukšu un pateiks, kas tu tāds par onkuli? Nē. Ja es dzīvotu viens, tad būtu citādāk.'

'Nē nu viņi piedāvā, bet arī tie piedāvājumi... tas, kas viņiem tajā datorā. Pienākušas ziņas, ka vajadzīgi Vecrīgā kaut kādā kafejnīcā, pieņemsim, tā pati trauku mazgātāja vai vienalga kas. Bet arī no vienpadsmitiem līdz vieniem. Mīļais cilvēks, kā es pēc tam no tā centra līdz tai savai Sarkandaugavai atkulšos?'

'Bet es saku, ja būtu kaut kas, kas būtu tuvu mājai, man nevajadzētu... pieņemsim, ja es saņemtu to minimālo algu man tajā mēnesī vēl tā ceļa nauda jāiztērē. Un, ja vēl man nav katru dienu jābraukā, ik pārdienas pieņemsim, tad man arī tā braukšanas biļete neko neizsaka. Tāpat es esmu zaudētāja.'

'Ja man puse naudas jāatdod braukšanai, tad vai ir vērts? Meklē tad tādu darbu, kur nav jābraukā. Te pat kaut kur.'

- Mazi bērni, bērnu dārzu problēma;

'Bērnam bērnu dārzs ciet mazajam. Līdz ar to es dabīgi mājās. Kur es varu aiziet strādāt, ka viņš man mazs? Maziem bērniem es nevaru, nu pieņemsim atstāt uz to mazo bērnu.'

'Bērnu man neņēma bērnu dārzā. Vietas nav un viss. Bet tagad gribot negribot viņiem tas bērns ir jāņem bērnu dārzā, tā kā pirms skolas. Nu un, kad man tas bērns bija mazs mājās, vai es varēju strādāt? Kas man viņu skatīs? Man nav kam viņu atdot, nav, kur viņu nogrūst.'

- Alkohols;

'Esmu par daudz labsirdīgs, tas ir mīnuss liels vispār. Šņabis ir otra nelaime. Sāk apnikt, ir reizes, kad gribās uzkārties, kad ierauj, tad viss aizmirstās.'

- Maza alga:

'Es labprāt tajā darbā noturētos. Labprāt tajā 'Saulītē' būtu strādājusi, bet dēļ tām mazajām algām, maksām. Es taču neesmu nekāds patriots, ka es viņiem tikai savu darbu, bet viņi neko.'

- Negodīgi darba devēji:

'Pastāvīga darba man nav. Tikai īslaicīgi, tāpēc, ka es strādāju celtniecībā un ne visur maksā pastāvīgi naudu. Apsola vienu, bet maksā mazāk.'

'Dotajā momentā ir tā, ka atver avīzi, skaties – ņem jau visur. Atnāc sarunā strādāt par vienu samaksu. Beigu beigās tu saņem tikai pusi no tā vai vispār neko nesaņem.'

- Darba devēju aizspriedumi. Diemžēl vēl arvien rīdziniekiem nākas saskarties ar darba devēju aizspriedumiem, gan pret savu tautību, vecumu, fiziskiem, vizuāliem un runas defektiem.

'Nē nu ir jau vēl, kas tagad jau arī, ja tev ir gadi četrdesmit, tad jau tu nevienam vairāk neesi vajadzīgs. Tu esi par vecu. Arī uz to ļoti skatās, ļoti skatās.'

'Man liekas, ka tomēr ir kāda diskriminācija pret čigāņiem. Un, kad es piezvanīju pa telefonu, man prasīja atnākt. Kad es atnācu man pateica – nē, mēs jau pieņemām. Es teicu – tad, lūdzu, parakstieties, ka jūs mani nepieņemat.'

- Latviešu valodas jautājums. Interesanti, ka krievvalodīgie pētījuma dalībnieki lielākoties neatzina latviešu valodas nezināšanu kā problēmu darba atrašanā. Pēc viņu domām valodas zināšanas ir pietiekošas, dažreiz problēma varētu būt pašas valsts valodas apliecības trūkums, kur to oficiāli pieprasa.

'Nu sakarā ar valodu, jā. Es līdz otrajai kategorijai neizvilku, man ir pirmā B kategorija. Es pat nezinu. Nu jā, valoda ir nepieciešama, lai kontaktētos. Es dabūju tikai pirmo kategoriju. Otru kategoriju nedabūju, mēģināju, bet nedabūju.'

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

'Principā, man problēmas ar darbu nebūtu, bet ir viena aizķeršanās. Aizejot uz biržu, man prasa apliecību uz valodu. Es saku – priekš kam? Es taču pārvaldu sarunvalodu brīvi. Viņi saka, ka daudzās darba vietās prasa.'

'Es braucu strādāt uz Krāslavu. Tur es runāju ar cilvēkiem krieviski, bet viņi ar mani latviski. Tā cilvēkam ir vieglāk izteikties. Tas mani it kā tracina. Ja es nezinātu, tad jā, bet es zinu valodu.'

- Pietrūkst finansu līdzekļu autovadītāja tiesību iegūšanai, medicīniskās apskates iziešanai;

'Man daudzi paziņas ir šoferi. Ir laiki, kad ir liels objekts un tu dienām neguli, bet viņi visu laiku stūrē un arī nopelna daudz. Nes mājās pa 800, 1000 latiem mēnesī. Pilnu mēnesi viņi nestrādā. Strādā kādas 14, 15 dienas. Bet, lai noliktu tiesības, man ir vajadzīga atkal nauda. It kā uzreiz man neviens nedos tās naudas. Lai noliktu tiesības man vajag, rupji runājot, 200 latus.'

- Trūkst uzņēmības, ir kautrīgi;
- Darba atrašanu kavē kļūdas NVA datu bāzē (vakances jau aizņemtas, vai nemaz nav bijušas pieteiktas). Tas mazina ticību NVA iespējai palīdzēt, mazina cilvēka pašcieņu un vēlēšanos *'kaut kur staigāt un lūgties'*.

Domājot par iemesliem, kas veicinājis, vai būtu vainojami situācijās, kurās pētījuma dalībnieki ir nonākuši, lielākoties bezdarbnieki ir vienisprātis, ka vainojami ir vien paši. Daži norāda, ka tas ir liktenis un *'kas nu katram ir lemts'*, pat tie respondenti, kuru problēmas ir saistītas ar alkoholu, atzīst savu vainu un paļaušanos atkarībai.

'Mana vaina tā ir bez šaubām. Personīgi es. Kas tad cits?'

'Nē nu sabiedrība patiešām nav vainīga. Kas valdība? Nē. Pašiem jau tāda dzīve kāda ir, tāda ir. Kas tad var būt vainīgs? Kas tad ir vainīgs, ka bērni ir daudz. Pats jau vainīgs. Citi vaino, bet es nevainoju.'

'Liktenis ir liktenis, to nekādi nevar izmainīt.'

Tādejādi aptaujāto iedzīvotāju vidū nav jaušama agresivitāte vai izteiktas prasības pret valdību vai pašvaldību savu nelaimju novēršanai un finansiāla atbalsta sniegšanai. Drīzāk tā ir pateicība par izrādīto interesi un vēlmi palīdzēt. Te gan kā izņēmums jāmin denacionalizētājās mājās dzīvojošie un no ieslodzījuma iznākušie, kuri tomēr izvirza zināmas prasības un pieprasa garantijas, kuras ir noteiktas likumdošanā.

'Mums it kā vainīgi ir tie, kas sēž domē, jo viņi sākumā izdod likumu, bet kā tāds viņš nestrādā. Palikusi ir tā pati padomju sistēma. Birokrātija. Paraksti vienu papīru, otru paraksti. Likumi ir, mēs viņus izdevām, bet viņi nestrādā.'

'Principā politiķi ir politiķi. Viņu dēļ tas viss arī notiek. Viņiem tas viss ir tā.'

Savukārt runājot par to, kas varētu palīdzēt atgriezties darba tirgū, redzams, ka pirmkārt tā ir veselības jautājumu risināšana, gan pašiem, gan atbilstošas aprūpes iespēju nodrošināšana kopjamajiem radniekiem. Tomēr kopumā situācija ir diezgan bezcerīga, jo vairākumā gadījumu ārsti nesola pilnīgu izveseļošanos un slimu radnieku gadījumā atliek vien gaidīt viņu nāvi, kas arī ne vienmēr ir risinājums, jo iespējams zaudēt dzīvesvietu un patstāvīgus ienākumus – slimā pensiju.

6. SADARBĪBA AR NVA

Kopumā visi pētījuma dalībnieki ir saskārušies ar NVA un savu pieredzi atzina par diezgan veiksmīgu un pozitīvu. Darbinieki tika atzīti par laipniem un izpalīdzīgiem, tajā pat laikā ne vienmēr spējīgiem palīdzēt, jo *'viņiem jau ir tas, ko viņiem iedod'*. Tādejādi NVA darbinieki dažkārt piedāvā neatbilstošas un nepiemērotas vakances, kas rada iespaidu, ka ierēdņi neiedziļinās un nemēģina saprast reālo situāciju un iespējas.

'Es domāju, ka viņi labi strādā, jo daudziem pazīstamiem ir piedāvājuši darbu.'

'Nē neko sliktu pateikt nevaru. Uzskatu, ka viņi labi strādā.'

'Pieņemsim viņiem dod adreses un viņi tās dod tālāk cilvēkiem. Tur ir tā, ka cilvēki zvana un saka –man vajag tādus un tādus cilvēkus. Bet pēc tam tur ir kā loterija – paveiksies, vai nepaveiksies.'

'Viņi jau grib, lai es dabūtu darbu. Meklē man to darbiņu. Uz to pusslodzi grūti ir atrast

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

to darbiņu. Nē, nē. Viņi tiešām grib tikt no manis vaļā. Viņi meklē man to darbiņu, bet laikam ļoti grūti viņiem iet.'

Tā kā daļa bezdarbnieku nevar strādāt savas veselības dēļ, tad dažkārt bezjēdzīgi šķiet NVA darbinieku ieteikumi pārkvalificēties un piedāvātās apmācības.

'Invaliditāti man nedod un viņi arī nezina, ko ar mani darīt! Es atceros, ko vienreiz teica kāda arī diezgan ievērojama rakstniece, publiciste - viņa gājusi reģistrēties kā bezdarbniece un viņai piedāvā pārkvalificēties. Tad viņa tur ķiķinājās, ka viņa varētu par dzejnieci kļūt. Nu vienkārši viss, ko viņi var piedāvāt ir kaut kā, nu es nesaprotu kāpēc man mācīties par kaut kādu frizieri, es to arī nevaru.'

Kaut arī krievvalodīgie pētījuma dalībnieki savas latviešu valodas zināšanas uzskata par pietiekošām un neuzskata, ka tās sliktāka zināšana vai nezināšana ir trūkums un traucē atrast darbu, tomēr dažkārt tehniskās un specifiskās valodas lietošana ir apgrūtināta. Lielas problēmas tas viņiem sagādā NVA rīkotajosursos, kur nereti pilnvērtīgas un noderīgas zināšanas iegūt traucē dažādu specifisku, specializētu terminu lietojums.

'Tie paši kursi. Viņi saka, ka, ja es gribu ietursos man ir vajadzīga apliecība. Ir tāda nianse kā tehniskā sarunvaloda pēc mācību grāmatas. ... Es atnāku, man iedod uzreiz papīru. Ja esi uz astoņiem jautājumiem pareizi atbildējis, tu ej uz grupu. Es ņemu to lapu, bet tur tikai tā tehniskā runa. Es nesaprotu to tehnisko runu. Es sēdēju kā auns, skatījos uz to lapu. Pusei es vispār jēgu nesaprotu.'

7. DARBA DEVĒJU ATTIEKSME

Tā kā pētījuma dalībnieki savu ierobežoto darba spēju dēļ darba devēju acīs visbiežāk nav pilnvērtīgi strādnieki, jo pieprasa specifiskas prasības un nevar strādāt pilnu slodzi, tad arī darba devēju attieksme kopumā ir diezgan virspusīga un neieinteresēta.

'Tas, protams, ir atkarīgs no cilvēka. Kāds saimnieks gadīsies...'

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

‘Es esmu lūgusi, ieminējusies avīzei, man vienkārši citi kolēģi ieteica, ka ja es regulāri rakstu, tad noformēt to kā štata vietni. Vismaz kāds par mani maksātu sociālo nodokli, kuru neviens par mani nemaksā, bet tas jau nav izdevīgi viņiem.’

‘Saprotiet, ja es pateiktu, ka esmu slima, viņi uzreiz aizcirstu durvis, bet tā vismaz viņi vēl parunājas.’

Liela problēma ir zemais atalgojums, kas tradicionāli tiek maksāts par mazkvalificētu darbu, uz kuru savukārt tieši pretendē respondenti.

‘Nu es gribētu vienalga. Man tagad te pazīstami, kaimiņiene kādreiz te par sētnieci strādāja. Stāvvieta ir. Tad tur arī dežūras vienkārši. Varbūt „Mantesā” varētu strādāt tās dežūras. Pieņemsim tu sutku strādā, trīs brīvas. Vot tādu kaut ko. Varētu arī par kaut kādu fasētāju. Tā kā es, pieņemsim, veikalā strādāju par fasētāju. Vot tādu.’

Vairāki no aptaujātajiem ir saskārušies arī ar negodīgiem darba devējiem, kuri nepilda savas saistības un atalgojums ir zemāks nekā par to sākotnēji vienojušies. It īpaši aktuāla šī problēma ir vīriešiem, savukārt sievietes biežāk norāda uz darba devēju vienaldzību, neizpratni un neiedziļināšanos darbinieka ģimenes situācijā.

‘Viņi teica, ka viņiem dators saplīsis, bet viņi taču to algu man nemaksā caur datoru. Viņiem paprasīju, lai iztaisa man tā, ka viņi maksā man minimālo algu un pārējo konvertā. Un viņi man saka, ka saplīsis dators. Es saku, ka man tā minimālā alga nav vajadzīga, lai nes man to, ko esmu nopelnījis.’

‘Viņi vienkārši grābj lielu naudu un pēc tam ielido ar to naudu. Bankā ņem lielas summas. Darbiniekiem nemaksā. Darbinieki vispār bez kapeikas paliek.’

Lai arī paši respondenti to neatzīst, tomēr no sniegtajām atbildēm redzams, ka tie bezdarbnieki, kuriem ir redzami fiziskie, runas defekti un komunikācijā vērojamas psiholoģiska rakstura problēmas, arī biežāk saņem nepamatotus darba devēju noraidījumus. Arvien vēl nākas saskarties arī ar aizspriedumiem un neiecietību pret dažām tautībām. Diemžēl vairākiem krievvalodīgajiem ir radies priekšstats par to, ka viņi darbā nav tikuši pieņemti savas tautības dēļ.

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

‘Es vairākas reizes esmu pa telefonu pateikusi – bet ziniet es esmu čigāniete. Tad tāds klusumiņš un tad viņi saka – nu atnāciet. Es jau zināju, ka mani nepieņems. Tas ir pa velti.’

Runājot par argumentāciju, kuras dēļ potenciālajam darbiniekam tiek atteikts, tiek minēts, ka vakance jau aizņemta vai tā nav pieejama. Jāņem vērā, ka salīdzinoši bieži šie respondenti paši ir spiesti atteikt piedāvātās darba vietas, jo darba pienākumi nav fiziski pa spēkam, neapmierina noteiktais darba režīms, vai atalgojums šķiet pārāk zems un nožēlojams.

8. IESPĒJAS ATGRIEZTIES DARBA TIRGŪ

Domājot par iespējamiem risinājumiem situācijas uzlabošanā un iespējām atgriezties darba tirgū, pētījuma dalībnieki atkārtoti norāda uz sāpīgāko jautājumu – pašu vai radnieku slikto veselības stāvokli, kura dēļ pilnvērtīgs darbinieks no viņiem nav sagaidāms. Tādejādi jāmeklē iespējas gadījumos, kad tas var sniegt pozitīvu rezultātu, piedāvāt medicīnisku palīdzību, ārstēšanu, lai cilvēkam atgrieztu darbaspējas.

‘Jā. Ārsti saka, ka var izārstēt, vajag tikai ārstēt. Vajag divas reizes gadā slimnīcā ārstēties, kur ir sistēma, šprices.’

Gadījumos, kad pilna darba slodze nav iespējama, jo jākopj kāds ģimenes loceklis, iespējams jādodomā par organizētu kopšanas pakalpojumu sniegšanu slimajiem, lai darbaspējīgos iedzīvotājus atbrīvotu pilnvērtīgai darba pienākumu izpildei, pretējā gadījumā viņi ir spiesti gaidīt savu radnieku nāvi.

‘Ir pastāvīgi, bet tādu pastāvīgu darbu nevaru, jo nav, kas kopj manus vecākus. Nav, kas viņus pieskatīs. Es nevaru aizbraukt pa darbu komandējumā un atstāt viņus.’

‘Kad viņš aizies, kad nomirs, tad jau man vieglāk būs.’

Vairāki no runātājiem norāda, ka jāatrisina dažādi sadzīves (dzīvokļa jautājumi, valodas apliecības, autovadītāja tiesības) jautājumi, jālikvidē situācija, kurā visai izdevīgi ir atrasties bezdarbnieka statusā.

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

‘Vienīgais, kādēļ nestrādāju ir dzīvoklis. Ja sanāks šonedēļ aizbraukt, es aizbraukšu un uzzināšu kā tur ir ar to dzīvokli. Ja atkal vajadzēs gaidīt, tad es vienkārši uz to visu uzspļaušu un aizbraukšu kaut vai uz ārzemēm pelnīt naudu.’

Tomēr respondenti atzīst, ka daudz, kas tomēr ir atkarīgs tieši no viņiem pašiem, tikai viņu aktīva rīcība un interese par iespējām var dot pozitīvu rezultātu.

‘Es domāju, ka nevajag sēdēt rokas klēpī salikušam. Vajag meklēt. Varbūt kaut kas piemērots atradīsies.’

9. PALĪDZĪBA FINANSIĀLU PROBLĒMU RISINĀŠANĀ

Tradicionāli palīdzību, galvenokārt finansiālo problēmu risināšanā, pētījuma dalībnieki saņem no saviem radniekiem, vecākiem. Parasti tie ir vecāki, kuri palīdz ar dzīvojamo platību, ļaujot dzīvot pie sevis, apmaksājot īri un komunālos pakalpojumus, kā arī saņemot regulārus ienākumus – pensiju.

‘Kas man palīdz izdzīvot, bez garīgās maizes varētu teikt, ka nekas. Mamma dzīvo citur, taču viņa reizēm atbrauc, mēs nedzīvojam kopā, jo viņa nedzīvo Rīgā.’

‘Ziniet, nav viņi tik turīgi, lai man palīdzētu. Šitā meita. Viņa man pameita ir no pirmā vīra. Viņai vīram ir māja Gulbenē. Viņa pie tā vīra dzīvo. Tā mēs esam šitajā mājā. Tā jau ir ļoti liela palīdzība mums.’

‘Māte un tēvs saņem par pensiju. Samaksāju par dzīvokli un viss, vairāk neko.’

Salīdzinoši biežāk sievietes norādīja, ka ģimenes budžetu papildina alimentu un valsts pabalsti par bērniem.

‘Man palīdz sociālā palīdzība, par dzīvokli katru mēnesi. Tad ir alimentu. Kaut ko es arī šuju. Tagad ļoti maz. Māsa vasarā palīdz.’

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

'Es par bērniem saņemu alimentus. 81 lats. Pats par sevi tā bērnu nauda, kas nāk. Cik man, 38 lati sanāk.'

'Cik teikt par vīru, viņš šajā laikā no ģimenes ir aizgājis un tajā visā es nezinu, cik dziļi vajag iedziļināties. Šobrīd viņš maksā katram bērnam 60 latus mēnesī, bet nu viņš vienu laiku nemaksāja.'

Ļoti atzinīgi tika novērtēta arī cita veida palīdzība, piemēram, Ziemassvētku eglītes pasākums bērniem, kurš patiešām sajūsminājis un sniedzis pozitīvas emocijas gan bērniem, gan vecākiem.

'Laiņi viņi ļoti, bet vai viņi visu tur piedāvā, es nemāku teikt. Pieņemsim arī no Pētersalas ielas. Nevis no Pētersalas ielas, bet Ezera ielas. Piedāvāja bērniem uz eglīti. Mūs sazvanīja tas centrs.'

Vientulās mātes lielas cerības liek uz saviem dēliem. Ir gadījumi, kad dēli atrodas soda izciešanas iestādēs un kā risinājums tiek gaidīta to atbrīvošana, vai arī bērniem pieaugot viņiem pašiem ir iespējas piepelnīties.

'Man ir dēls jaunākais. Viņš nodarbojas ar futbolu, tā ļoti labi viņam veicas. Pēc gada, treneris saka, ka viņam sāks maksāt kādu naudiņu. Otrais dēls sēž cietumā, bet viņš pēc pusgada nāk ārā. Un tad varbūt viņi man palīdzēs. Tad būs vieglāk.'

Sarunu laikā atklājās, ka RD sociālās palīdzības dienests ir vienīgā plašāk pazīstamā iestāde, kurā var griezties krīzes situācijās. Pie tam jāsaka, ka vairāki no respondentiem arī par šo institūciju bija informēti ļoti vāji un bija stingri pārliecināti, ka nekad nav griezušies un neko no šīs institūcijas nav saņēmuši. Kopumā jāsecina, ka pētījuma dalībnieki ir vāji informēti par savām tiesībām un iespējām. Viņiem nav izpratnes par normatīvajos aktos paredzētajām palīdzības formām. Virspusēja informācija tiek iegūta, galvenokārt, no kāda drauga, paziņas, kurš šo palīdzību ir saņēmis.

'Nē. Cenšamies paši saviem spēkiem. Ja nu aprūkstas un tu zini, ka parīt vai aizparīt tev būs tā nauda, tad aizņemies kādus 5 latus. Dabīgi tas uzreiz ir jāatdod. Tādā veidā. Mēs nekur citur... Neesmu griezusies.'

'Nē, citur nekur. Vīram pensija ir. Bērnu pabalsts un sociālā palīdzība.'

'Nepalīdz neviens. Viņi divreiz man iedeва to... Tagad jauni likumi esot, mēs nevaram apgādāt darba spējīgos. Teicu, ka pierādīšu, ka nevaru strādāt, tā kā viņi to grib. Neviens man neko nedod. Tā ir.'

Interesanti, ka izvērtējot respondentu attieksmi pret RD sociālo dienestu, redzams, ka ievērojami pozitīvāk to vērtē sievietes, kamēr vīrieši biežāk ir aizvainoti, neapmierināti, jo cerēto nav saņēmuši. Savukārt sievietes savās vēlmēs ir pieticīgākas un ar pateicību pieņem visa veida palīdzību.

'Kas man dod? Neviens man neko nedod. Neesmu neko dabūjis. Divreiz maznodrošināto un tagad viņi man atteica.'

'Slimības lapu tagad rādu sociālajam kantorim, viņi tagad to prasa un viņi man maksā tikai tāpēc. Tāpēc es arī piekritu šim pētījumam, jo esmu gana apmierināta ar šo sistēmu un sociālā palīdzība man viennozīmīgi ļoti daudz palīdz. Un es esmu ļoti priecīga, ka šis stāvoklis valstī ir krietni sakārtotāks nekā bija pirms kāda laika. Nu ko es vēl varētu pateikt?'

'Man īsti, protams, nepatīk to visu darīt, bet es arī nekā slikta nevaru teikt par instruktorēm, kas man ir bijušas, un es varu teikt visu tikai to labāko, jo visi tie jautājumi, kuri varbūt ir pazemojoši un uz kuriem ir jāatbild ir pilnīgi nepieciešami, lai izvērtētu kuram tad pienākas un kuram nē.'

10. PALĪDZĪBAS LŪGŠANA SOCIĀLAJĀ DIENESTĀ

Kopumā palīdzības lūgšana gandrīz visiem respondentiem ir nepatīkams un emocionāli smags pārbaudījums. Daži no aptaujātajiem vīriešiem palīdzības prasīšanai pieiet ievērojami pragmatiskāk pieņemot to kā darbību, kas veicama, lai sasniegtu citu – tālāku mērķi, kamēr citi vīriešu kārtas respondenti to novel uz savu mammu, sievu pleciem un 'atļauj' šos jautājumus nokārtot viņām.

'Esmu optimists. Mani tas sevišķi neuztrauc. Ja jāiet, jāiet. Kur liksies?'

'Es eju caur - negribu, jo zinu, ka man šo izziņu vajag, lai iegūtu to statusu. Eju, ka zinu, ka man jāiet, jo man tā jāiesniedz dzīvokļu nodaļā. Zinu, ka varu iet pieteikties

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

darbā, normāli strādāt un nebūšu vairs nekāds maznodrošinātais. Bet man jāiet pēc izziņas, jo vienkārši gribu dabūt savu dzīvokli. Es to neesmu izdomājusi, to izdomājusi ir mūsu valdība.'

Arī sievietes raksturojot palīdzības un maznodrošinātā izziņas saņemšanu, uzsver nepatiku, kauna sajūtu, kas parasti pavada gājienu uz RD sociālo dienestu.

'Ļoti drausmīgas. Es jūtos tā kā ar izstieptu roku. Tas man ļoti, ļoti. Kad pienāk tie trīs mēneši, kad man ir jānāk, man tā kā drudzis metās virsū.'

'Tas ir riebīgi. Man nepatīk lūgties. Agrāk nelūdzos nekad, bet tagad ir tāda situācija. Citi čigāni tirgojas ar narkotikām, bet es to nevaru ciest. Es nevaru iedomāties, ka mani bērni varētu kaut ko tādu darīt. Es labāk palīdzību lūdzu nekā tādā veidā. Tā jau ir tā palīdzība, ja man par gāzi samaksā, elektrību kādu daļu. Tas jau ir ļoti daudz. Tas ir liels kaut kas, ka palīdz. Esmu ļoti pateicīga. Tomēr jāiet un jālūdz, bet tomēr palīdz. Ja nebūtu palīdzība, es nezinātu, ko darīt.'

Tajā pat laikā tas vairāk ir saistīts ar pašu maznodrošināto pārdzīvojumiem un sajūtām, ne RD sociālo dienestu darbinieku izraisītām izjutām. Tomēr atkal iezīmējas tendence, ka tieši vīrieši to uzskata par lielāku pazemojumu. Viņi izrādīja neapmierinātību ar sociālo darbinieku veikto 'revīziju ledusskapī' kā arī to, ka kādam jāpierāda sāpošā mugura un kājas.

'Jā, ļoti laipni. Mūsu inspektori ir ļoti laipni. Bet man tāda neērtības sajūta, ka es tā kā tādā lūdzēja lomā esmu. Tad, kad mēs bijām pie sociālās nodaļas. Nu un notika tā avārija. Tad arī sociālā nodaļa apmaksāja mums visu slimnīcu, visus izdevumus. Ļoti nāca pretī mums. Bet nu es nezinu, es tā kā lūdzēja lomā jūtos.'

11. VALSTS, PAŠVALDĪBU RISINĀJUMI BEZDARBA PROBLĒMAI

Kopumā tā ir iespēja uzlabot veselību, iegūstot reālas darbaspējas;

‘Tāpat, ja man ko vēl var palīdzēt veselības uzlabošanas virzienā, tas ir vienīgais virziens, kurā man var palīdzēt. Ar pārējo visu es tikšu galā pati.’

Brīvpusdienas bērniem;

Transporta atvieglojumi bērniem, kā arī pašiem bezdarba situācijā nonākušajiem, braukšanai uz darbu;

‘Kāpēc man kā daudz bērnu ģimenei nevarētu to kartiņu par puscenu?’

‘Ja man būtu uz puscenu jāmaksā tā biļete. Tad es varētu arī uz to centru braukt strādāt. Kaut vai par to pašu minimālo.’

Veselības apdrošināšana;

‘Man es nezinu kā tas īsti ir, it kā man būtu nepieciešams kaut kāds dārgs izmeklējums, vai teiksim magnētisko rezonansi, tas tagad ir tas pats, pats, kā to saka, modernākais izmeklējums, visvairāk uzrādošais, bet viņu uztaisa tikai pāris skriemeļiem, par kuriem es saku, ka tas viss ir ar to saistīts. Piemēram, visai mugurai to neuztaisīs, bet cik es sapratu, tad vajag visas centrālās nervu sistēmas izmeklējumu, līdz kuram atkal es nezinu kurš ārsts īsti parakstīs, ka to vajag. Jo man nav nekāda skaidra diagnoze, invaliditāti man nepiešķir, tāpēc, ka nezin kā to nosaukt, kaut arī visi simptomi ir kā epilepsijai, bet tā kā man galva ir ideālā kārtībā, galva ir izmeklēta un tur nav nekādas vainas, tad epilepsija tā nav, tad raksta kaut kādu skeleta sāpju sindromu, kaut arī man mugura nesāp nu un tā tālāk. Tur vienkārši tā vajadzētu kaut kādu izmeklējumu, kas to uzrādītu, bet cik es sapratu, tad tas ir kaut kas ārkārtīgi dārgs un sociālie dienesti tajā virzienā kaut ko tādu neapmaksā’

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Nodrošināšana ar dzīvojamo platību:

'Patreiz ir grūti vispār. Nevaru iedomāties. Ā man nav kur dzīvot. Vispār nav kur dzīvot jau 15 gadus.'

Valdības izdoto likumu funkcionēšanas nodrošināšana:

'Nezinu, nav ko piebilst. Vienīgais varētu tie likumi, kas ir pieņemti reāli darboties. Izveidot likumu ir viens, bet viņam ir arī jādarbojas. Ja viņi darbotos, tad viss būtu savādāk.'

Daļa respondentu izteica atzinību agrākai, Padomju iekārtai, uzskatot, ka tā laika valdība darbojās efektīvāk, risinot respondentiem interesējošus jautājumus.

'Valdību vajag pamainīt. Aizsūtīt no kurienes nākuši. Kamēr mafija neizvāksies, nekas nemainīsies. Lai būtu valsts struktūra kārtīga. Kāda bija agrāk.'

'Agrāk bija tādas valsts iestādes, kas nodarbojās ar to visu. Kad būs tādas iestādes, viss būs savādāk. Tagad valdība sargā tos biezus. No viņiem nekāda jēga.'

12. INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBA, PIETIEKAMĪBA

Kopumā, aptaujātajiem ir zems informētības līmenis par iespējām, kādas iespējams izmantot nonākot bezdarba situācijā. Aptaujātie atzina, ka informācija ir nepietiekoša un būtiski nepieciešama. Tai jābūt apkopotai vienviet un visiem pieejamai. Tika pausts uzskats, *'ja pats neiesi un nemeklēsi, neko arī nezināsi'*.

'Gribētos tā visu vienkopus, kas tad man īsti pienākas, un tas, kas kādreiz ir pienācies un vairs nē, nu kaut kā tā. Nu es pieļauju, ka es tūlīt uzklikšķinātu un tūlīt tajā mājas lapā būtu tas viss. Es tā tik ļoti neesmu skatījusies. Druscītiņ, varbūt nepietiek tās informācijas.'

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

'Runājot par to vai viņa ir informēta par savām iespējām, viņa atzīstas, ka neko nezin, nav informēta.'

'Man vispār nav saprašanas, kur var vērsties. Nav ne jausmas. Godīgi sakot, ja es zinātu, kur var iet un kaut ko dabūt, tad es ietu un ņemtu, ja vajag. Cilvēki vienkārši nezin, kur ko var dabūt. Man nav ne jausmas. Kā dzīvoju, tā dzīvoju.'

Atsevišķi respondenti minēja, ka informāciju iespējams saņemt pie Nodarbinātības Valsts aģentūras darbiniekiem, taču gadījumos, ja paši apjautājas par konkrētiem sev interesējušiem jautājumiem.

'Nē, nē. Es tos likumus visus nezinu. Man viņi tur uz vietas visu izskaidro. Es pat brīžiem nezinu kādi ir tie likumi. Viņi jau tur mainās pa dienām, pa stundām.'

'Es šo to jautāju tai pašai inspektorei, tad viņa arī atbild. Vai tas kaut kur ir uzrakstīts, kas pienākas visiem trūcīgajiem?'

Aptaujāto respondentu atbildes liecina par to, ka informēti viņi ir tikai par tiem atvieglojumiem un iespējām, ko paši reāli ir izmantojuši un saņēmuši.

'Tagad es zinu, ka arī juridiskie pakalpojumi man ir par brīvu, jo medicīnas pakalpojumi par brīvu man ir ļoti, ļoti noderējis, bet šobrīd man viņi atmaksāja Zaļo polisi, kas, protams, ir patīkamāk, nekā visur rādīt savu trūcīgās ģimenes izziņu, ko tad es jūtu sakām, ka tur to problēmu ir tik daudz, ka vispār neizglābs.'

'Es zinu, ka krīzes situācijā apmaksā psihoterapiju, ko mēs arī kaut kad izmantojām, un tas arī bijā tā vērts, ļoti vērtīgi.'

'Nu tur jāskatās atkal. Es zinu, ka par apkuri, par dzīvokli mazāk jāmaksā. Poliklīnikas, slimnīcas.'

INTERVIJU VADLĪNIJAS

Rīgas domes Labklājības departamenta un pētījumu centra SKDS
realizētā projekta

**“Pētījums par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku
iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā”**

Kvalitatīvā pētījuma interviju jautājumi
ilgstošajiem bezdarbniekiem,
kuri izmanto Rīgas domes sociālo palīdzību

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iepazīšanās... 2. Vai Jūs šobrīd strādājat kādu pastāvīgu/pagaidu darbu? 3. Kā tas ir izveidojies, ka esat bez pastāvīga darba? Cik sen? Kā tas notika, kas to veicināja? 4. Vai tajā brīdī, kad zaudējāt darbu, kaut kas varēja palīdzēt tajā noturēties, vai bija nepieciešama kāda palīdzība? Kāda? 5. Vai šobrīd apsverat iespēju strādāt pastāvīgi? Kāpēc jā / Kāpēc nē? 6. Vai esat kaut ko darījis, lai atrastu pastāvīgu darbu? Ko un kā? 7. Kur esat meklējis informāciju, kur tādai info vajadzētu būt pieejamai? 8. Kas ir tas, kas, pēc Jūsu domām, jums traucē atrast/ noturēties pastāvīgā darba vietā? 9. Vai Jūsprāt tur ir vainīga tikai sabiedrība, Jūsu ģimene, Jūs pats? Kāpēc, kādā mērā? 10. Vai ir kaut kas tāds, kas jums šobrīd var palīdzēt atgriezties un iesaistīties darba tirgū? 11. Vai esat domājis, ko varētu darīt pats, lai mainītu šo situāciju? Kādu risinājumu redzat Jūs pats? 12. Vai ir kādas problēmas, ar kurām Jums nākas saskarties meklējot darbu? Kādas ir tās problēmas, ar kurām Jums nākas saskarties darbā iekārtošanas procesā? 13. Vai esat izmantojis NVA pakalpojumus? Kāda pieredze sadarbojoties ar NVA? 14. Kāda ir darba devēju attieksme pret Jums, kad ejat pieteikties darbā? Vai darba devēji izrāda interesi? 15. Pastāstiet savu pēdējo pieredzi pie darba devēja, kuru apmeklējāt? Kas notika, kāpēc nepieņēma? Kādi ir darba devēju minētie iemesli, kāpēc neatbilstat konkrētajam amatam? 16. Kam būtu jānotiek, lai Jūs tomēr būtu ieinteresēts atgriezties darbā? Kas, pēc Jūsu domām, ir tas, kas varētu veicināt Jūsu iesaistīšanos un palikšanu darba tirgū? 17. Kas jums palīdz risināt finansiālās problēmas? Kā ar radnieku atbalstu? Kur vēl Jūs meklējat palīdzību? Vai meklē RD sociālajā dienestā? 18. Kādas ir tās situācijas, kāpēc cilvēki nonāk situācijās, kad palīdzība jāmeklē pie RD Sociālajiem dienestiem?	45 min

	<p>19. Kā Jūs to vērtējat - vai šāda veida palīdzības lūgšana ir pilnīgi <i>pieņemama, nepatīkama, Jums pienākas?</i></p> <p>20. Varbūt ir kādi citi risinājumi Jūsu problēmām? Ko vēl valsts, pašvaldība varētu darīt, lai palīdzētu pašiem nokārtot sadzīvi, lai nebūtu jāizmanto pašvaldības līdzekļi?</p> <p>21. Pie kādiem apstākļiem, kam būtu jānotiek, lai Jums nebūtu vajadzības griezties pie RD sociālajiem dienestiem pēc palīdzības?</p> <p>22. Paldies!</p>	
--	---	--

KVANTITATĪVAIS PĒTĪJUMS (39. – 81. lpp.)

SKDS 2007. GADA FEBRUĀRA – MARTA SOCIOLOĢISKĀS APTAUJAS TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Sociālās palīdzības saņēmēji – bezdarbnieki Rīgā
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	600 respondenti
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	605 respondenti
IZLASES METODE	Nejaušā izlase no RD Labklājības departamenta datu bāzes par sociālās palīdzības saņēmējiem Rīgā (kopā 2753 personas)
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 05.02.2007. līdz 20.03.2007.

SASNIEGTĀS IZLASES RAKSTUROJUMS

	Respondentu skaits	Procentuālais sadalījums
KOPĀ	605	100.0

RĪGAS ADMINISTRATĪVAIS RAJONS

Vidzemes priekšpilsēta (kopā ar Centra rajonu)	359	59.4
Kurzemes rajons	25	4.1
Zemgales priekšpilsēta	14	2.3
Latgales priekšpilsēta	162	26.8
Ziemeļu rajons	45	7.4

DZIMUMS

Vīrieši	228	37.7
Sievietes	377	62.3

SARUNVALODA ĢIMENĒ

Latviešu	188	31.1
Krievu	406	67.1
Cita	11	1.8

VECUMS

18 - 24 g.v.	63	10.4
25 - 34 g.v.	117	19.3
35 - 44 g.v.	183	30.2
45 - 54 g.v.	137	22.6
55 un vairāk g.v.	105	17.4

IZGLĪTĪBA

Augstākā	76	12.6
Vidējā vispārēja	196	32.4
Vidējā profesionālā	241	39.8
Pamata (9 klases)	68	11.2
Nepabeigta pamata	24	4.0

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

NERESPONDENCES IEMESLI

Respondents nav uz vietas pēc 1+3 apmeklējumiem	293
Minētajā adresē nedzīvo datu bāzē minētais respondents	123
Nevēlas atbildēt / aizņemts	105
Neatbilst mērķgrupai	44
Izbraucis uz ārzemēm	13
Slims / noguris	10
Alkohola reibumā	3
Minētā adrese neeksistē	2
Neveiksmīgo kontaktu skaits KOPĀ	593

Kvantitatīvā pētījuma darba grupa

Projekta vadītāja	Dace Cāļīte
Aptauju nodaļas vadītāja	Maruta Pranka
Atbildīgā par datu kvalitāti	Ilze Grase
Datu apstrādes speciāliste	Liene Līvmane

TERMINU SKAIDROJUMS

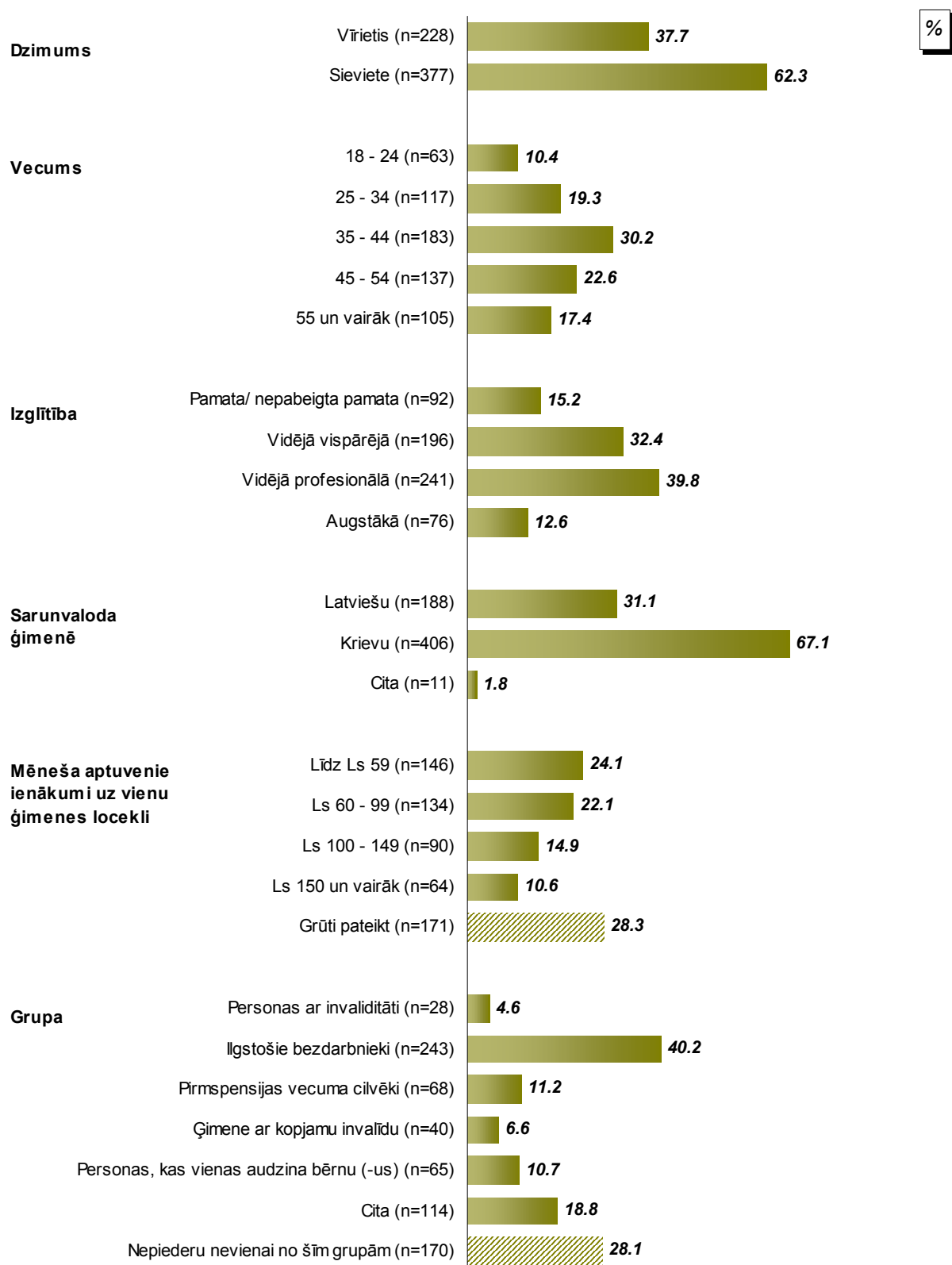
Respondentu ienākumi

Ienākumi norādīti uz vienu ģimenes locekli mēnesī pēc nodokļu nomaksas.

Grupa, kurai respondents norādījis piederību

- Personas ar invaliditāti;
- Ilgstošie bezdarbnieki – nestrādā vismaz 9 mēnešus;
- Pirmspensijas vecuma cilvēki (t.i., sievietes no 55 gadiem; vīrieši no 56 gadiem);
- Ģimene ar kopjamu invalīdu;
- Personas, kas vienas audzina bērnu (-us);
- Cita:
  - ✓ Jaunieši (15 – 24) ar nepabeigtu pamatizglītību
  - ✓ Jaunieši (15 – 24) ar nepabeigtu vidējo izglītību
  - ✓ Personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām
  - ✓ Vecāki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma līdz 1.5 gadiem
  - ✓ Vecāki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma līdz 3 gadiem
  - ✓ Daudzbērnu ģimeņu vecāki (3 un vairāk bērni)

RESPONDENTU SOCIĀLDEMOGRĀFISKAIS PROFILS

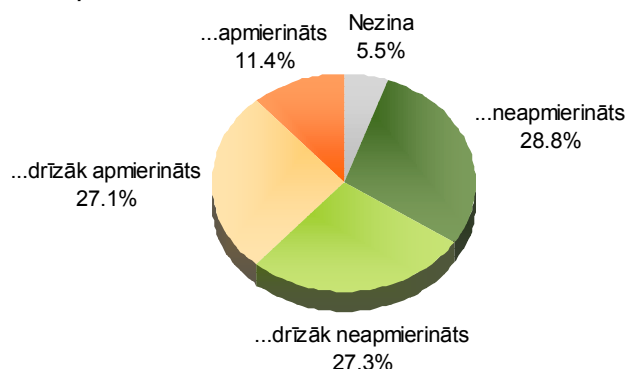
Bāze: visi respondenti, n=605

GALVENIE SECINĀJUMI

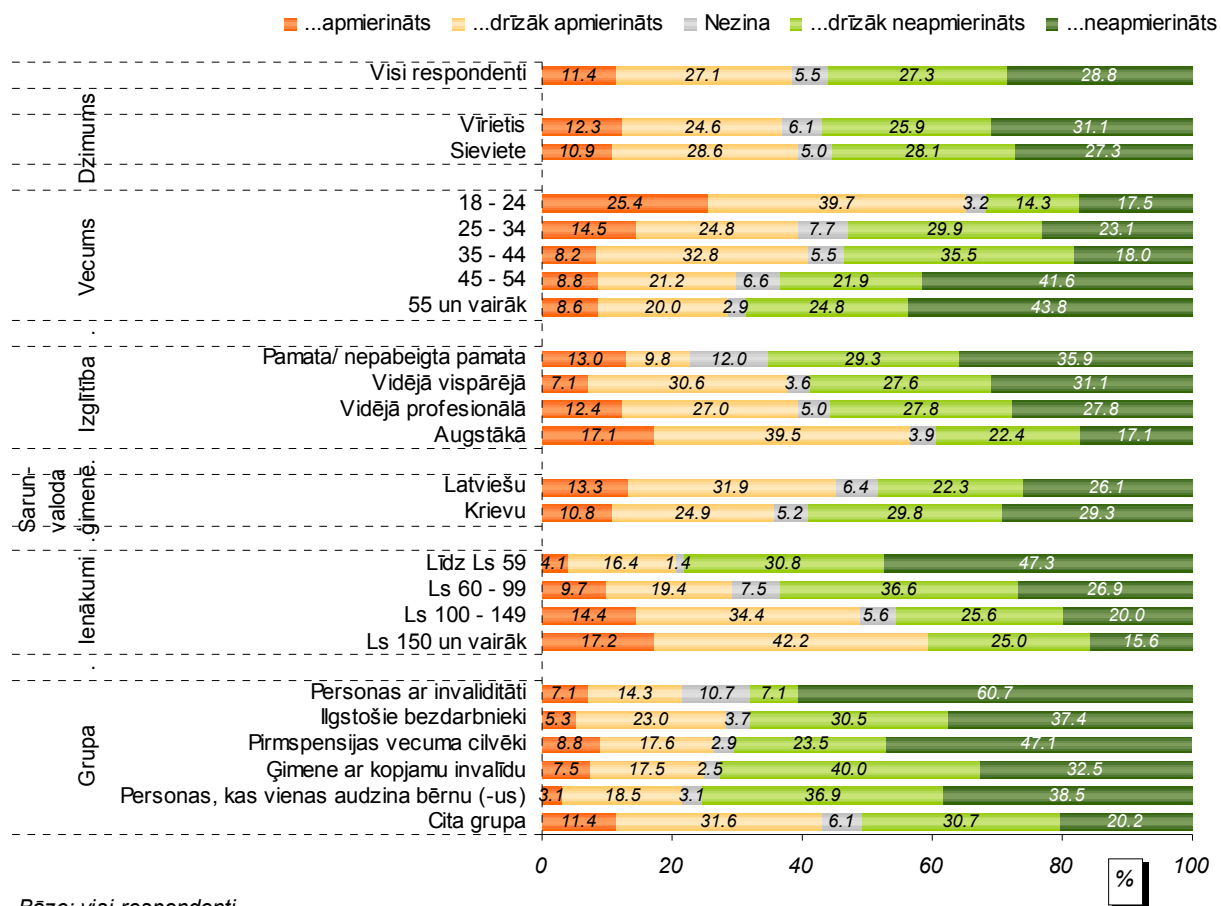
1. APMIERINĀTĪBA AR DZĪVI (grafiks 1)

Nemot vērā aptaujas mērķa grupas specifiku, respondentiem tika lūgts novērtēt savu apmierinātību ar dzīvi kopumā. Saskaņā ar aptaujas datiem, lielākā daļa aptaujāto pašvaldības sociālo pabalstu saņēmēju/ ilgstošo bezdarbnieku (56%) ar dzīvi ir kopumā neapmierināti (*neapmierināts*: 29%; *drīzāk neapmierināts*: 27%), tomēr 39% ar to ir vairāk vai mazāk apmierināti (*apmierināts*: 11%; *drīzāk apmierināts*: 27%). Apmierinātība ar dzīvi korelē ar ienākumiem: jo tie ir augstāki, jo vērojama lielāka apmierinātība (līdz Ls 59 ar dzīvi kopumā apmierināti: 21%; Ls 60 – 99: 29%; Ls 100 – 149: 49%; Ls 150 un vairāk: 59%).

Grafiks 1 "Kā jūs vērtējat savu apmierinātību ar dzīvi? Esmu..."

Bāze: visi respondenti, n=605

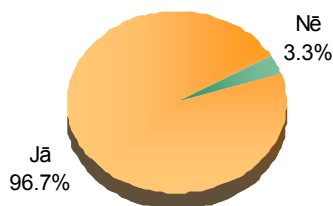

Bāze: visi respondenti

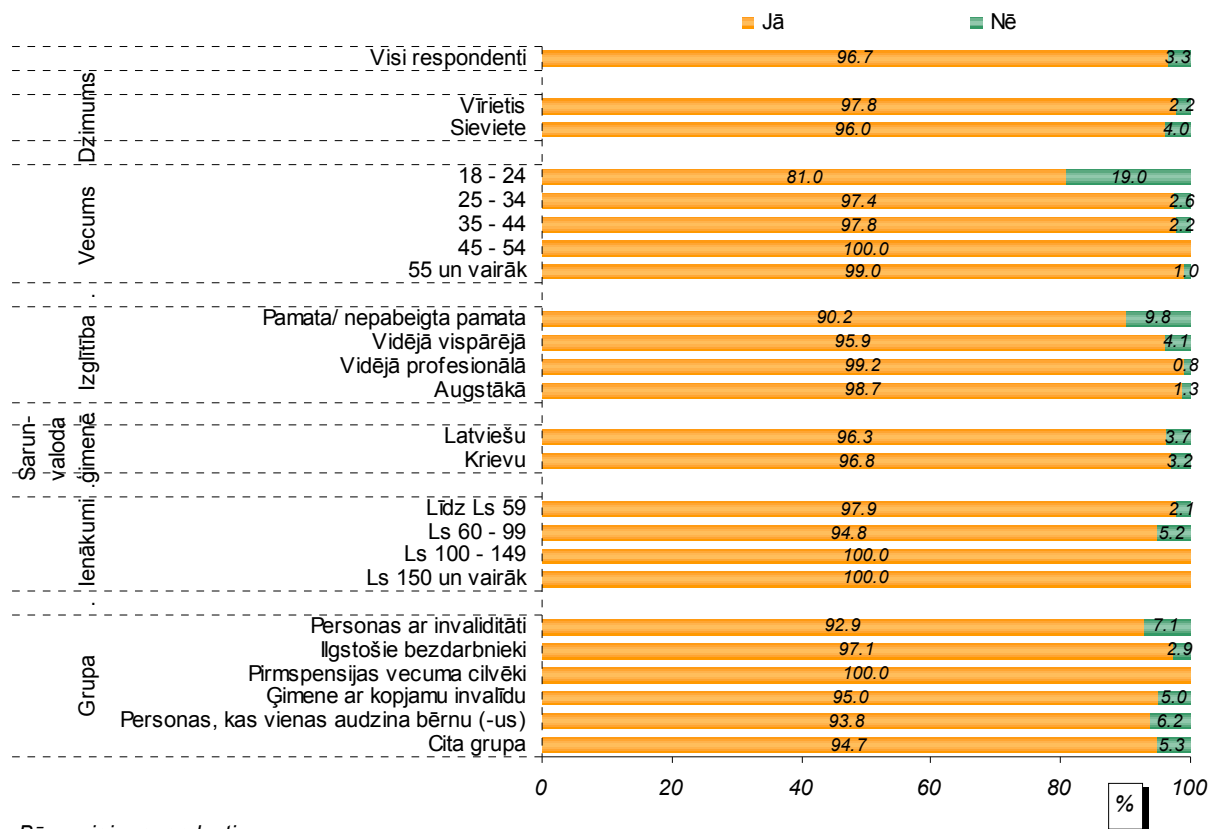
2. RESPONDENTU IEPRIEKŠĒJĀ UN TAGADĒJĀ DARBA PIEREDZE (grafiki 2 - 3)

Starp visiem respondentiem, kuri saņem Rīgas domes sociālos pabalstus un bijuši bezdarbnieki vismaz 9 mēnešus, tikai 3% nekad iepriekš nav strādājuši algotu darbu – biežāk tie ir jaunieši vecumā no 18 – 24 gadiem (19%) vai respondenti ar pamata vai nepabeigtu pamata izglītību (10%). Lai gan aptaujas uzdevums bija identificēt problēmas un grūtības, ar kurām visbiežāk saskaras ilgstošie bezdarbnieki, mērķa grupā aptaujas laikā pavisam 51% aptaujāto strādāja kādu algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu). Kā jau minēts, aptaujāti tika respondenti, kuri pēdējo 3 gadu laikā bijuši bez darba vismaz deviņus mēnešus, taču tas neizslēdz iespēju, ka šobrīd viņi pilnībā vai daļēji jau atkal ir integrējušies darba tirgū. Aptaujas dati liecina, ka biežāk bez darba ir respondenti ar pamata/ nepabeigtu pamata izglītību (65%) un personas ar invaliditāti (93%).

Grafiks 2 "Sakiet, lūdzu, vai Jūs vispār jebkad esat strādājis kādu algotu darbu (vienalga vai oficiālu vai neoficiālu)?"

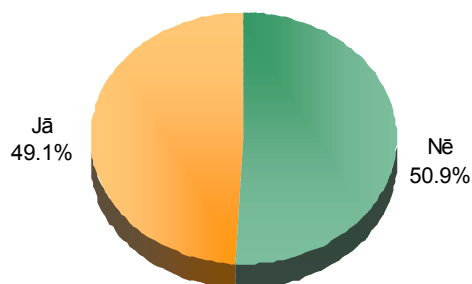

Bāze: visi respondenti, n=605

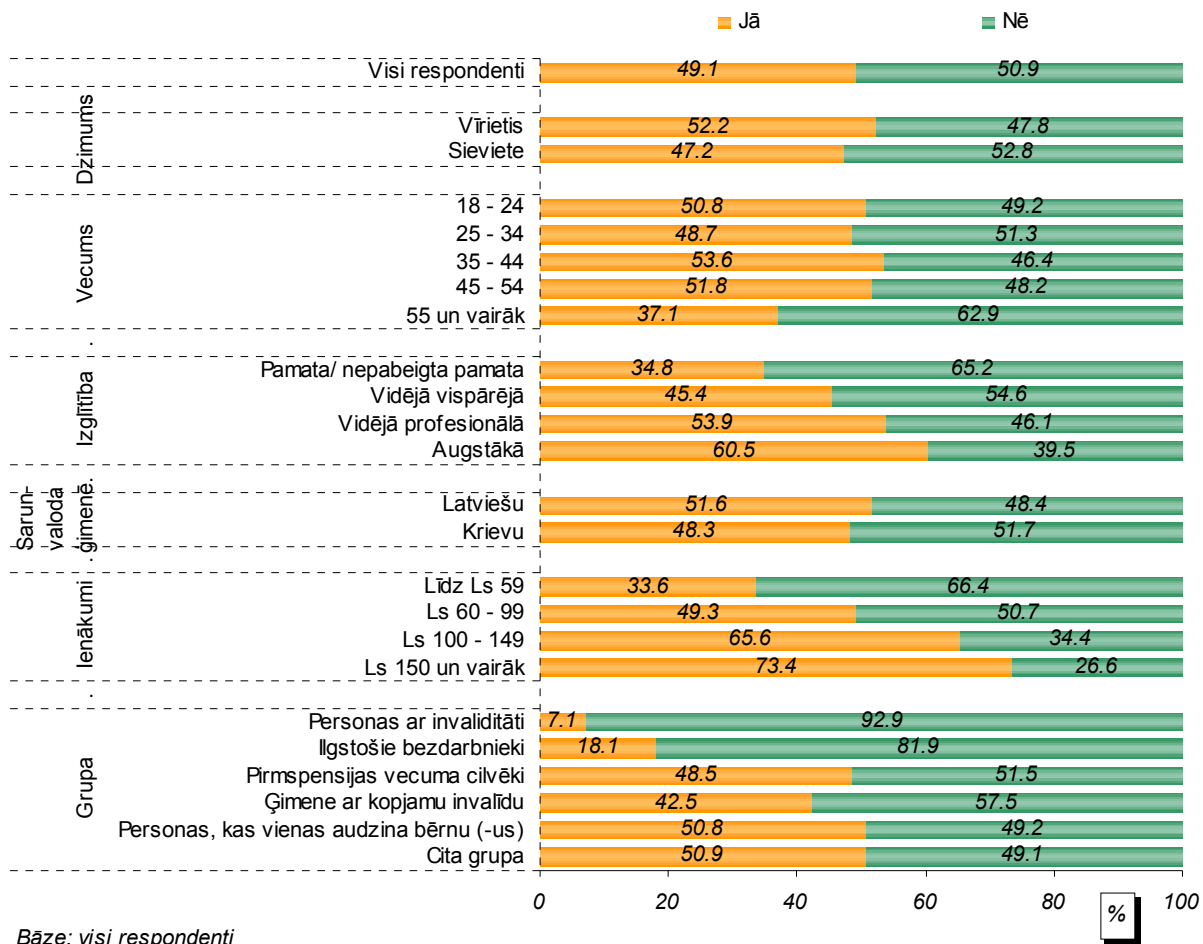

Bāze: visi respondenti

Grafiks 3 "Vai Jūs šobrīd strādājat jebkādu algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)?"

Bāze: visi respondenti, n=605

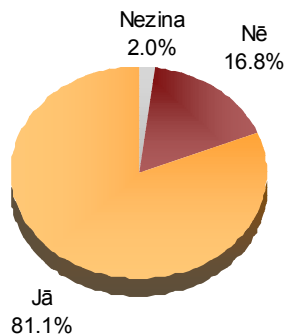
Bāze: visi respondenti

3. DARBA LĪGUMS UN DARBA MAIŅAS BIEŽUMS PĒDĒJĀ GADA LAIKĀ (grafiki 4 - 6)

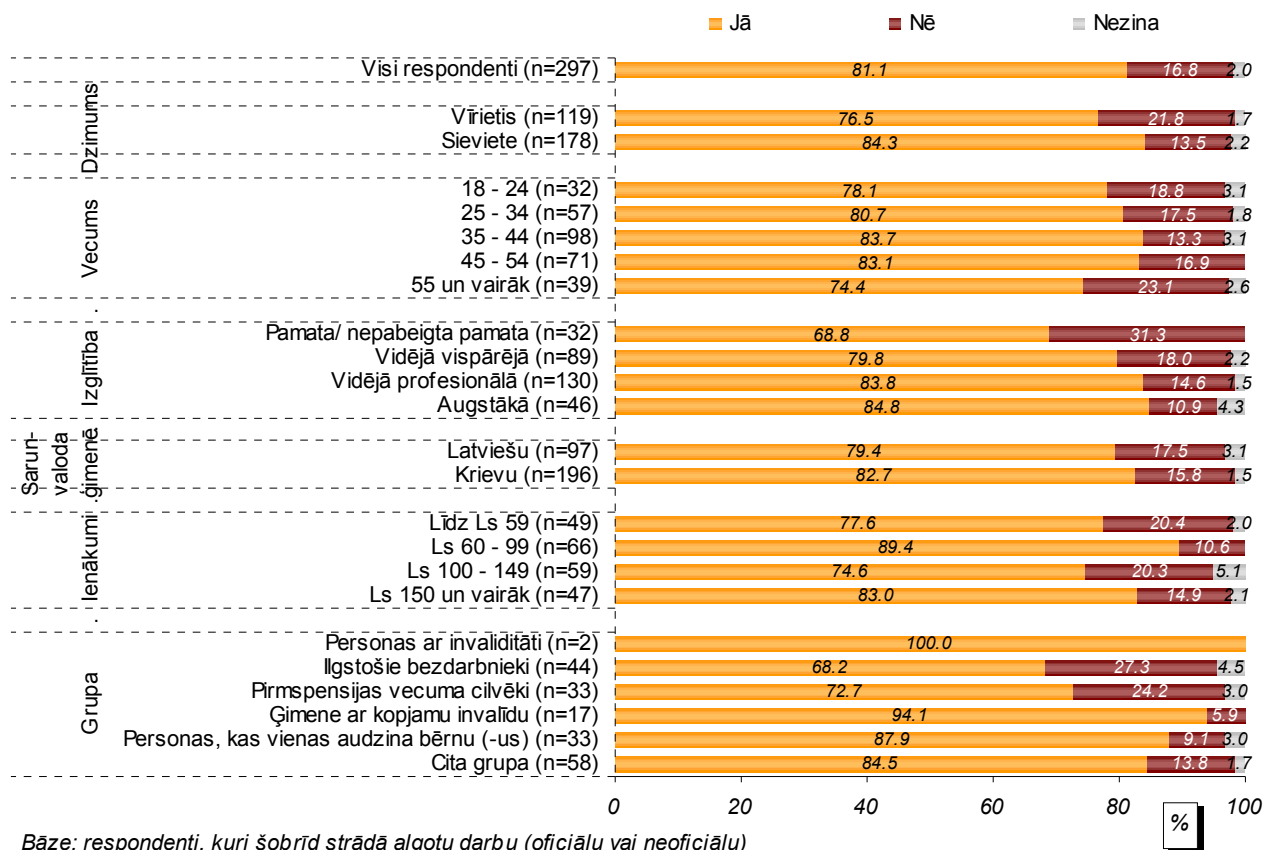
Starp respondentiem, kuri aptaujas laikā strādāja kādu darbu, 17% norāda, ka darba vienošanās pamatā nav oficiāla darba līguma. Caurmērā biežāk bez oficiālā darba līguma strādā aptaujas dalībnieki ar pamata/ nepabeigtu pamata izglītību (31%), ilgstošie bezdarbnieki (27%) un pirmspensijas vecuma cilvēki (24%).

Starp strādājošiem respondentiem 25% pēdējā gada laikā ir mainījuši darba vietu: gandrīz puse (48%) to mainījuši 1 reizi, 1/4 jeb 25% gada laikā darbu mainījuši 2 reizes, bet 19% respondentu darbs mainījies vismaz 3 reizes.

Grafiks 4 "Vai šajā darba vietā ar Jums ir noslēgts oficiāls darba līgums?"

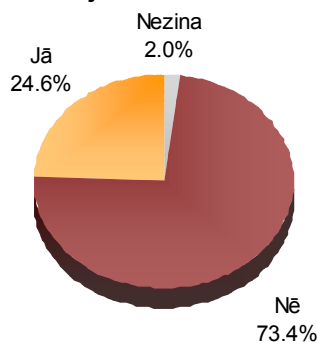

Bāze: respondenti, kuri šobrīd strādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu), n=297

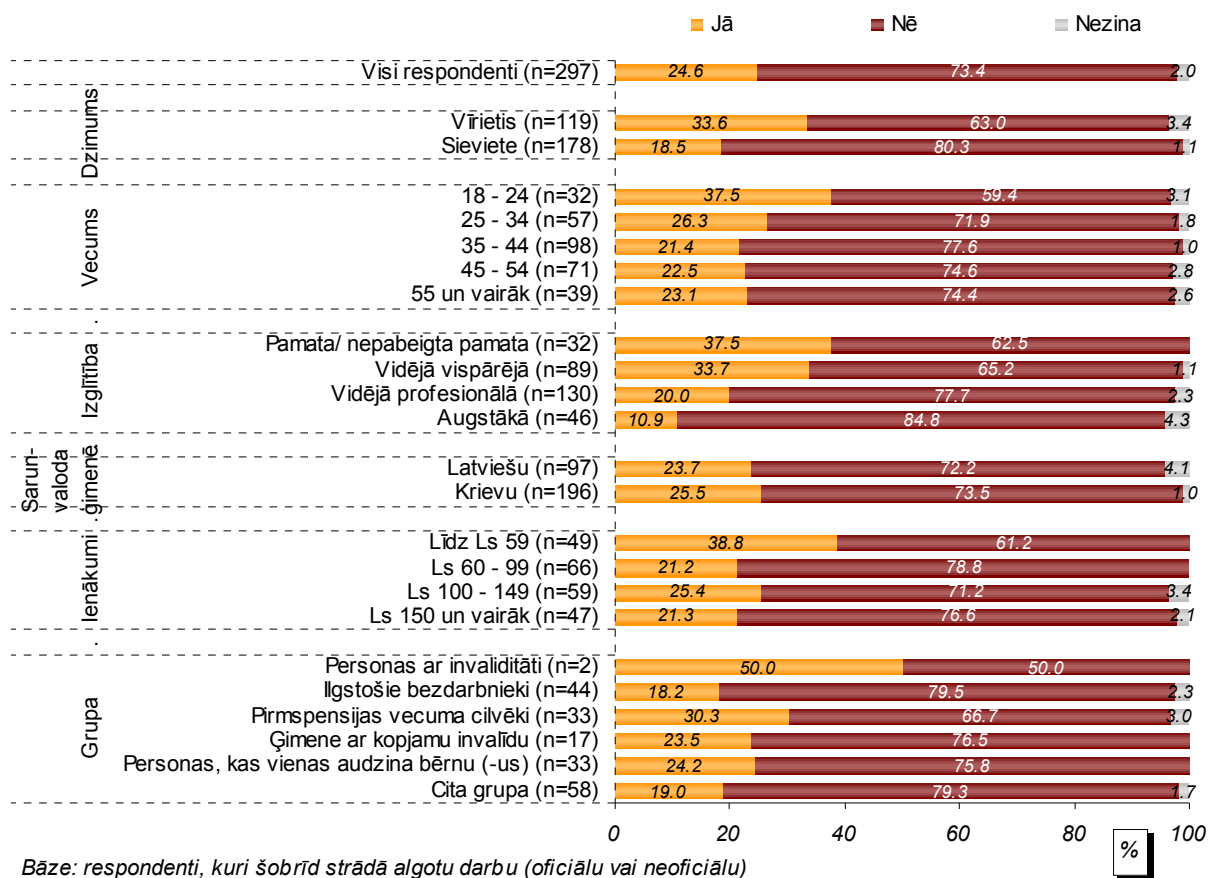

Bāze: respondenti, kuri šobrīd strādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)

Grafiks 5 "Vai pēdējā gada laikā Jūs esat mainījis darba vietu?"

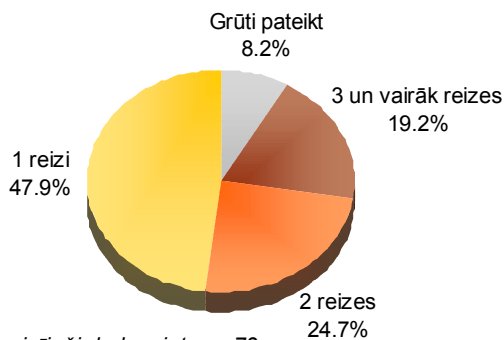

Bāze: respondenti, kuri šobrīd strādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu), n=297

Bāze: respondenti, kuri šobrīd strādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)

Grafiks 6 "Cik reizes Jūs esat mainījis darbu pēdējā gada laikā?"

Bāze: respondenti, kuri pēdējā gada laikā ir mainījuši darba vietu, n=73

4. DARBĀ IEKĀRTOŠANĀS KANĀLI (grafiki 7 - 10)

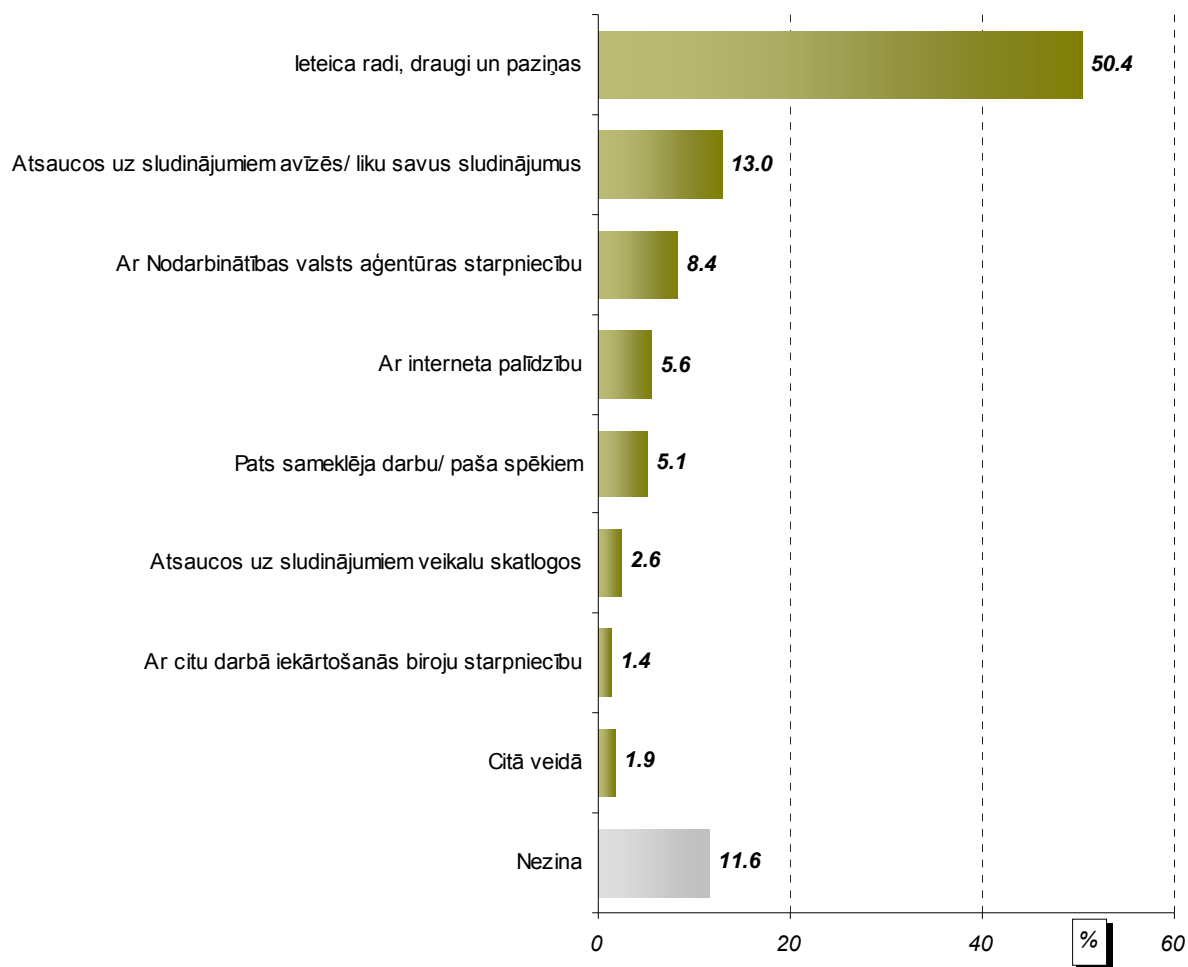
Informāciju par pēdējo darba vietu strādājošie respondenti visbiežāk ieguvuši caur neformāliem kanāliem pēc radu, draugu un paziņu ieteikumiem (50%). Ievērojami retāk darbs ir atrasts pateicoties *sludinājumiem avīzēs (tos lasot vai ievietojot savus)* (13%) vai ar *Nodarbinātības valsts aģentūras starpniecību* (8%). Vēl retāk darbs ir atrasts izmantojot *internetu* (6%), atsaucoties uz *sludinājumiem veikalu skatlogos* (3%) vai izmantojot *citu darbā iekārtošanās biroju pakalpojumus (ne NVA)* (1%).

Līdzīgs jautājums tika uzdots tiem respondentiem, kuri šobrīd meklē darbu: no visiem aptaujas dalībniekiem darbu/ citu darbu pēdējo 12 mēnešu laikā meklējuši 48% respondentu. Salīdzinot informācijas kanālus, kurus izmanto respondenti meklējot darbu, un tos, caur kuriem reāli tiek atrasts darbs, var secināt, ka abos gadījumos visbiežāk izmantotie ir *neformālie informācijas kanāli (caur radiem, draugiem, paziņām)* (darbu meklē: 73%; darba meklējumos visvairāk palīdzēja: 50%). Meklējot darbu personas bieži vēršas *Nodarbinātības valsts aģentūrā (NVA)*, taču reāli darbs caur šo organizāciju atrasts ievērojami retāk (darbu meklē: 47%; darba meklējumos visvairāk palīdzēja: 8%). Trešais informācijas kanāls ir *sludinājumu lasīšana/ ievietošana plašsaziņas līdzekļos* – darbu šādā veidā meklē 38% aptaujāto, bet starp strādājošiem darbu minētajā veidā atraduši 13% respondentu. Darba meklēšanā vai atrašanās samērā efektīvs līdzeklis ir *internets*: ar tā palīdzību darbu mēģinājuši atrast 28% aptaujāto, bet tas visvairāk palīdzējis 16% aptaujāto.

Pārējie informācijas kanāli tiem, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir meklējuši darbu (citu darbu) ir bijuši efektīvi retāk. Gandrīz katrs desmitais darba meklētājs norāda, ka, meklējot darbu, *izticis bez citu palīdzības* (9%).

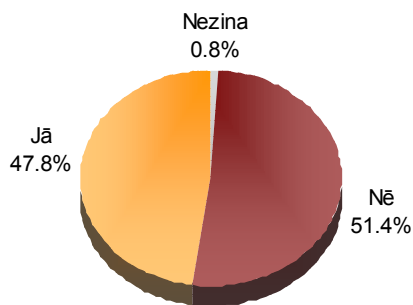
Jāatzīmē, ka nedaudz biežāk kā citās grupās darba meklēšanā aktīvākas ir personas, kas vienas audzina bērnus (59%), iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem (57%) un ilgstošie bezdarbnieki (53%).

Grafiks 7 "Kur jūs ieguvāt informāciju par pēdējo darba vietu?"

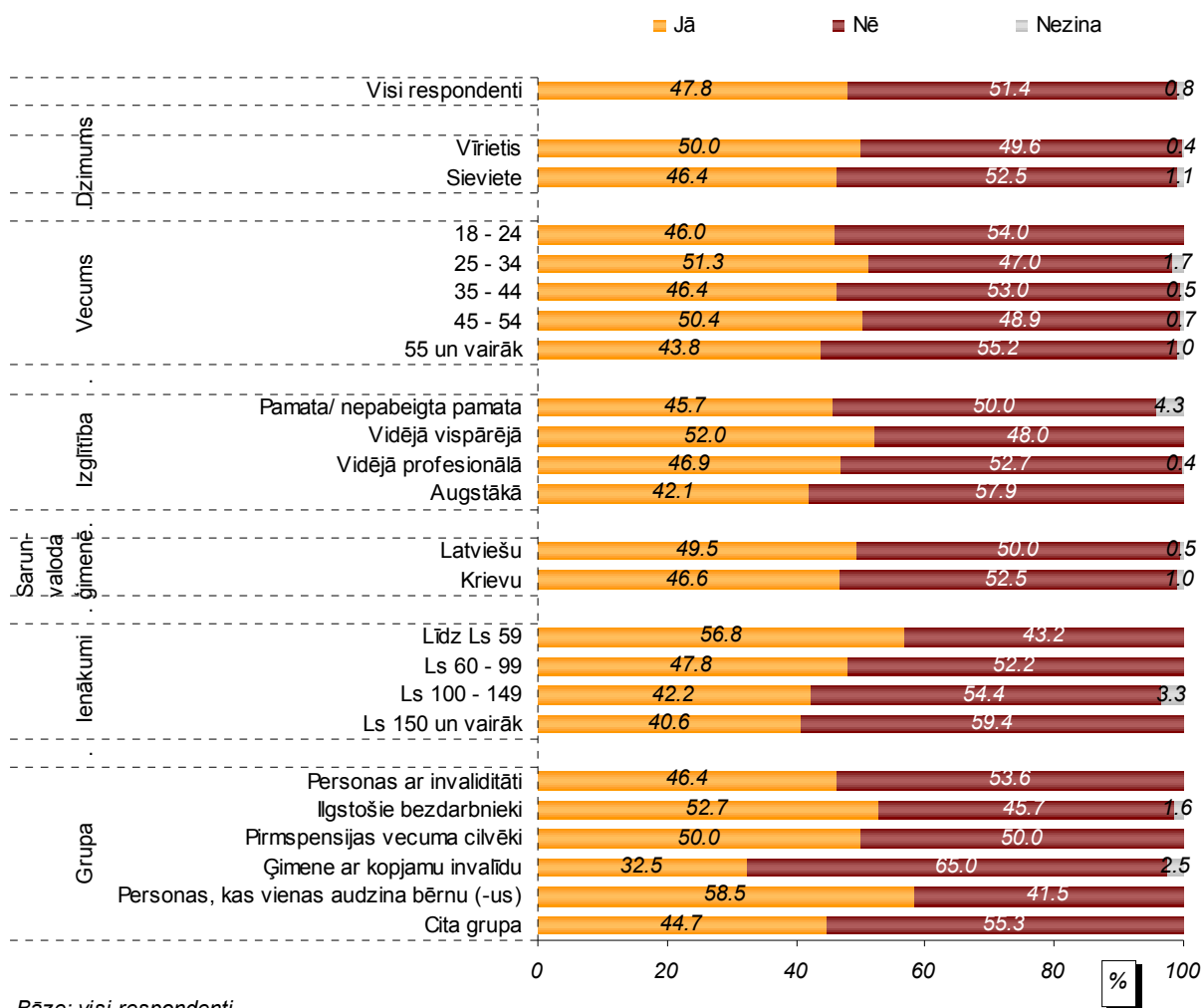

Bāze: respondenti, kuri jebkad ir strādājuši kādu algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu), n=585

Grafiks 8 "Vai Jūs pēdējo 12 mēnešu laikā esat meklējis (citu) darbu?"

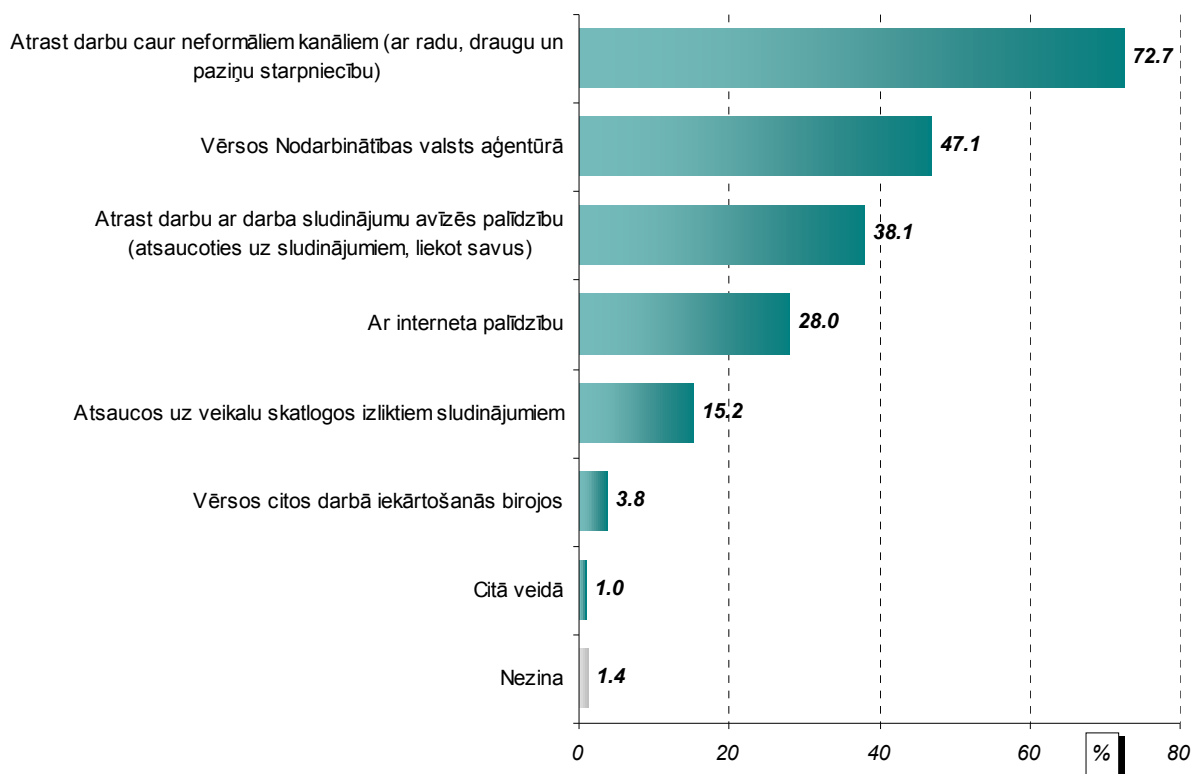

Bāze: visi respondenti, n=605

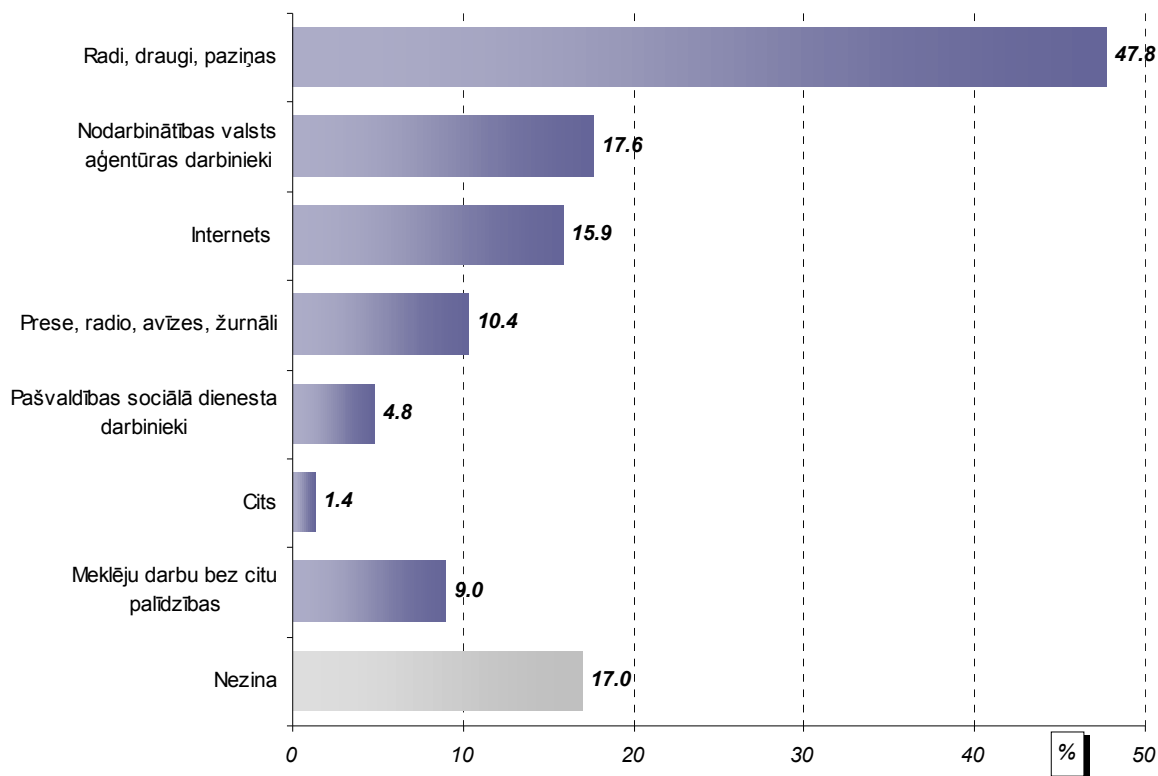
Bāze: visi respondenti

Grafiks 9 "Kā Jūs mēģinājāt atrast oficiālu darba vietu?"
 iespējamās vairākas atbildes

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir meklējuši (citu) darbu, n=289

Grafiks 10 "Kas Jums visvairāk palīdzēja/ palīdz, meklējot darbu?"
 iespējamās vairākas atbildes

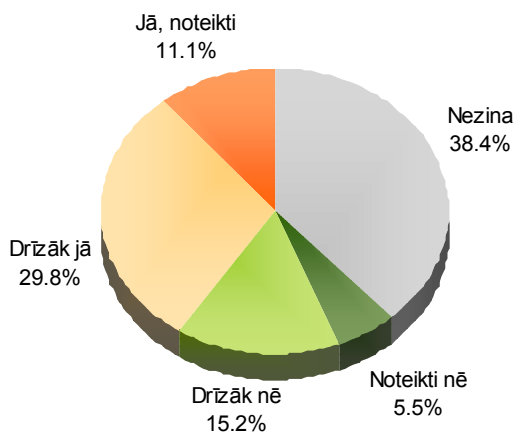

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir meklējuši (citu) darbu, n=289

5. PROGNOZES PAR DARBA MEKLĒJUMU REZULTĀTIEM (grafiks 11)

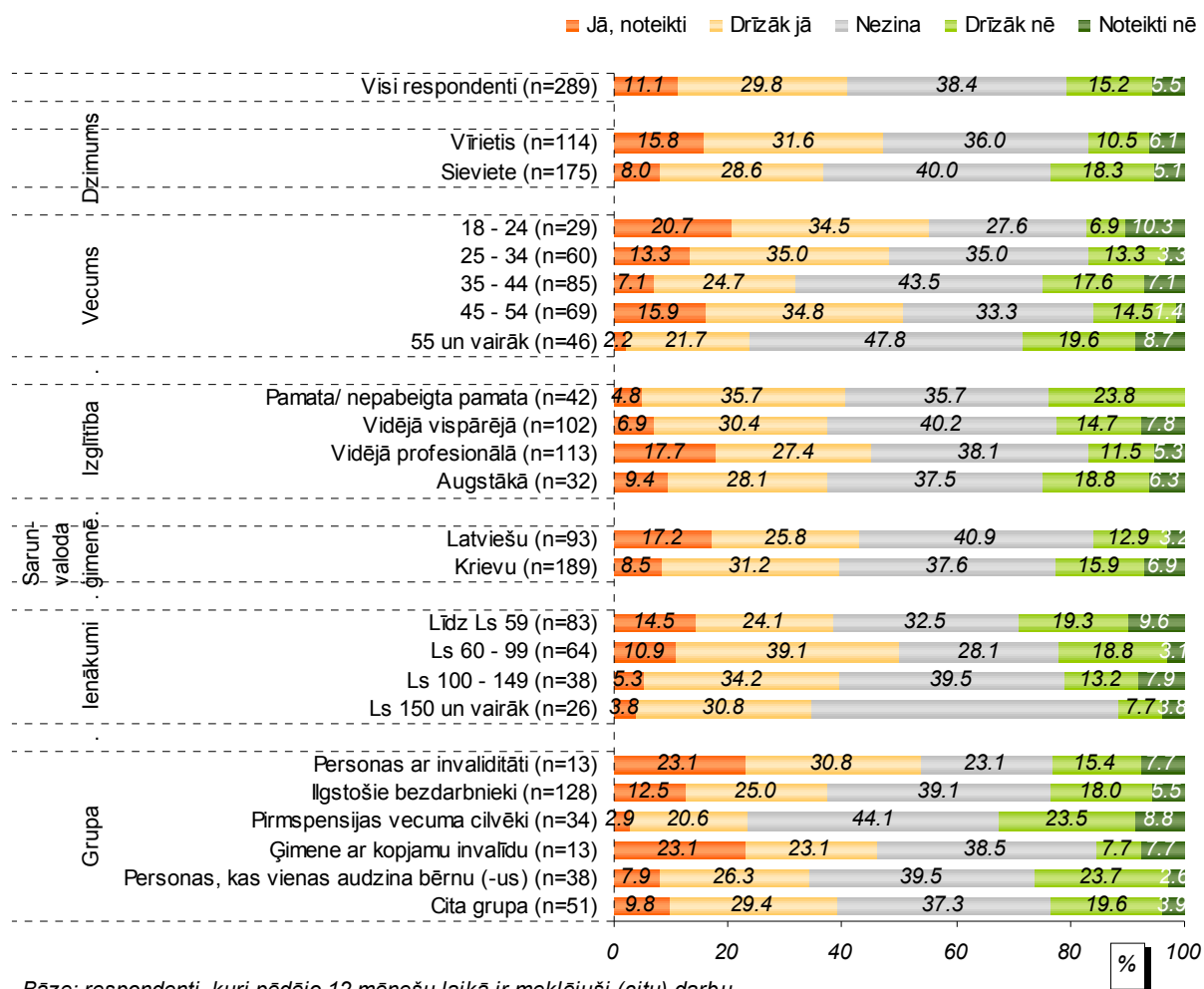
Prognozes par darba atrašanas iespējām nākamo trīs mēnešu laikā biežāk ir optimistiskas: saskaņā ar aptaujas datiem 41% darbu meklējošo respondentu ir vairāk vai mazāk pārliecināti, ka darbu minētajā laika periodā atradīs (11% *noteikti jā*; 30% - *drīzāk jā*). Tomēr par to, ka darba meklēšanas rezultāts varētu būt pozitīvs nav pārliecināti 21% aptaujas dalībnieku (6% - *noteikti nē*; 15% - *drīzāk nē*). Caurmērā biežāk pesimisms darba meklējumu prognozēs vērojams starp aptaujas dalībniekiem pirmspensijas vecumā (pirmspensijas vecuma cilvēki: 32%) un starp respondentiem, kas vieni audzina bērnus (26%). Pastāv izteikta korelācija nākotnes prognozēs starp respondentiem ar dažādiem ienākumiem: jo ienākumi zemāki, jo tendence negatīvāk novērtēt iespējas atrast darbu tuvāko 3 mēnešu laikā (neatradīs darbu: ienākumi līdz Ls 59: 29%; Ls 60 – 99: 22%; Ls 100 – 149: 21%; Ls 150 un vairāk: 12%). Jāatzīmē, ka 38% (!) šajā jautājumā izvēlējās atbildes iespēju *grūti pateikt*, kas arī zināmā mērā liecina par neticību pozitīvam rezultātam darba meklējumos.

Grafiks 11 "Vai, Jūsaprāt, nākamo trīs mēnešu laikā Jums izdosies atrast kādu algotu darbu/ citu darbu?"

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir meklējuši (citu) darbu, n=289

"Vai, Jūsaprāt, nākamo trīs mēnešu laikā Jums izdosies atrast kādu algotu darbu/ citu darbu?"

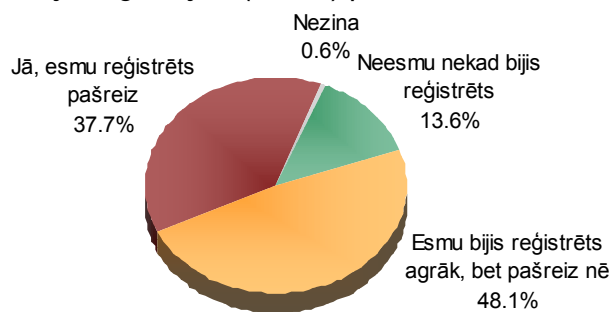

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir meklējuši (citu) darbu

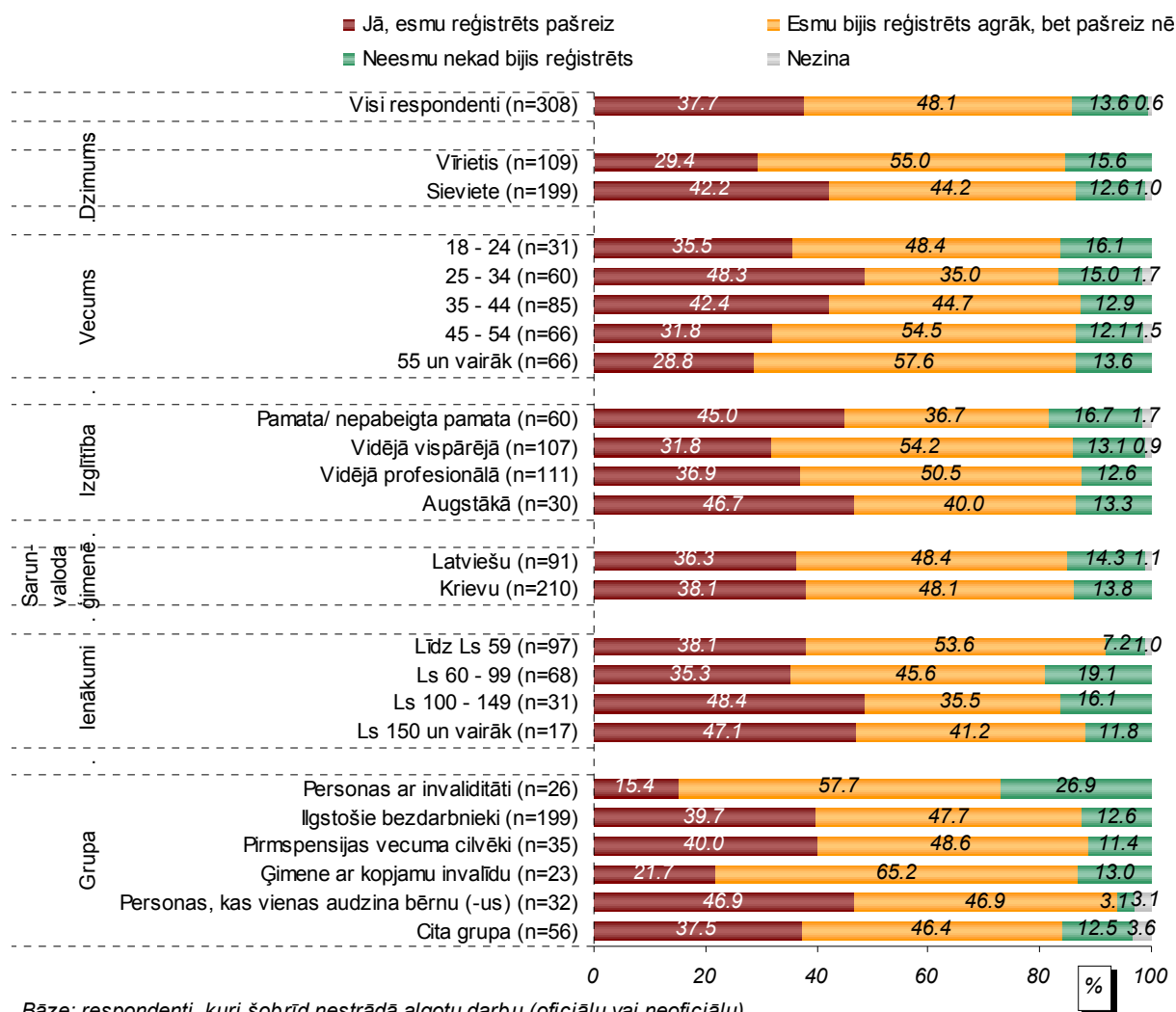
6. REĢISTRĒŠANĀS NODARBINĀTĪBAS VALSTS AĢENTŪRĀ (grafiks 12)

No visiem ilgstošajiem bezdarbniekiem un Rīgas domes sociālo pabalstu saņēmējiem, kuri aptaujas brīdī bija bez darba (n=308), 38% respondentu aptaujas brīdī bija reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbnieki, tomēr 48% aptaujāto norāda, ka bijuši tur reģistrēti agrāk, savukārt, 14% atzīst, ka nekad nav bijuši reģistrēti NVA.

Grafiks 12 "Vai Jūs jebkad esat bijis reģistrējies (-usies) par bezdarbnieku Nodarbinātības valsts aģentūrā?"

Bāze: respondenti, kuri šobrīd nestrādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu), n=308

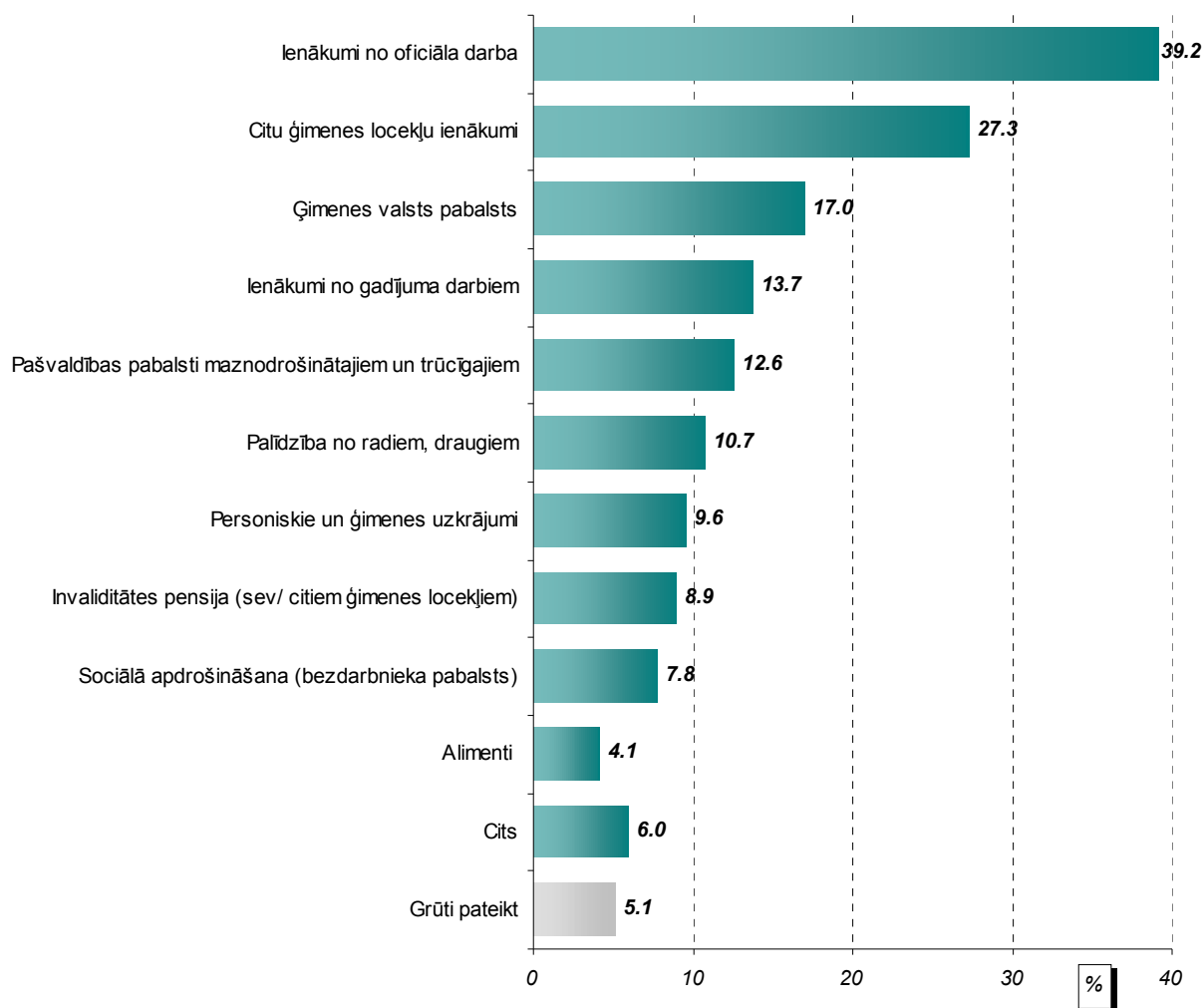

Bāze: respondenti, kuri šobrīd nestrādā algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)

7. IENĀKUMU AVOTI (GRAFIKS 13)

Lai gan aptaujas mērķa grupa ir personas, kas ilgstoši bijušas bez darba un saņem Rīgas domas sociālos pabalstus, aptaujas brīdī 39% aptaujāto ienākumu avots ir darba alga no oficiāla darba, savukārt 27% norāda uz citu ģimenes locekļu ienākumiem, bet 17% saņem ģimenes valsts pabalstu. Retāk aptaujāto ienākumi ir no gadījuma darbiem (14%), no pašvaldības pabalstiem maznodrošinātajiem un trūcīgajiem (13%), palīdzība no radiem, draugiem (11%), personiskie un ģimenes uzkrājumi (10%), invaliditātes pensija (sev/ citiem ģimenes locekļiem) (9%) vai sociālā apdrošināšana (8%).

Grafiks 13 "Kāds šobrīd ir Jūsu ienākumu avots?"
Iespējamās vairākas atbildes

Bāze: visi respondenti, n=605

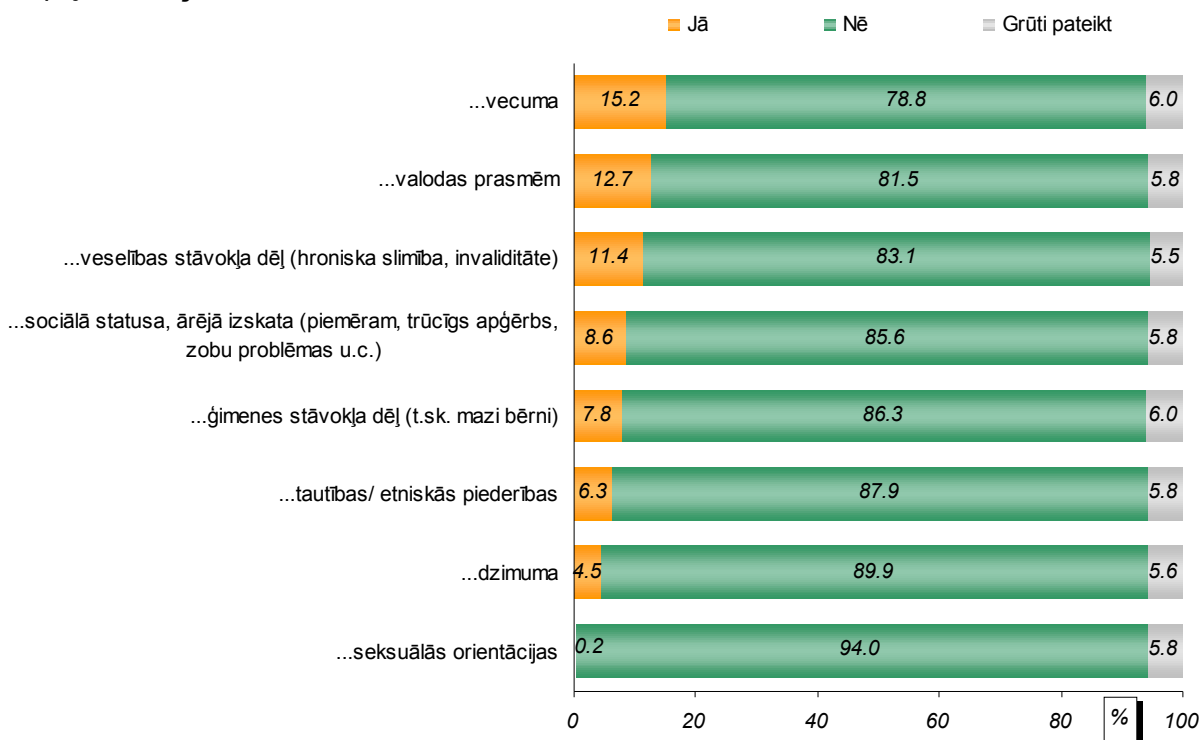
8. DARBA ATTEIKUMU IEMESLI, MEKLĒJOT DARBU (grafiks 14)

Lai gan nevar tiešā veidā pierādīt iemeslus darba atteikumam, tomēr ievērojamam skaitam aptaujāto (aptuveni katram desmitajam respondentam) ir iespāids, ka pēdējā gada laikā meklējot darbu tas ir atteikts dēļ:

- *Vecuma* (15%);
- *Valodas prasmēm* (13%);
- *Veselības stāvokļa dēļ (hroniska slimība/ invaliditāte)* (11%);
- *Sociālā statusa, ārējā izskata (piemēram, trūcīgs apģērbs, zobu problēmas u.c.)* (9%).

Nedaudz retāk respondentiem šķiet, ka darbs atteikts arī dēļ ģimenes stāvokļa (t.sk. mazi bērni) (8%), tautības/ etniskās piederības (6%), dzimuma (5%) vai seksuālās orientācijas (nepilns 1%).

Grafiks 14 "Vai pēdējā gada laikā varētu būt bijusi situācija, ka kāds darbs Jums atteikts, iespējams, dēļ Jūsu..."

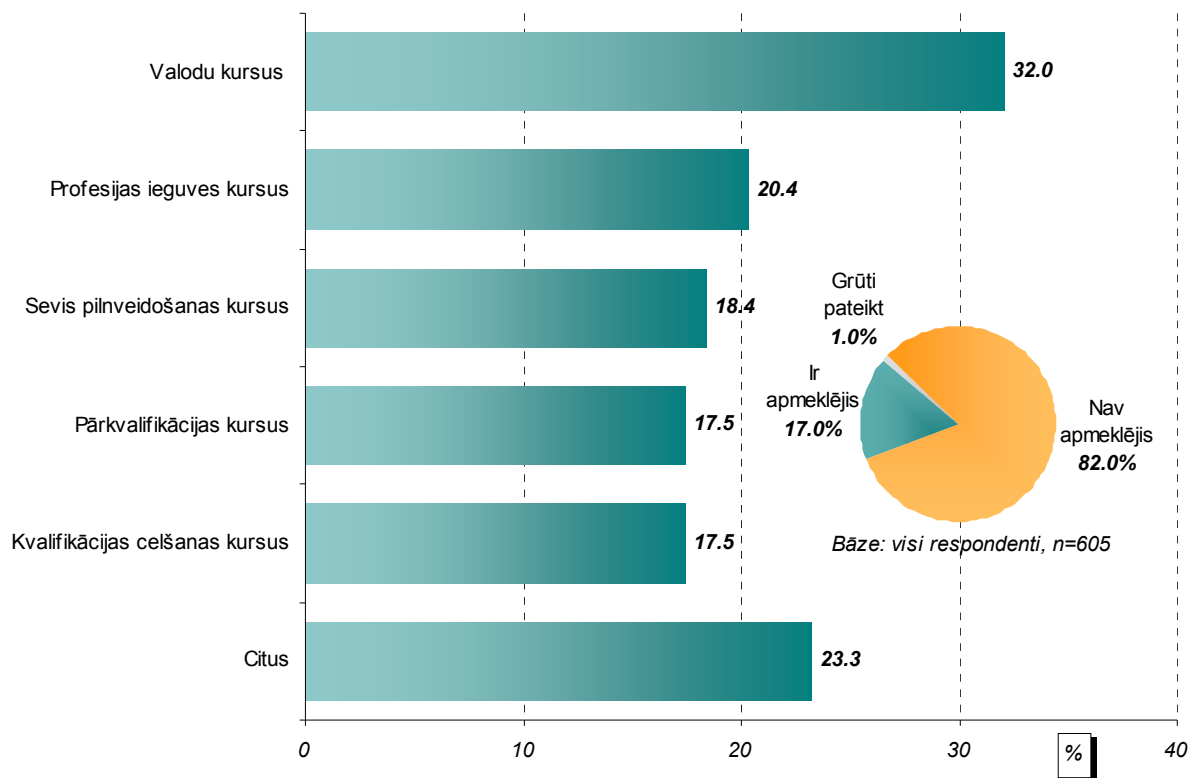

Bāze: visi respondenti, n=605

9. KURSU APMEKLĒŠANA UN TO LIETDERĪGUMA NOVĒRTĒJUMS (grafiki 15 - 17)

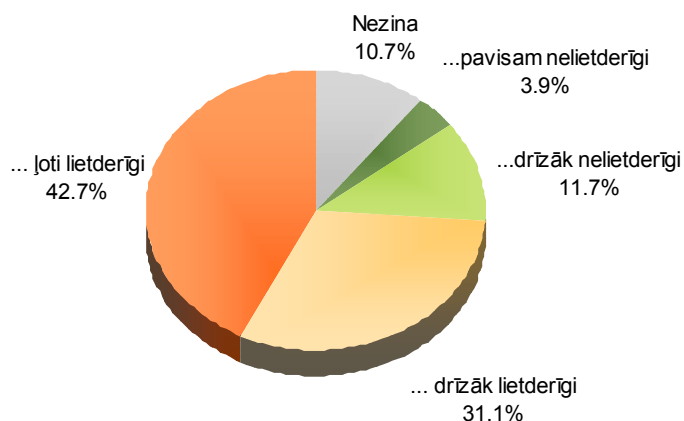
Kā zināms, dažādi kursi bieži var būt noderīgi jaunu prasmju apguvē, iemaņu attīstīšanā un līdz ar to arī bezdarba problēmas risināšanā, tomēr aptauja uzrāda, ka 82% respondentu pēdējā gada laikā ne reizi nav apmeklējuši kādus kursus. Starp respondentiem, kuri kursus apmeklējuši (n=103), visbiežāk tie bijuši valodu kursi (32%), profesijas ieguves kursi (20%), sevis pilnveidošanas kursi (18%), pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas celšanas kursi (18%). Pozitīvi vērtējams ir fakts, ka starp respondentiem, kuri apmeklējuši kādus kursus, lielākā daļa (74%) tos novērtē kā kopumā lietderīgus (*ļoti lietderīgi* un *drīzāk lietderīgi* kopā) un tikai 16% norāda, ka kursi bijuši kopumā nelietderīgi.

Grafiks 15 "Vai pēdējā gada laikā esat apmeklējis kādus kursus?"
Iespējamās vairākas atbildes

Bāze: respondenti, kuri pēdējā gada laikā ir apmeklējuši kādus kursus, n=103

Grafiks 16 "Kā jūs vērtējat šo kursu lietderīgumu attiecībā uz jūsu iespējām atrast darbu? Kursi bija..."

Bāze: respondenti, kuri pēdējā gada laikā ir apmeklējuši kādus kursus, n=103

Grafiks 17 "Kā jūs vērtējat šo kursu lietderīgumu attiecībā uz jūsu iespējām atrast darbu? Kursi bija..."

		... ļoti lietderīgi	... drīzāk lietderīgi	... drīzāk nelietderīgi	... pavisam nelietderīgi	Nezina	Kopā
		Atbilžu skaits	Atbilžu skaits	Atbilžu skaits	Atbilžu skaits	Atbilžu skaits	Atbilžu skaits
"Vai pēdējā gada laikā esat apmeklējis kādus kursus?"	Pār kvalifikācijas kursus	7	6	4		1	18
	Kvalifikācijas celšanas kursus	5	8	1	1	3	18
	Profesijas ieguves kursus	11	3	3	1	3	21
	Sevis pilnveidošanas kursus	12	6			1	19
	Valodu kursus	13	10	5	2	3	33
	Citus	14	4	3		3	24

Bāze: respondenti, kuri pēdējā gada laikā ir apmeklējuši kādus kursus, n=103

10. SASKARSME AR RĪGAS PAŠVALDĪBAS SOCIĀLO DIENESTU, IEMESLI UN VĒLAMĀ PALĪDZĪBA (grafiki 18 - 22)

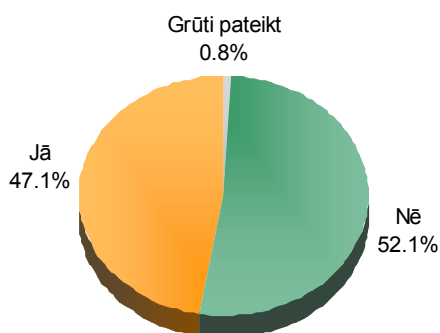
Pēdējo 12 mēnešu laikā 47% aptaujāto ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības – caurmērā biežāk šie respondenti ir ar pamata/ nepabeigtu pamata izglītību (58%), ar zemiem ienākumiem (līdz Ls 59: 65%; Ls 60 – 99: 58%), personas, kas vienas audzina bērnus (82%), ģimenes ar kopjamu invalīdu (68%) un personas ar invaliditāti (61%).

Iemesli, kāpēc respondenti vērsušies pašvaldības sociālajā dienestā, visbiežāk ir: lai saņemtu materiālu palīdzību (aizpildītu deklarācijas pie sociālās palīdzības organizatora) (73%) un lai saņemtu informāciju par maznodrošināto pabalstu iespējām/ tiesībām tos saņemt (32%). Citi iemesli minēti ievērojami retāk. Vērtējot to, vai saņemtā palīdzība pašvaldības sociālajā dienestā ir bijusi vajadzībām atbilstoša, puse aptaujāto (49%) to novērtē pozitīvi

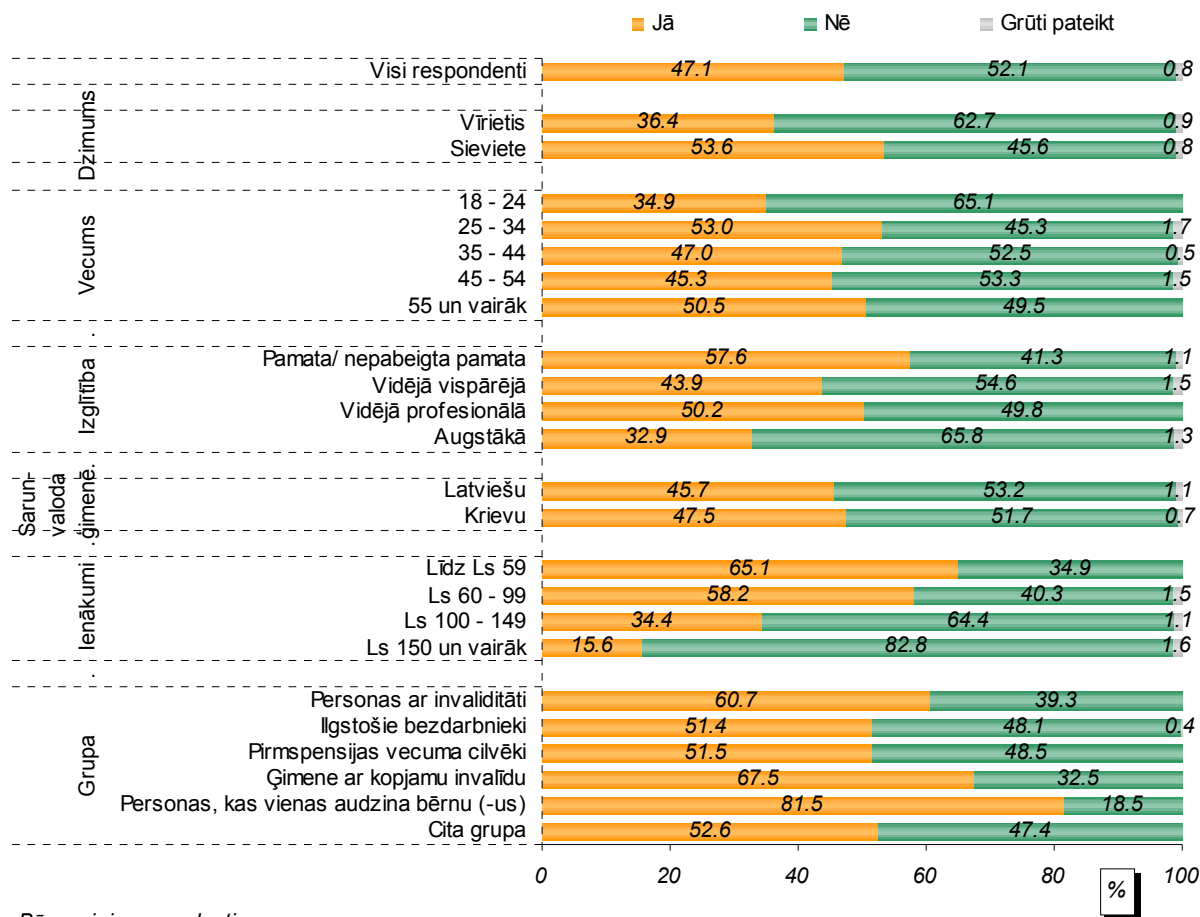
Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

(pilnībā atbilstoša un drīzāk atbilstoša), tomēr 36% respondentu saņemto palīdzību vērtē kā kopumā neatbilstošu, bet vēl 15% aptaujāto šajā jautājumā izvēlējās atbildes iespēju *grūti pateikt*. 63% aptaujāto, kas griezušies minētajā dienestā norāda, ka būtu vēlējušies saņemt vēl kāda cita veida palīdzību. Visbiežāk šī palīdzība būtu vēlama kā materiālā palīdzība (palīdzība apmaksāt īri/ komunālos maksājumus, materiālā palīdzība bērnu audzināšanai) (40%). 1/3 (32%) respondentu šajā grupā būtu nepieciešama palīdzība no pašvaldības, lai risinātu dzīvokļu vai dzīvokļa piešķiršanas jautājumus. Savukārt 16% vēlētos saņemt materiālu palīdzību veselības jautājumu risināšanai, bet vēl 6% aptaujāto vēlētos, lai dienests palīdz atrast darba vietu sev vai radniekiem.

Grafiks 18 "Vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs personīgi esat vērsies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības?"

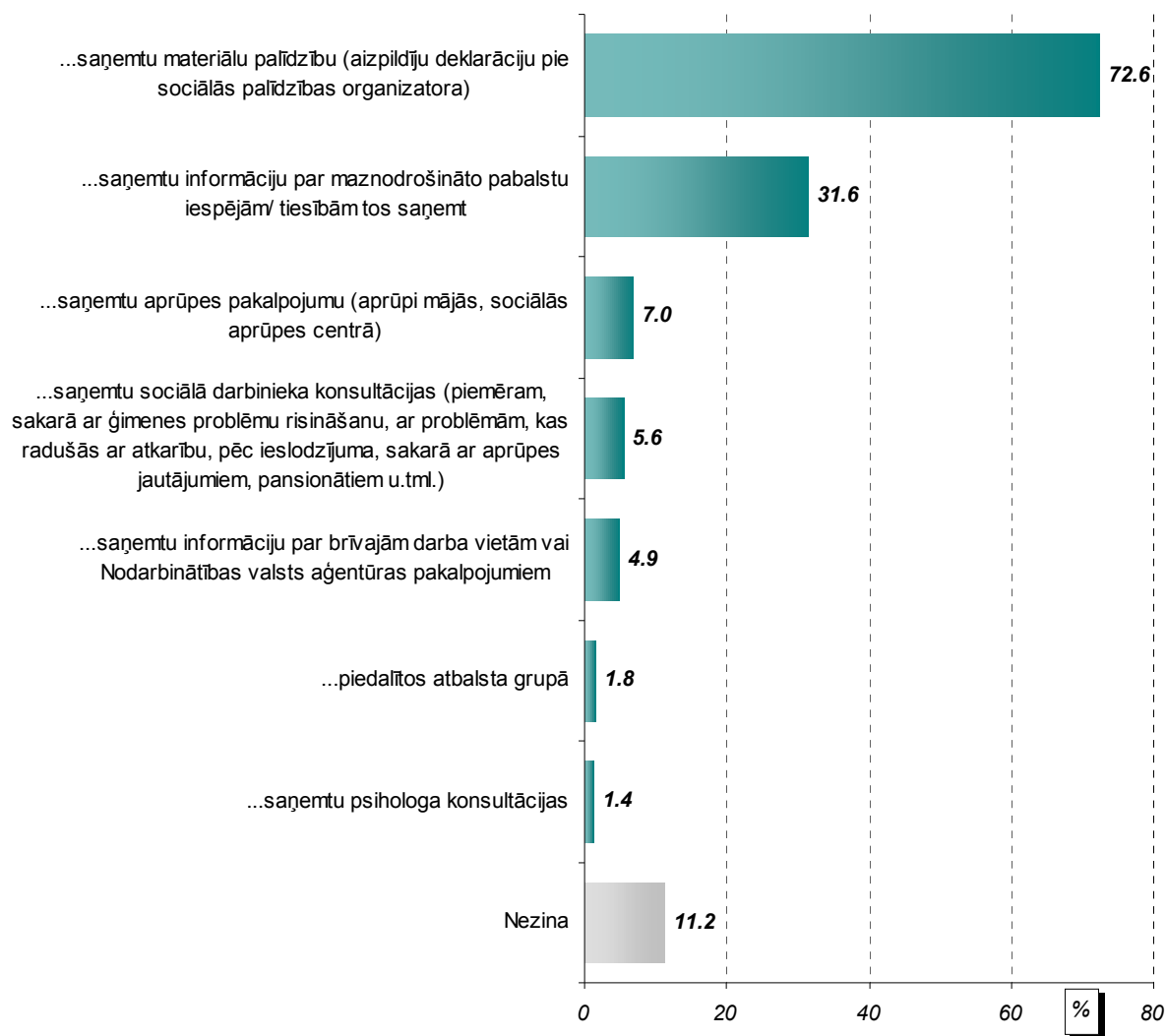

Bāze: visi respondenti, n=605

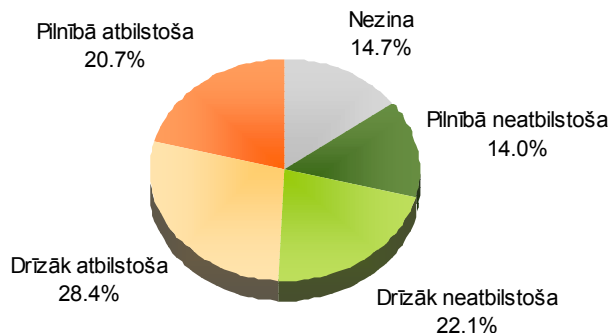
Bāze: visi respondenti

Grafiks 19 "Kāds bija iemesls, kāpēc vērsāties pašvaldības sociālajā dienestā? Lai ..." iespējamās vairākas atbildes

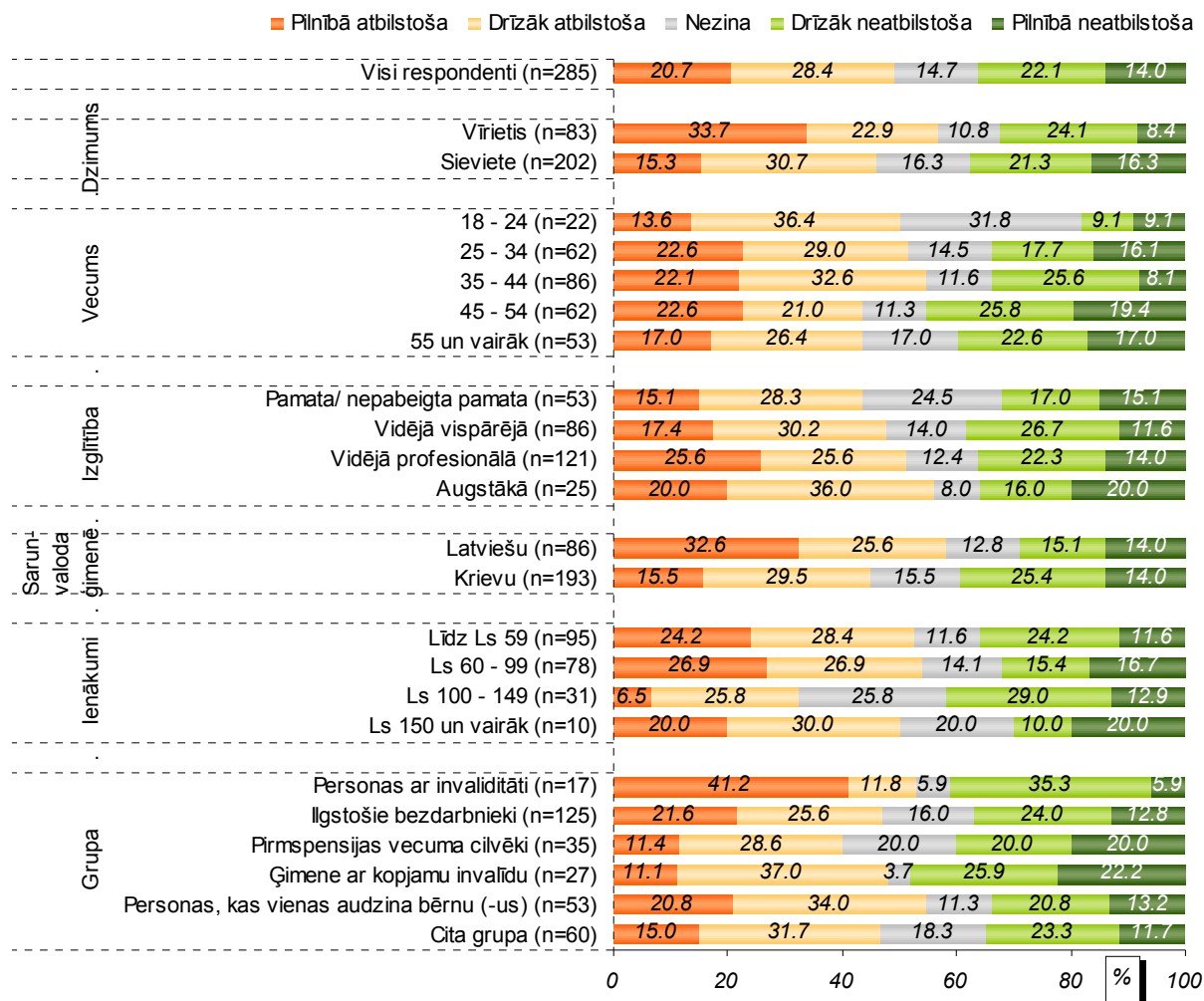
Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības, n=285

Grafiks 20 "Kā Jūs novērtētu palīdzību, ko saņēmāt sociālajā dienestā? Tā Jūsu vajadzībām bija..."

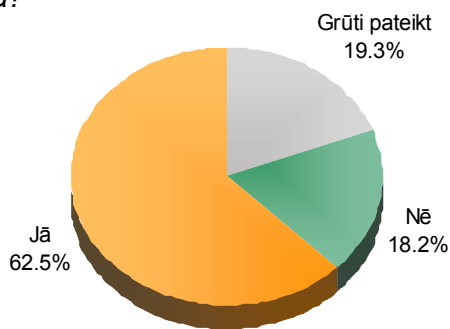
Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības, n=285

"Kā Jūs novērtētu palīdzību, ko saņemat sociālajā dienestā? Tā Jūsu vajadzībām bija..."

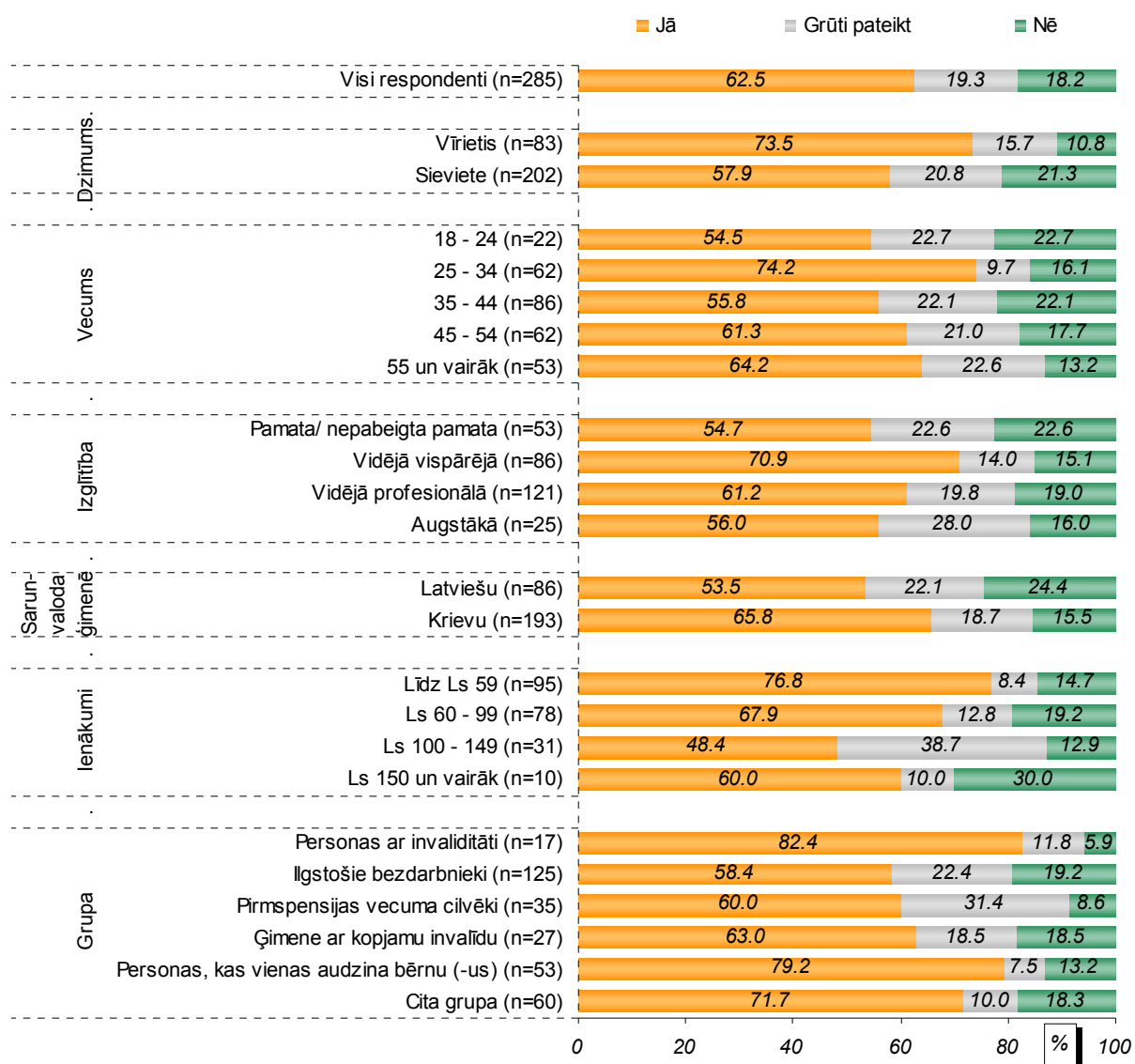

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības

Grafiks 21 "Sakiet, lūdzu, vai Jūs būtu vēlējies saņemt vēl kāda cita veida palīdzību no Rīgas pašvaldības sociālā dienesta?"

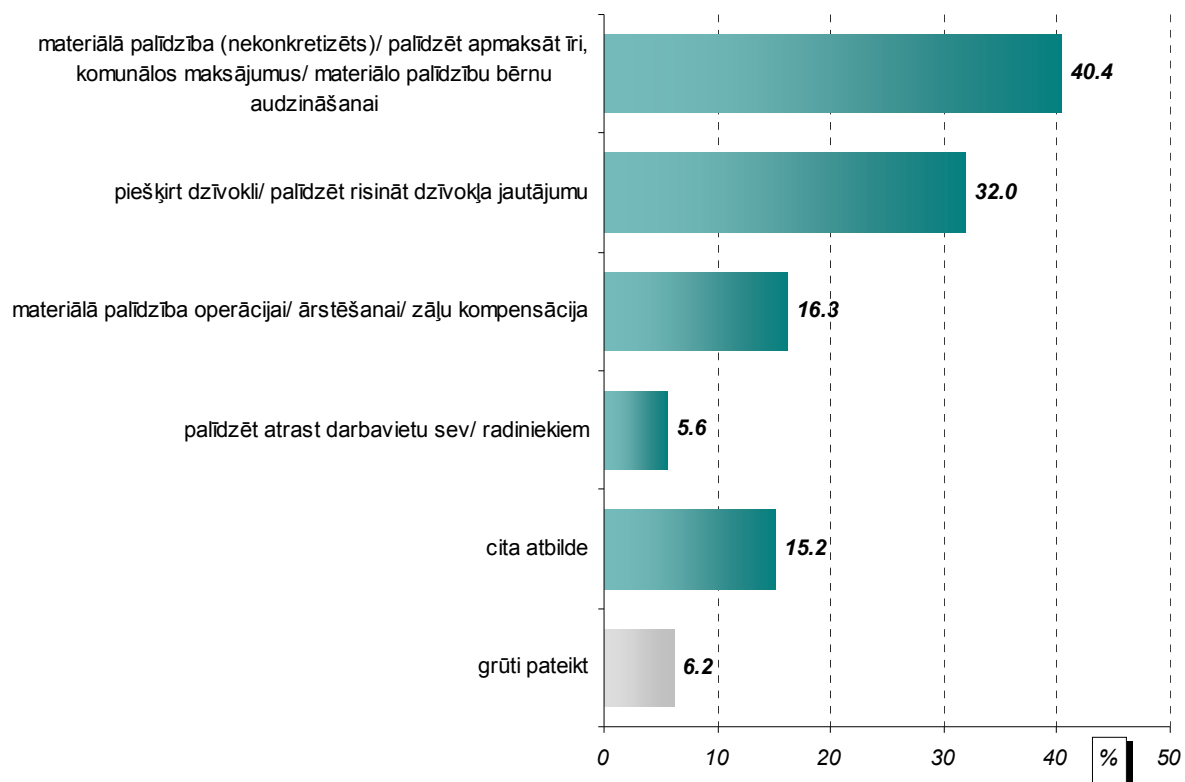
Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības, n=285

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir personīgi vērsušies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības

Grafiks 22 "Sakiet, lūdzu, kāda veida palīdzība vēl Jums būtu nepieciešama no sociālā dienesta?"

iespējamās vairākas atbildes

Bāze: respondenti, kuri Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā būtu vēlējušies saņemt vēl kāda cita veida palīdzību, n=178

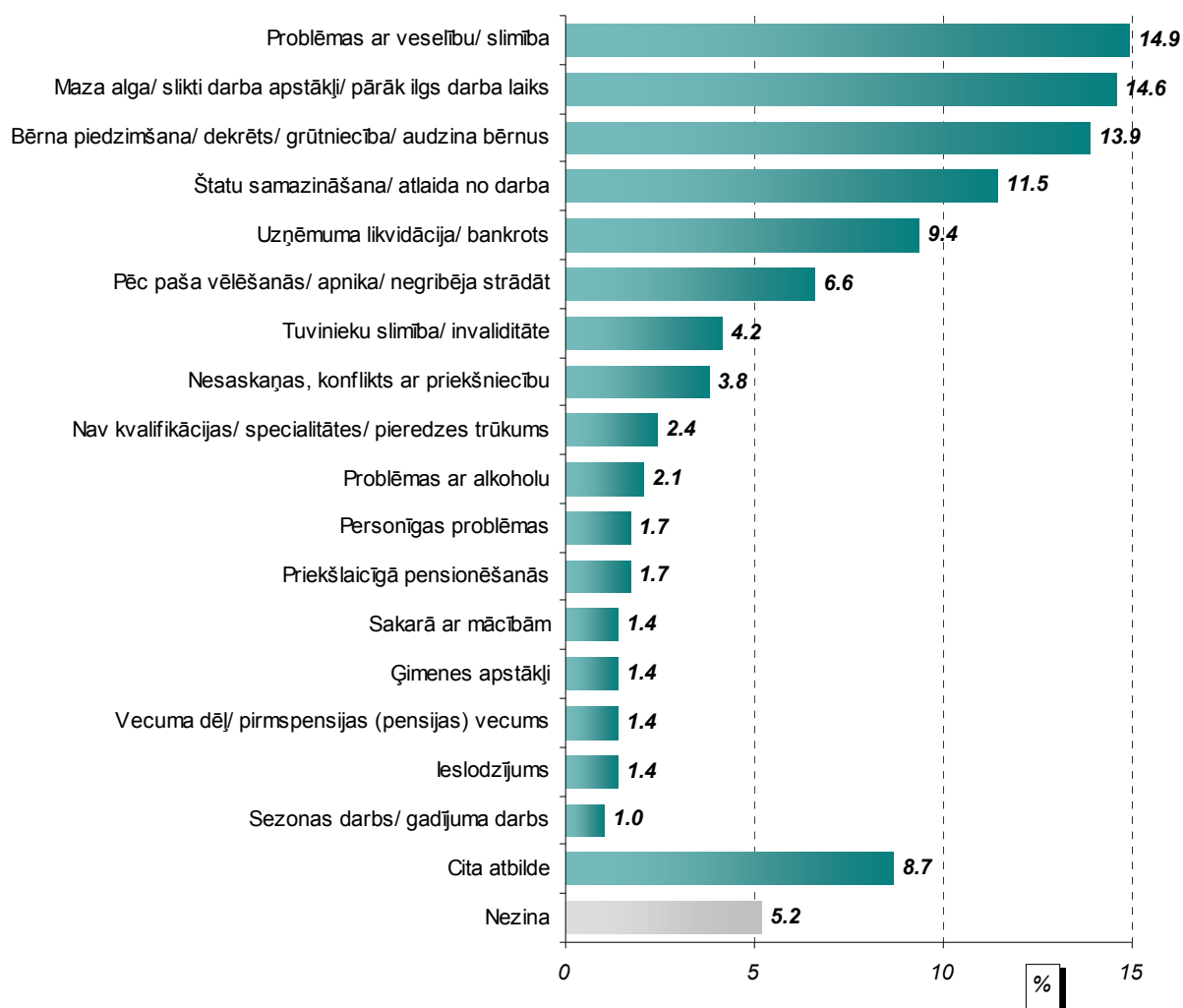

11. DARBA ZAUDĒJUMA IEMESLI UN BEZDARBA ILGUMS APTAUJAS BRĪDĪ (grafiki 23 - 24)

Respondentiem, kuri aptaujas brīdī bija bez darba (n=288), tika lūgts precizēt iemeslus tam, kāpēc darbs tika zaudēts/ pārtraukts. Visbiežāk tika minēti tādi iemesli kā problēmas ar veselību/ slimības (15%), maza darba alga/ sliktie darba apstākļi (15%), bērna piedzimšana/ audzināšana (14%), štatu samazināšana darba vietā (12%) vai uzņēmuma likvidācija/ bankrots (9%). Citi darba zaudēšanas iemesli minēti ievērojami retāk.

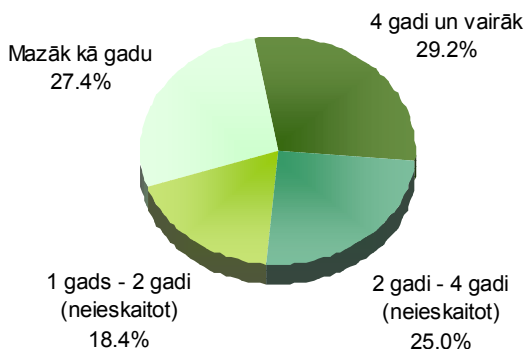
Nestrādājošo respondentu vidū lielākā daļa bez darba ir jau 2 gadus un vairāk (54%) – šāds bezdarba ilgums biežāk novērojams starp pirmspensijas vecuma respondentiem (55 gadi un vairāk: 68%), aptaujas dalībniekiem ar zemiem ienākumiem (līdz Ls 59: 60%) un personām ar invaliditāti (75%). Bez darba mazāk kā gadu aptaujas brīdī ir 27% respondentu, bet 18% aptaujas dalībnieku bezdarba ilgums ir no 1 līdz 2 gadiem (neieskaitot).

Grafiks 23 "Sakiet, lūdzu, kāds bija iemesls tam, ka zaudējāt darbu/ pārtraucāt strādāt?" iespējamās vairākas atbildes

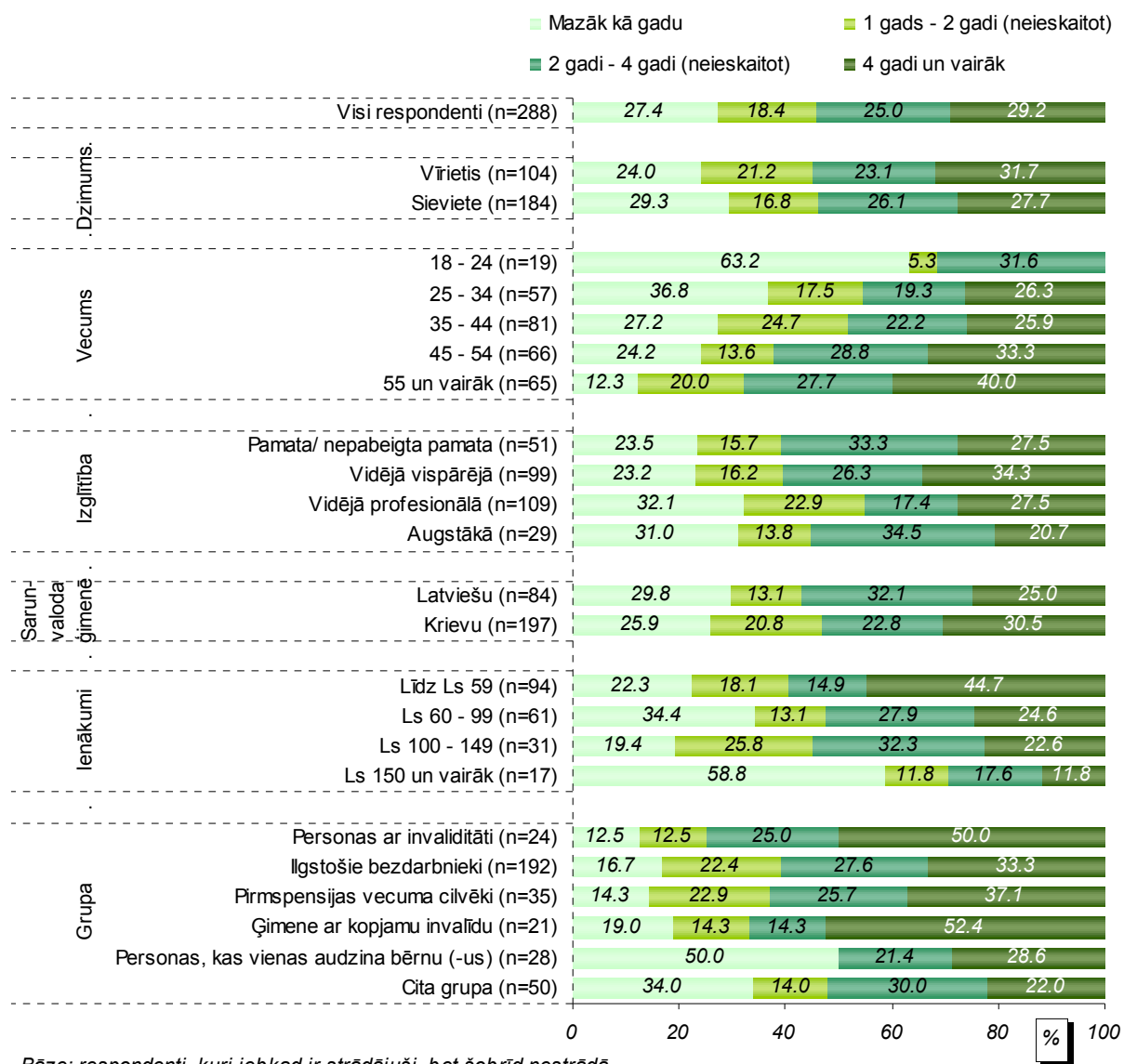

Bāze: respondenti, kuri jebkad ir strādājuši, bet šobrīd nestrādā, n=288

Grafiks 24 "Cik ilgu laiku jūs esat bez algota darba?"

Bāze: respondenti, kuri jebkad ir strādājuši, bet šobrīd nestrādā, n=288

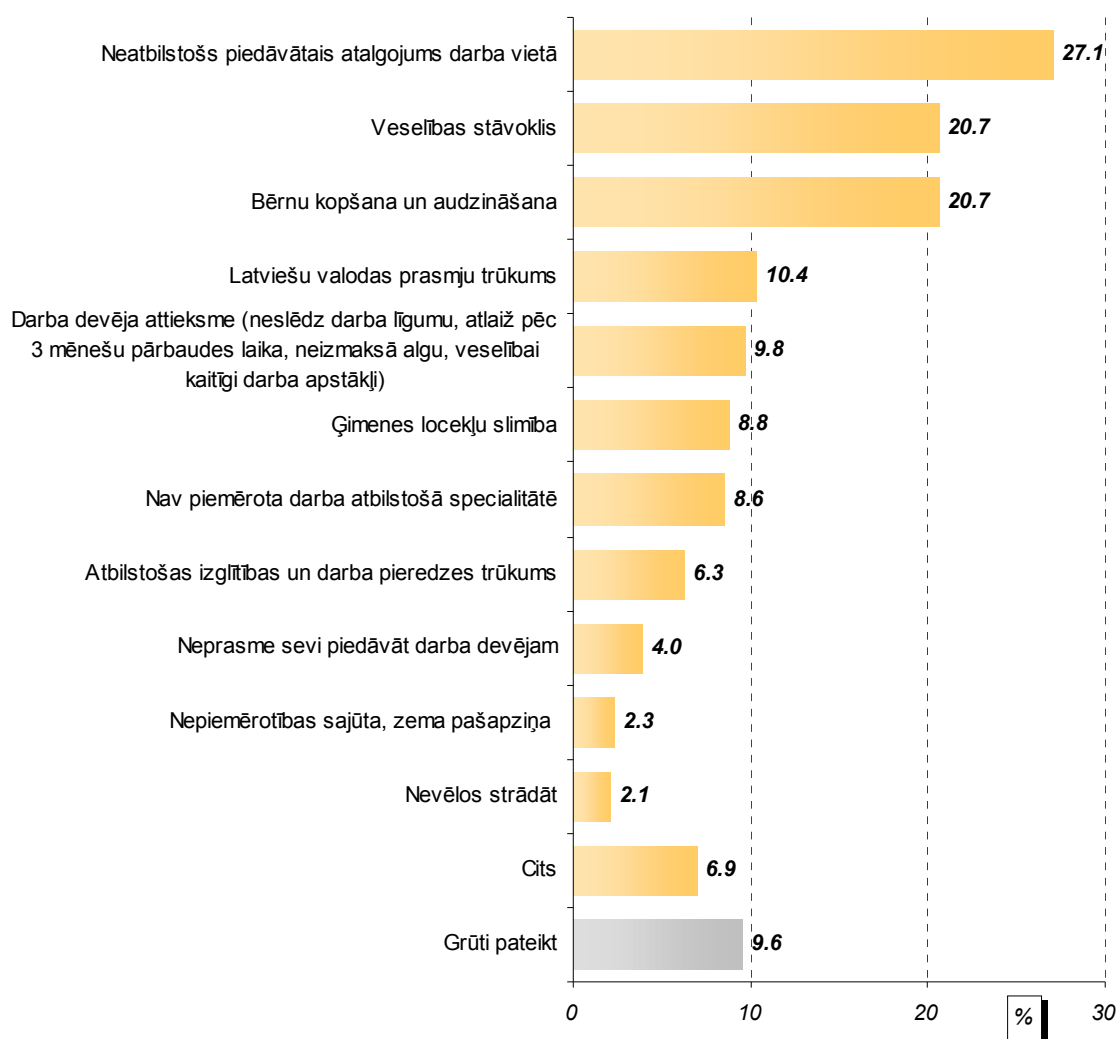

Bāze: respondenti, kuri jebkad ir strādājuši, bet šobrīd nestrādā

12. GALVENIE BEZDARBA CĒĻI (grafiks 25)

Lūdzot precizēt, kādi pēc visu respondentu (gan to, kuri aptaujas brīdī strādāja, gan to, kuri nestrādāja) domām ir galvenie bezdarba cēloņi, pašvaldības sociālo pabalstu saņēmēji un ilgstošie bezdarbnieki norāda uz neatbilstošu piedāvāto atalgojumu darba vietā (27%), veselības stāvokli (23%) un bērnu kopšanu un audzināšanu (23%). Katrs desmitais respondents kā būtiskāko bezdarba cēloni savā gadījumā uzskata latviešu valodas prasmju trūkumu (10%), darba devēja negodīgo attieksmi (10%), ģimenes locekļu slimību (9%) vai apstākli, ka nav piemērota darba atbilstošā specialitātē (9%). Nedaudz retāk respondenti uzskata, ka viņu bezdarbs ir vai ir bijis saistīts ar atbilstošas izglītības un darba pieredzes trūkumu (6%), neprasmi sevi piedāvāt darba devējam (4%), nepiemērotības sajūtu/ zemu pašapziņu (2%) vai vienkārši nevēlēšanos strādāt (2%).

Grafiks 25 "Izvēloties no visiem aplūkotojiem ilgstoša bezdarba cēloņiem, sakiet, lūdzu, kurš, Jūsuprāt, ir pats būtiskākais Jūsu gadījumā?"
Respondenti varēja atzīmēt 2 atbildes

Bāze: visi respondenti, n=605

13. BEZDARBA CĒĻI, GRŪTĪBAS, RISINĀJUMI (grafiki 26 - 36)

Saskaņā ar Rīgas pilsētas pašvaldības sociālo pabalstu saņēmēju un ilgstošo bezdarbnieku aptaujas datiem, visbiežāk aptaujas dalībnieki norāda šādus cēloņus apstāklim, kāpēc viņi ir/ ir bijuši bezdarbnieki:

- *neatbilstošs piedāvātais atalgojums iespējamās darba vietās (43%);*
- *bērnu kopšana un audzināšana (23%);*
- *veselības stāvoklis (23%).*

Biežāk kā katrs desmitais aptaujas dalībnieks kā bezdarba cēloņus minēja:

- *latviešu valodas prasmju trūkums (16%);*
- *atbilstošas izglītības un darba pieredzes trūkums (16%);*
- *ģimenes locekļu slimība (tuvinieku kopšana) (12%).*

Retāk par bezdarba cēloņiem norādīti tādi iemesli kā *alkohola lietošana (8%), pirmspensijas vecums (8%), nevēlēšanās zaudēt dzīvokļu rindu (3%)* vai fakts, ka respondents *nesen atbrīvots no ieslodzījuma (3%)*.

Neatbilstošs piedāvātais atalgojums iespējamā darba vietā

Gandrīz pusei aptaujāto respondentu (43%) galvenais cēlonis bezdarbam bijis neatbilstošs atalgojums iespējamās darba vietās. Starp šiem aptaujas dalībniekiem (n=262) galvenā problēma, kas saistīta ar šo cēloni ir tā, ka zems piedāvātais atalgojums neļauj uzturēt sevi un vienlīdz nākas griezties pēc sociālās palīdzības (79%). Aptuveni pusei (47%) problēma ir neuzticēšanās darba devējam, kas nemaksā solīto darba algu, nenoslēdz darba līgumu u.c.

Bērnu kopšana un audzināšana

23% aptaujas dalībnieku kā ilgstoša bezdarba cēloni minējuši bērnu kopšanu un audzināšanu. Šajā respondentu grupā (n=139) kā galvenā problēma visbiežāk minēts apstāklis, ka respondentam nepietiek līdzekļu auklītes pakalpojumu apmaksāšanai (45%). 1/3 jeb 33% grupas dalībnieku norāda uz vēlmi pašiem audzināt savu bērnu vai arī uz sliktu bērna veselības stāvokli. Bērnodārzu trūkumu vai grūtības atrast piemērotu bērnodārzu kā problēmu integrācijai darba tirgū minējuši 29%, bet 11% grūtības sagādā izglītības trūkums vai zaudētās iemaņas.

Domājot par iespējamiem risinājumiem šāda bezdarba gadījumā, aptaujas dalībnieki visbiežāk pauduši viedokli, ka tas varētu būt saīsināts/ elastīgs darba laiks (52%) vai arī darba vietas, kas atrastos tuvu mājām (49%). 27% respondentu kā iespējamo risinājumu

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

bezdarbam, kas saistīts ar bērnu kopšanu un audzināšanu, saskata piemērotākā bērnudārza atrašanās vietā, savukārt 20% respondentu situācija atrisinātos, ja būtu pieejami kvalificētu aukļu pakalpojumi. Salīdzinoši lielam īpatsvaram grupas dalībnieku (17%) integrācija darba tirgū būtu sekmīga, ja būtu iespējams bez maksas iegūt izglītību vai kādu profesionālo kvalifikāciju.

Veselības stāvoklis

Veselības stāvoklis kā iemesls ilgstošam bezdarbam ir bijis 23% aptaujātajiem respondentiem. Kā biežāk minētā problēma starp šiem aptaujas dalībniekiem (n=137) ir nespēja strādāt fiziski smagu darbu (75%) vai arī apstākļi, ka persona nevar strādāt pilnu darba laiku (32%). Vēl 16% aptaujāto veselības stāvoklis neļauj strādāt savā profesijā.

Iespējamie risinājumi bezdarbam, kas saistīts ar veselības stāvokli, būtu papildus līdzekļu piešķiršana ārstniecībai (operācijai, rehabilitācijai) (37%) vai arī vairāk darba piedāvājumi ar saīsinātu darba laiku (34%). Aptuveni 1/4 aptaujāto ar veselību saistīto bezdarba problēmu risinājums būtu darbs mājās (23%) vai iespēja apgūt jaunu profesiju (17%). Starp respondentiem, kuri bez darba ir veselības stāvokļa dēļ, 20% norāda, ka tiem būtu vajadzīga palīdzība invaliditātes noformēšanā un pensijas saņemšanā, bet 14% bezdarba problēma, iespējams, atrisinātos, ja būtu iespēja saņemt psiholoģisku palīdzību un atbalstu.

Latviešu valodas prasmju trūkums

Nepietiekamas latviešu valodas prasmes kā galveno cēloni bezdarbam norādījuši 16% aptaujāto Rīgas domes sociālo pabalstu saņēmēji un ilgstošie bezdarbnieki. Starp šiem aptaujas dalībniekiem (n=98) visbiežāk kā lielākās problēmas sakarā ar latviešu valodas prasmju trūkumu norādītas vājas spējas apgūt latviešu valodu (42%), tāpat arī fakts, ka nav dokumentu, kas apliecinātu valodas prasmi (32%) vai arī tas, ka praksē nav iespēju pielietot latviešu valodu un tāpēc tā ātri aizmirstas (32%). 20% respondentu, kuriem latviešu valodas prasmju trūkums ir bijis galvenais bezdarba cēlonis, tomēr norāda, ka nevēlas mācīties šo valodu.

Kā iespējamie risinājumi varētu būt darbs dzimtajā valodā (50%), organizēti latviešu valodas mācību kursi (35%) vai arī tas, ja darba devējs neprasītu apliecību par valodu prasmi, bet pietiktu ar darba pārrunām (32%).

Ģimenes locekļu slimība (tuvinieku kopšana)

12% aptaujas dalībnieku atzīst, ka galvenais bezdarba cēlonis bija vai ir ģimenes locekļu slimība vai tuvinieku kopšana. Starp šiem respondentiem (n=72) 57% aptaujāto norāda, ka lielākā problēma saistās ar nevēlēšanos atstāt savu tuvinieku svešu cilvēku aprūpē, bet 53%, iespējams, tuvinieku uzticētu algotam kopējam, taču tam nepietiek finansiālo līdzekļu. 22% aptaujas dalībnieku, kuriem bezdarbs saistīts ar tuvinieku slimību vai kopšanu, kā problēmu minējuši apstākli, ka sociālā aprūpe nenodrošina pilnu darba dienu kopējiem, tādējādi radot grūtības apvienot darbu ar aprūpējamo tuvinieku kopšanu.

Kā iespējamie risinājumi šai situācijai visbiežāk tiek minēts darbs ar saīsinātu darba laiku (50%), vairāk iespēju strādāt mājās (43%) vai darbs tuvu mājām (36%). Tāpat ievērojams skaits respondentu šajā grupā uzskata, ka problēma varētu tikt atrisināta, ja sociālais dienests nodrošinātu aprūpi un slimnieku kopšanu pilnu darba dienu (lai to būtu iespējams savienot ar darba laikiem darba vietā), bet 1/4 (24%) risinājums būtu psiholoģiskais atbalsts vai nedaudz retāk radu, tuvinieku atbalsts (15%).

Alkohola lietošana

8% aptaujāto jeb 49 respondentiem galvenais bezdarba cēlonis ir vai bija alkohola lietošana, kuras rezultātā radušās problēmas, kas saistītas ar nespēju kvalitatīvi veikt darba pienākumus (62% no šiem 8%) vai darba kavēšanu (53%). Kā iespējamie risinājumi šiem respondentiem būtu personisko problēmu atrisināšana (55%), psihologa palīdzība (31%) vai apmaksāts ārstēšanās kurss no alkohola atkarības (20%).

Pirmspensijas vecums

Pirmspensijas vecums kā bezdarba cēlonis ir bijis 8% aptaujas dalībnieku (jeb 48 respondentiem). Biežāk sastopamās problēmas šiem cilvēkiem ir darba devēja atteikums (50%), nespēja apgūt jaunu profesiju vai paaugstināt kvalifikāciju (31%), vecuma sajūta (27%) vai arī apstākļi, ka respondenta profesija nav pieprasīta darba tirgū (21%). Kā iespējamais risinājums šajā gadījumā varētu būt darba devēju un sabiedrības attieksmes maiņa.

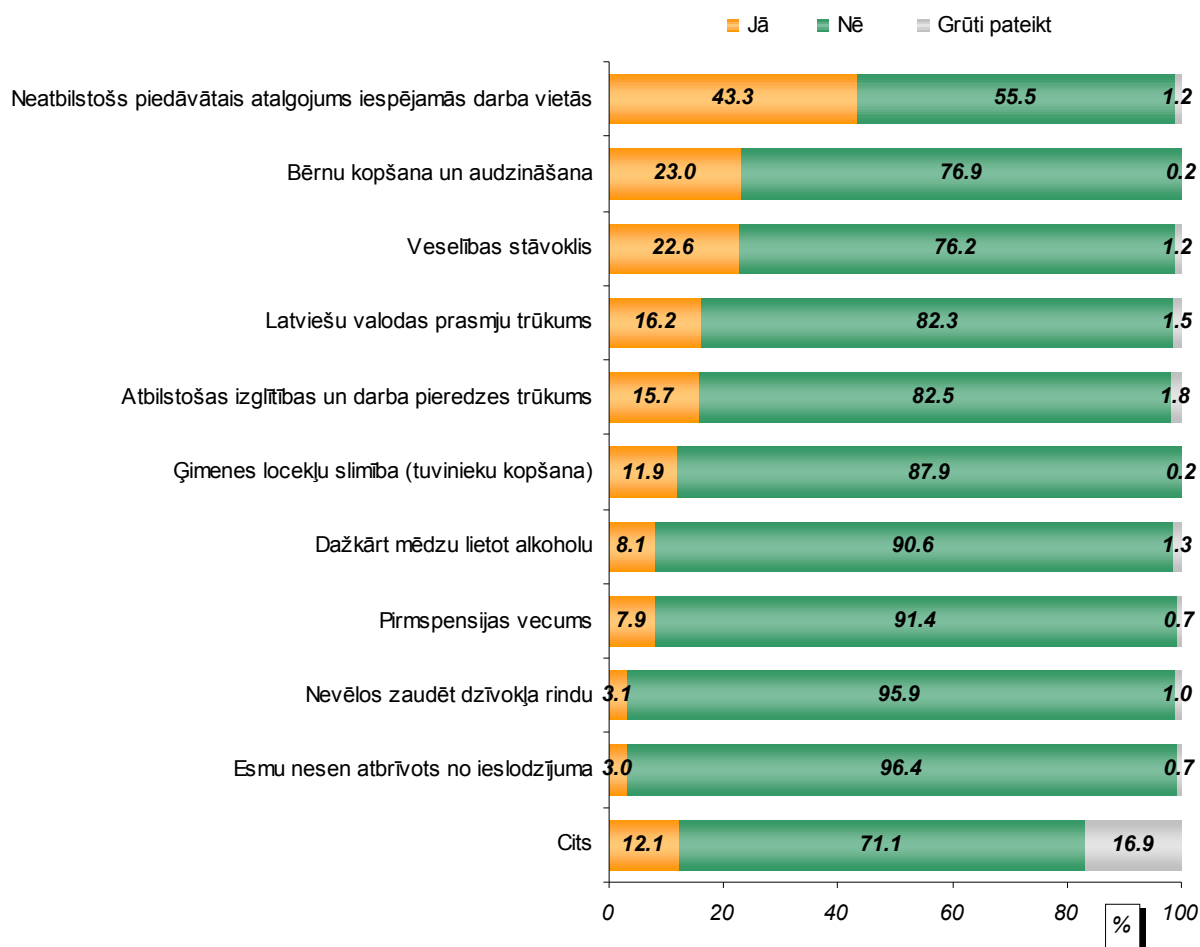
Nevēlēšanās zaudēt dzīvokļa rindu

No visiem aptaujas dalībniekiem 19 respondenti (3%) norāda, ka bezdarbs ir bijis vai ir saistīts ar nevēlēšanos zaudēt dzīvokļa rindu maznodrošinātajiem: galvenā problēma ir vēlme saglabāt maznodrošinātā statusu, līdz ar to respondents nedrīkst strādāt algotu darbu. Šādā situācijā iespējamie risinājumi varētu būt minimālo ienākumu robežas paaugstināšana (tādējādi varētu strādāt algotu darbu, nezaudējot dzīvokļa rindu) vai arī dažādi pasākumi, ko pašvaldība varētu veikt dzīvokļu jautājumu risināšanā (piemēram, kredītu galvošana, vienreizējs pabalsts u.c.).

Nesen atbrīvots no ieslodzījuma

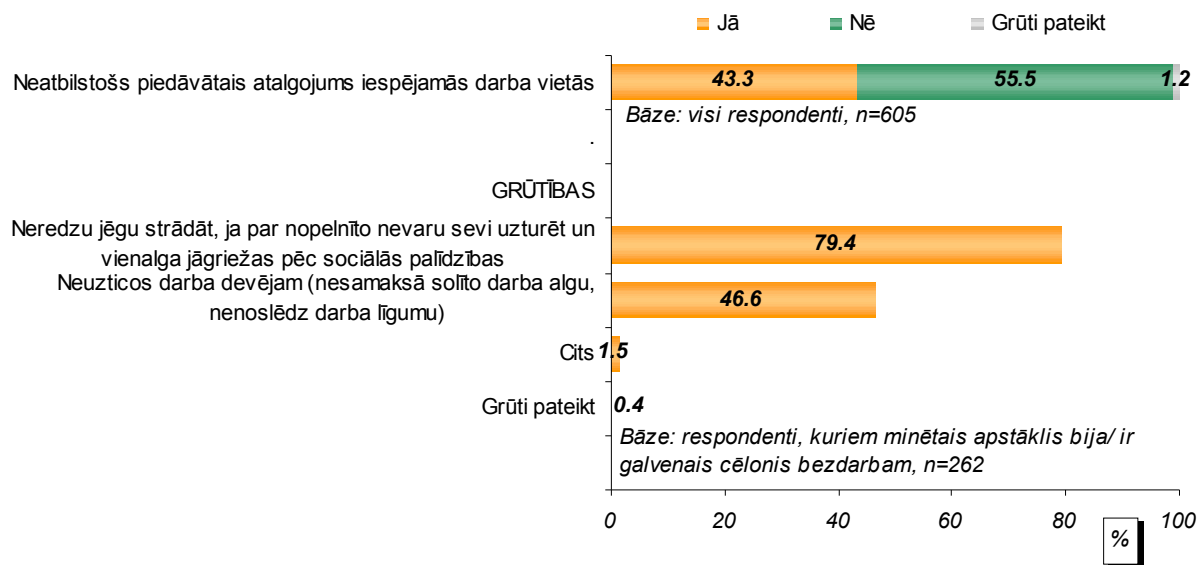
18 respondenti (3%) no visiem aptaujas dalībniekiem bez darba bija vai ir sakarā ar neseno atbrīvojumu no ieslodzījuma. Galvenās grūtības integrēties darba tirgū šiem respondentiem sagādā tuvu cilvēku, pie kā griezties pēc atbalsta un padoma, trūkums, informācijas trūkums par vakancēm un zaudētās iemaņas darba meklēšanā vai darbā.

Grafiks 26 "Sakiet, lūdzu, vai šie apstākļi bija/ ir galvenie cēloņi bezdarbam Jūsu gadījumā?"

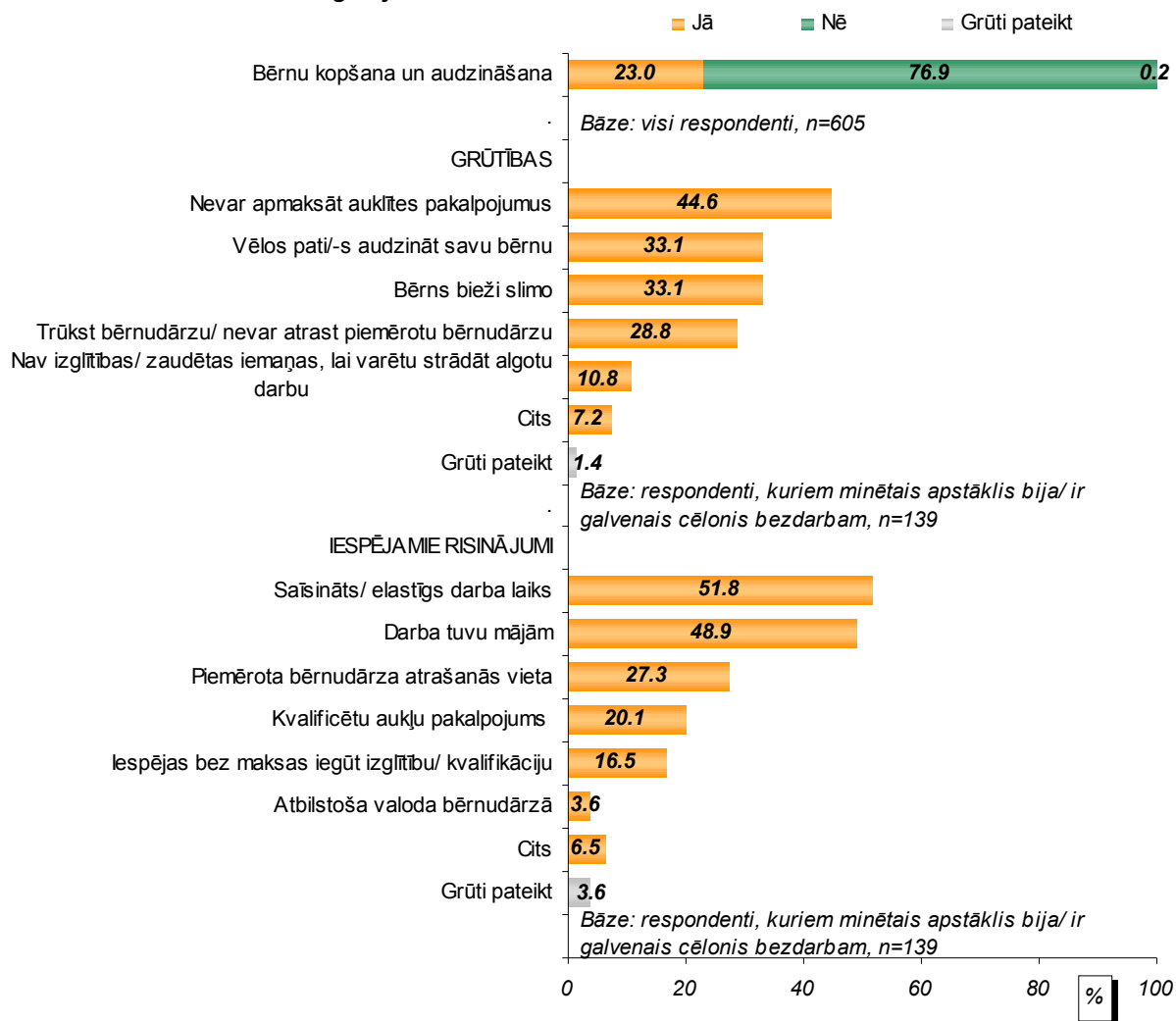

Bāze: visi respondenti, n=605

Grafiks 27 "Sakiet, lūdzu, vai NEATBILSTOŠS PIEDĀVĀTAIS ATALGOJUMS IESPĒJAMĀS DARBA VIETĀS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

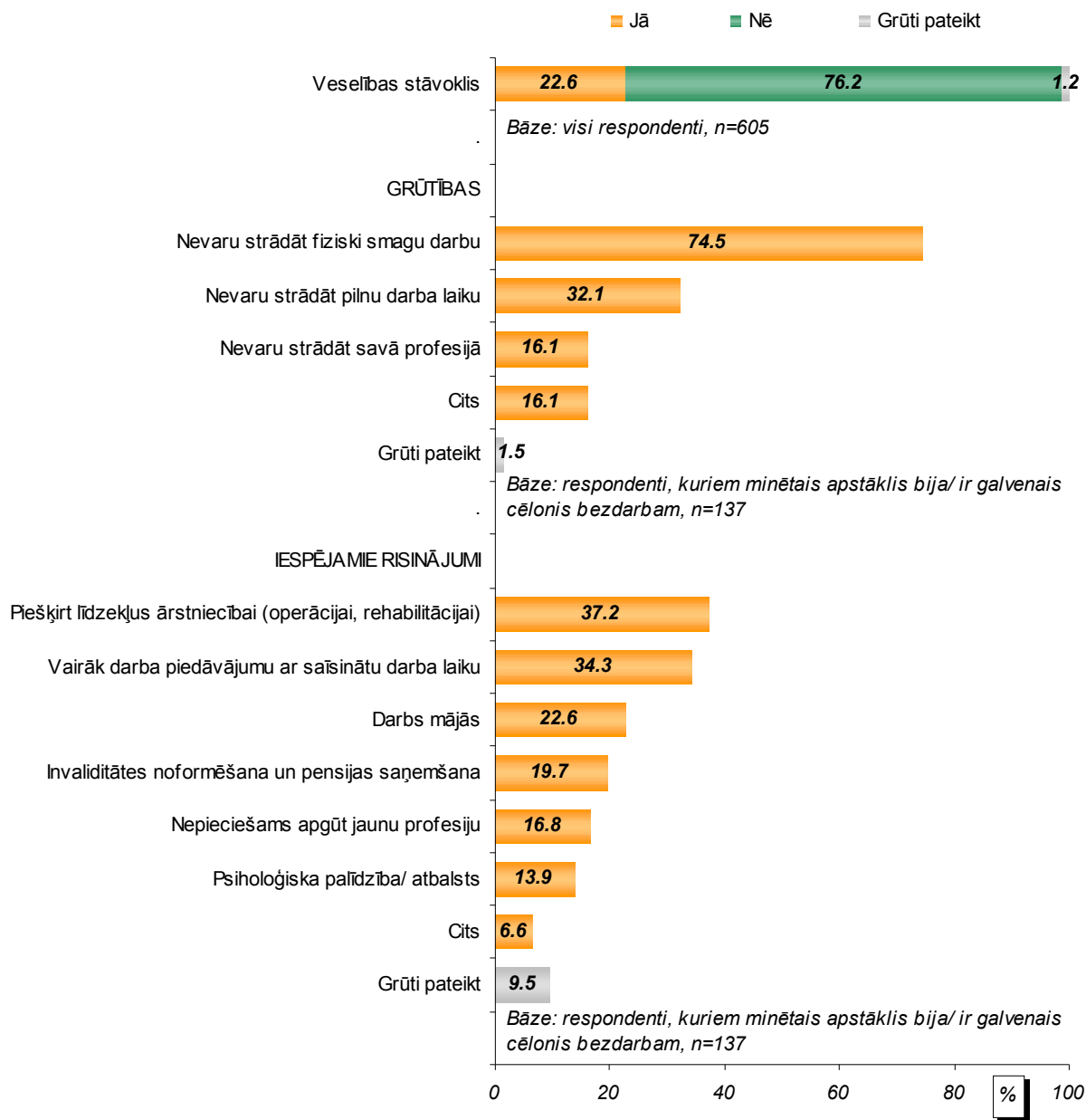

Grafiks 28 "Sakiet, lūdzu, vai BĒRNU KOPŠANA UN AUDZINĀŠANA bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

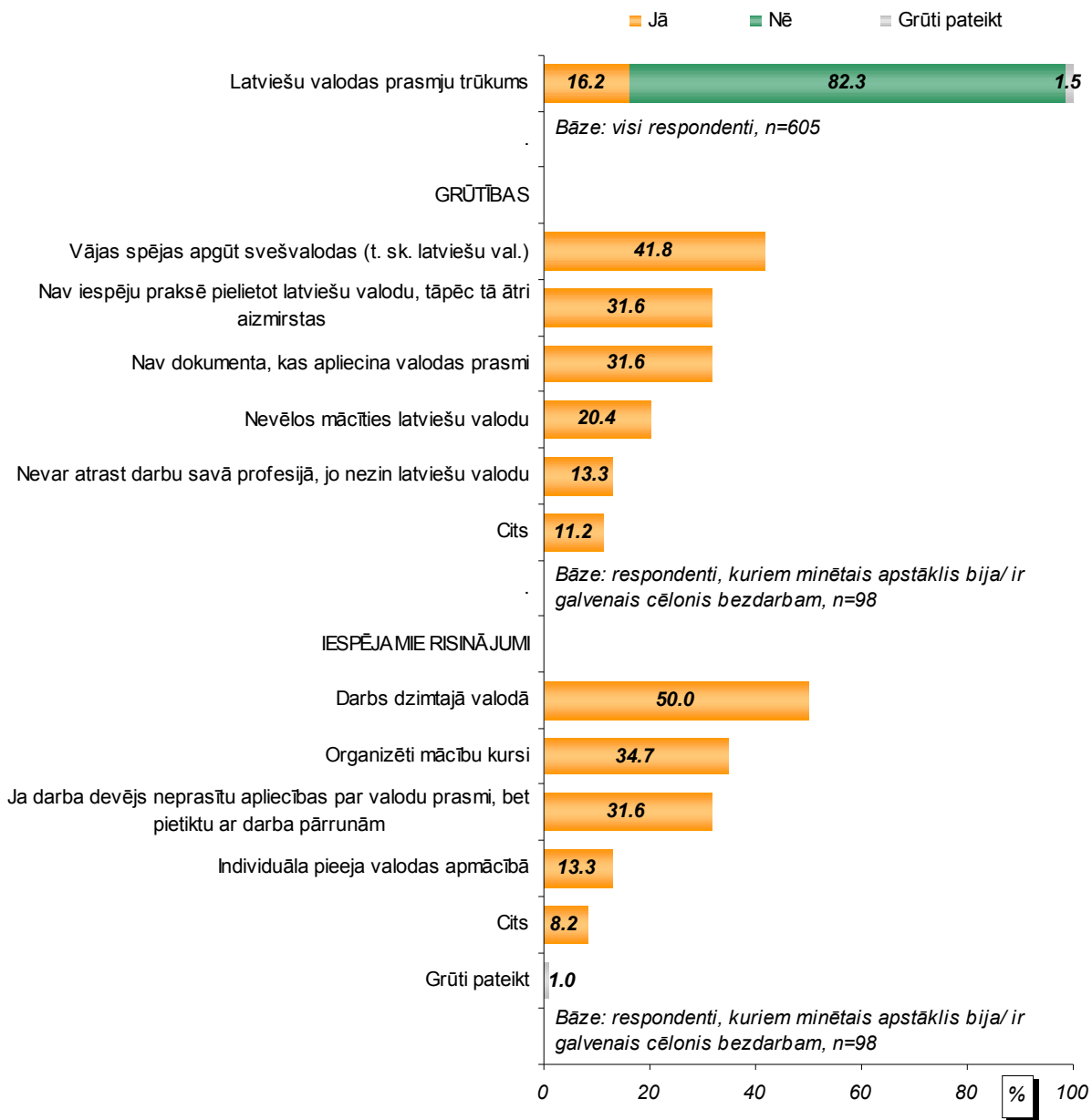

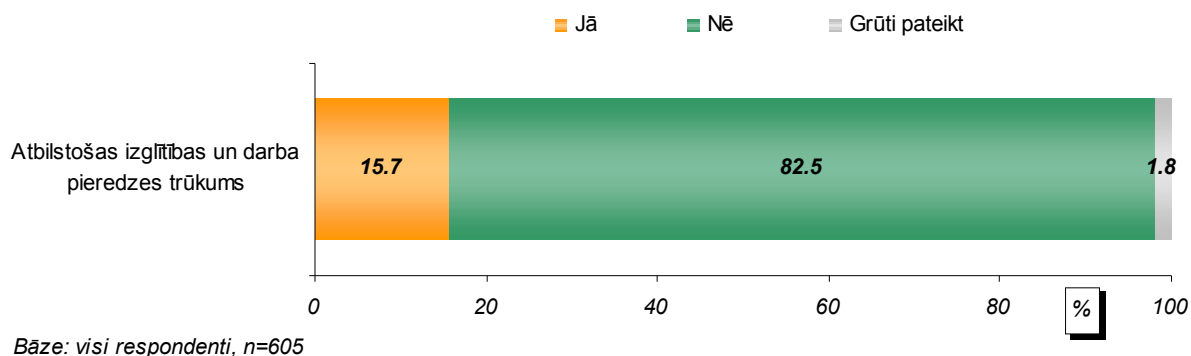
Grafiks 29 "Sakiet, lūdzu, vai VESELĪBAS STĀVOKLIS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

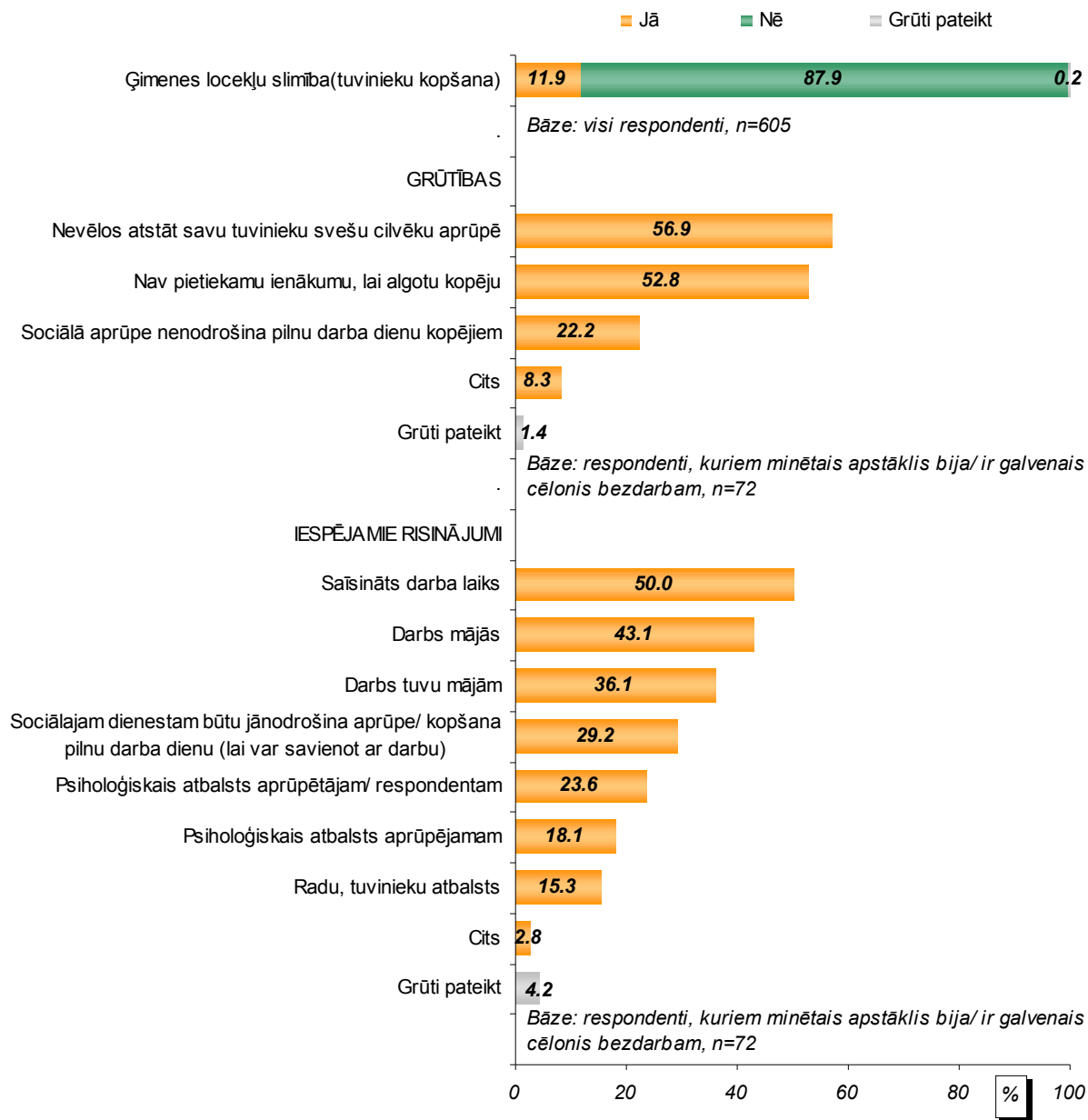
Grafiks 30 "Sakiet, lūdzu, vai LATVIEŠU VALODAS PRASMJU TRŪKUMS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

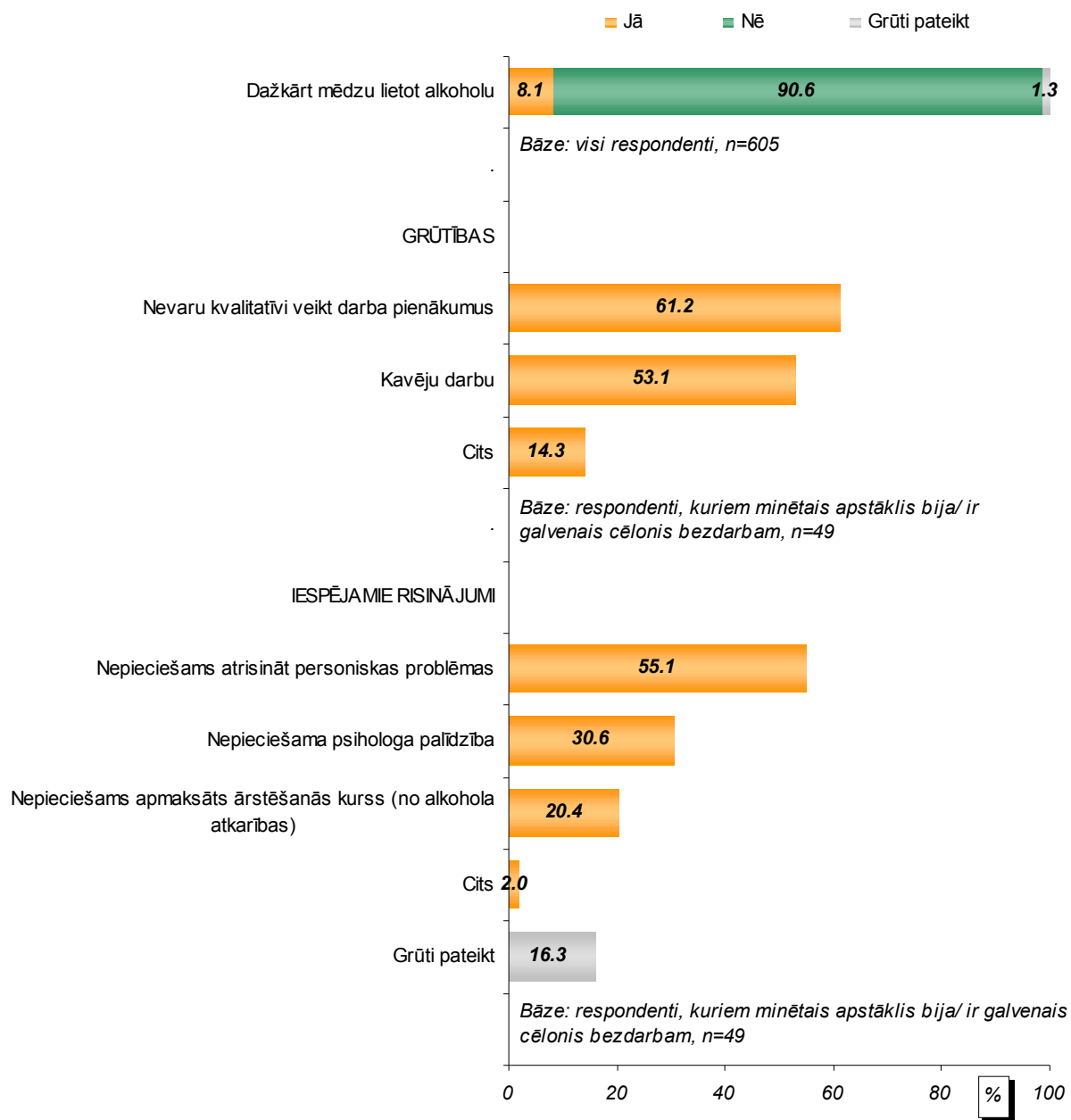
Grafiks 31 "Sakiet, lūdzu, vai ATBILSTOŠAS IZGLĪTĪBAS UN DARBA PIEREDZES TRŪKUMS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

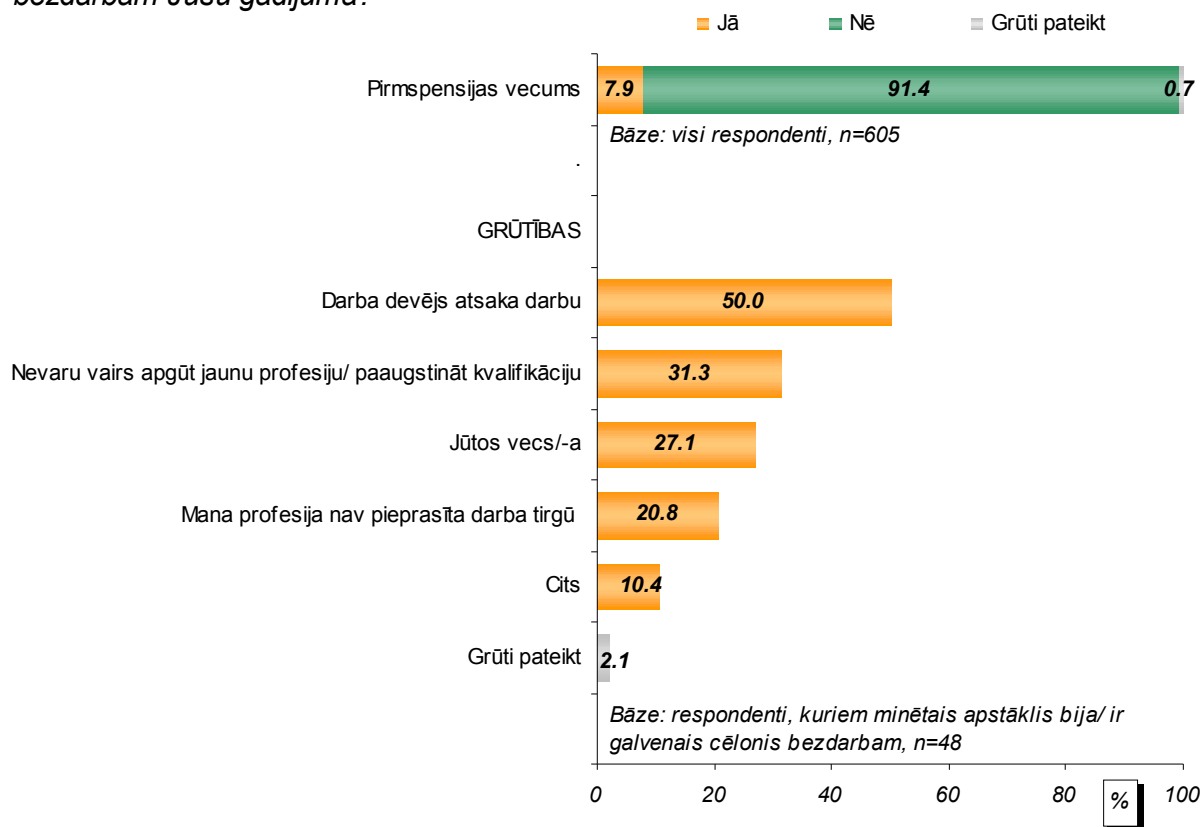
Grafiks 32 "Sakiet, lūdzu, vai ĢIMENES LOCEKĻU SLIMĪBA (TUVINIEKU KOPŠANA) bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

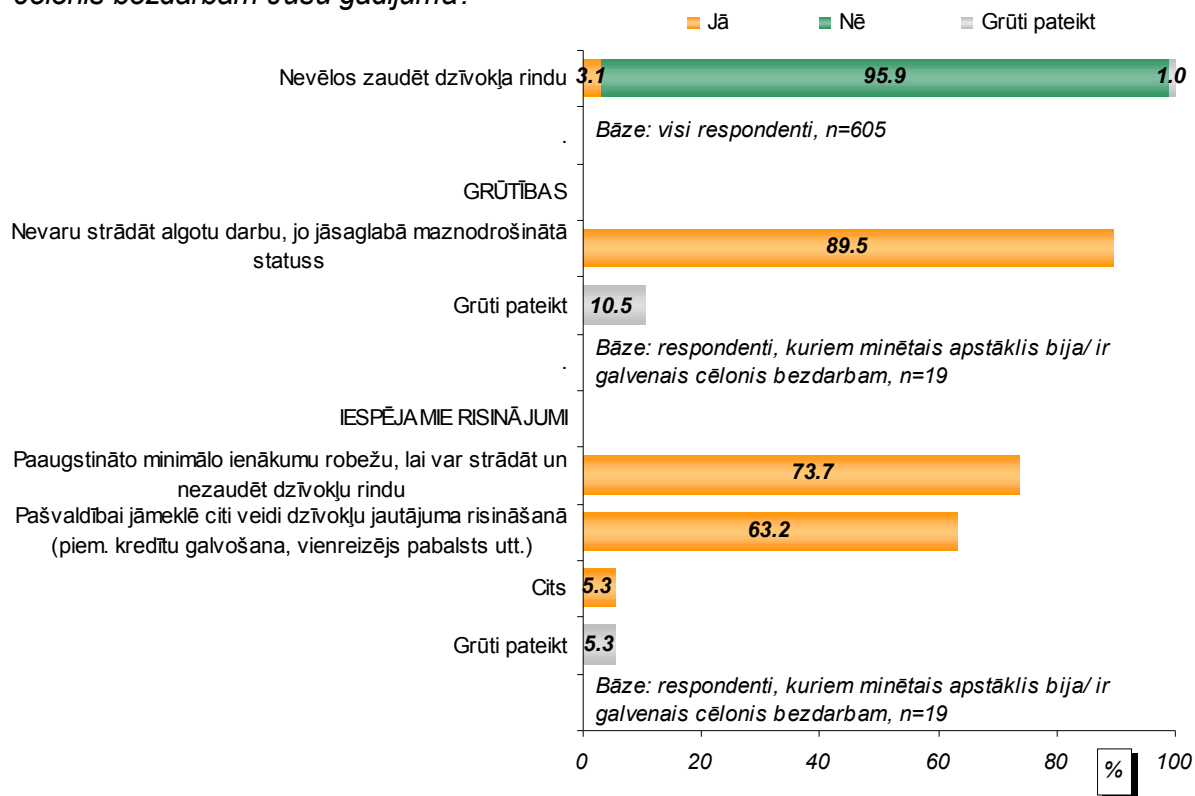
Grafiks 33 "Sakiet, lūdzu, vai ALKOHOLA LIETOŠANA bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

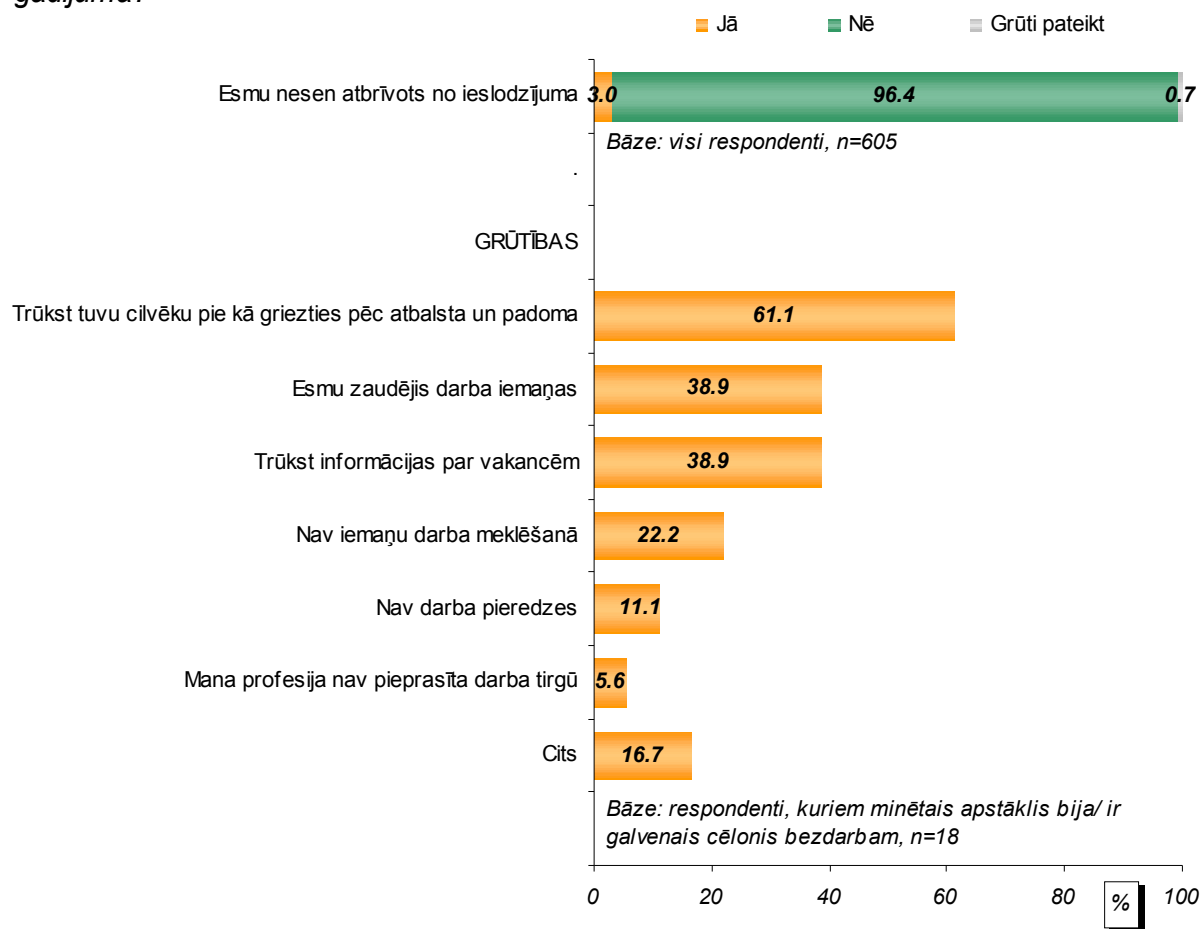
Grafiks 34 "Sakiet, lūdzu, vai PIRMSPENSIJAS VECUMS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

Grafiks 35 "Sakiet, lūdzu, vai NEVĒLĒŠANĀS ZAUDĒT DZĪVOKĻA RINDU bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

Grafiks 36 "Sakiet, lūdzu, vai IESLODZĪJUMS bija/ ir galvenais cēlonis bezdarbam Jūsu gadījumā?"

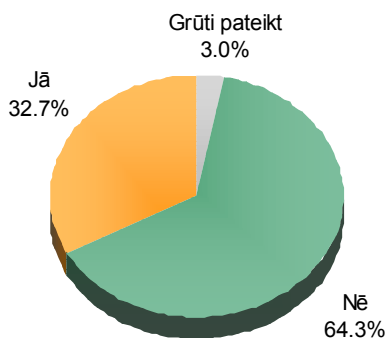
14. GADĪJUMI, KRĪZES SITUĀCIJAS, KAS IETEKMĒJUŠAS APTAUJAS DALĪBNIKUS (grafiki 37 - 39)

Iespējams, ka daļa aptaujas dalībnieku ilgstoši bez darba bijuši vai ir saistībā ar kādu gadījumu, kritisku situāciju, kas ir būtiski ietekmējusi viņu dzīvi (piemēram, smaga slimība pašam, tuviniekiem, zaudējums, šķiršanās utt.), jo 33% respondentu šādi gadījumi pēdējo trīs gadu laikā ir bijuši. Caurmērā biežāk ar minētiem apstākļiem saskārušies aptaujas dalībnieki ar ienākumiem līdz Ls 59 (52%), personas ar invaliditāti (79%) vai ģimenes ar kopjamu invalīdu (68%). Visbiežāk šie notikumi, krīzes situācijas ir saistītas ar tuvinieku, radu un draugu nāvi (32%), paša respondenta slimību, operāciju vai invaliditāti (24%) vai arī tuvinieku slimību, operāciju un invaliditāti (17%). Nedaudz retāk kā kritiskās situācijas minētas problēmas, kas saistītas ar dzīvokļa zaudēšanu (9%), šķiršanos (8%), personiskajām problēmām (6%) vai dažādiem nelaiemes gadījumiem (avārijas, ugunsgrēki) (4%).

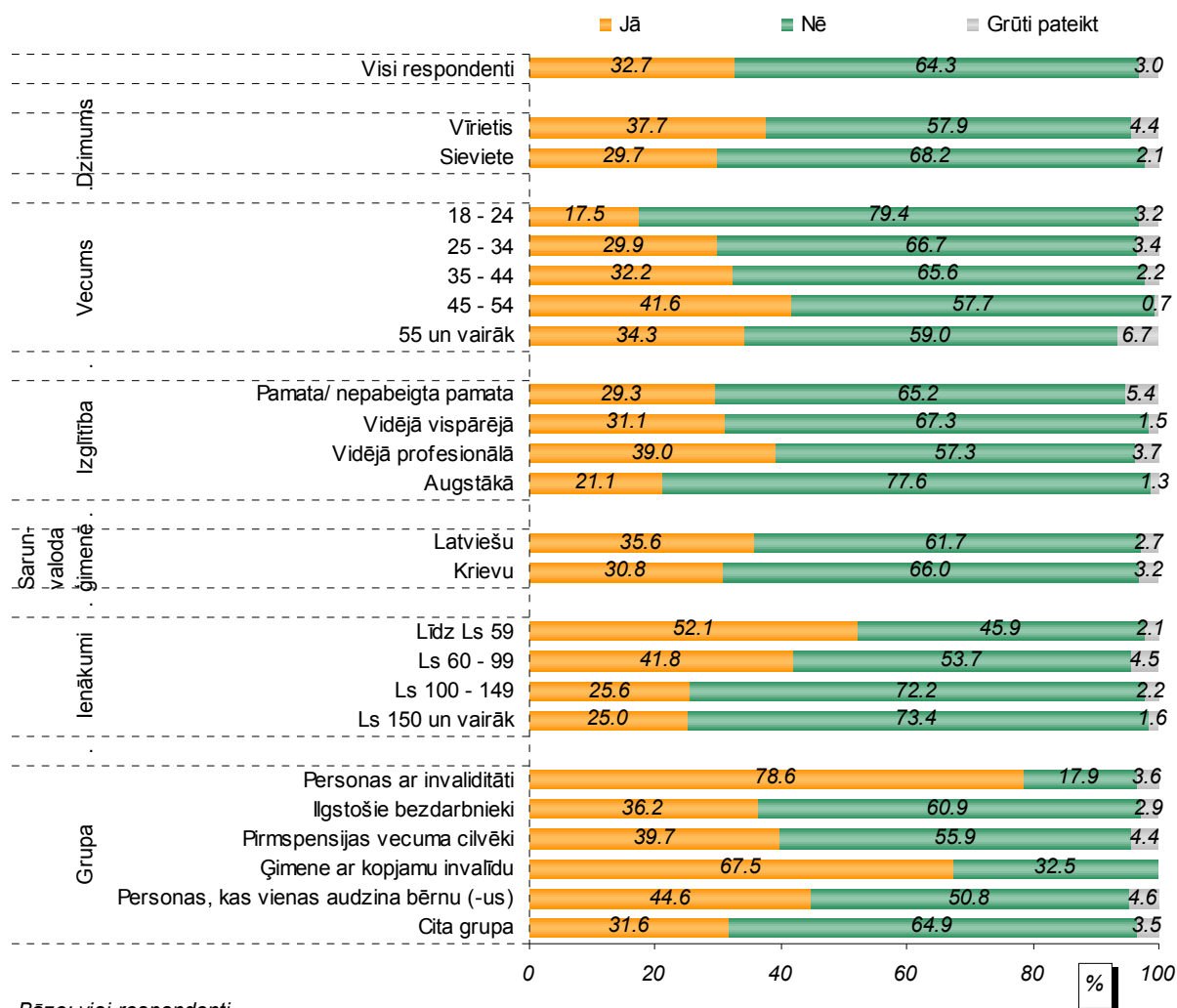
Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Aptaujas dati liecina, ka tikai 9% aptaujāto pēc šiem gadījumiem ir saņēmuši profesionālu psiholoģisko palīdzību vai atbalstu.

Grafiks 37 "Vai Jūsu dzīvē pēdējo 3 gadu laikā ir noticis kāds gadījums, kritiska situācija, kas būtiski ietekmēja Jūsu dzīvi (piemēram, smaga slimība Jums pašam/ pašai, tuvinieka smaga slimība, tuvinieka zaudējums, šķiršanās utt.)?"

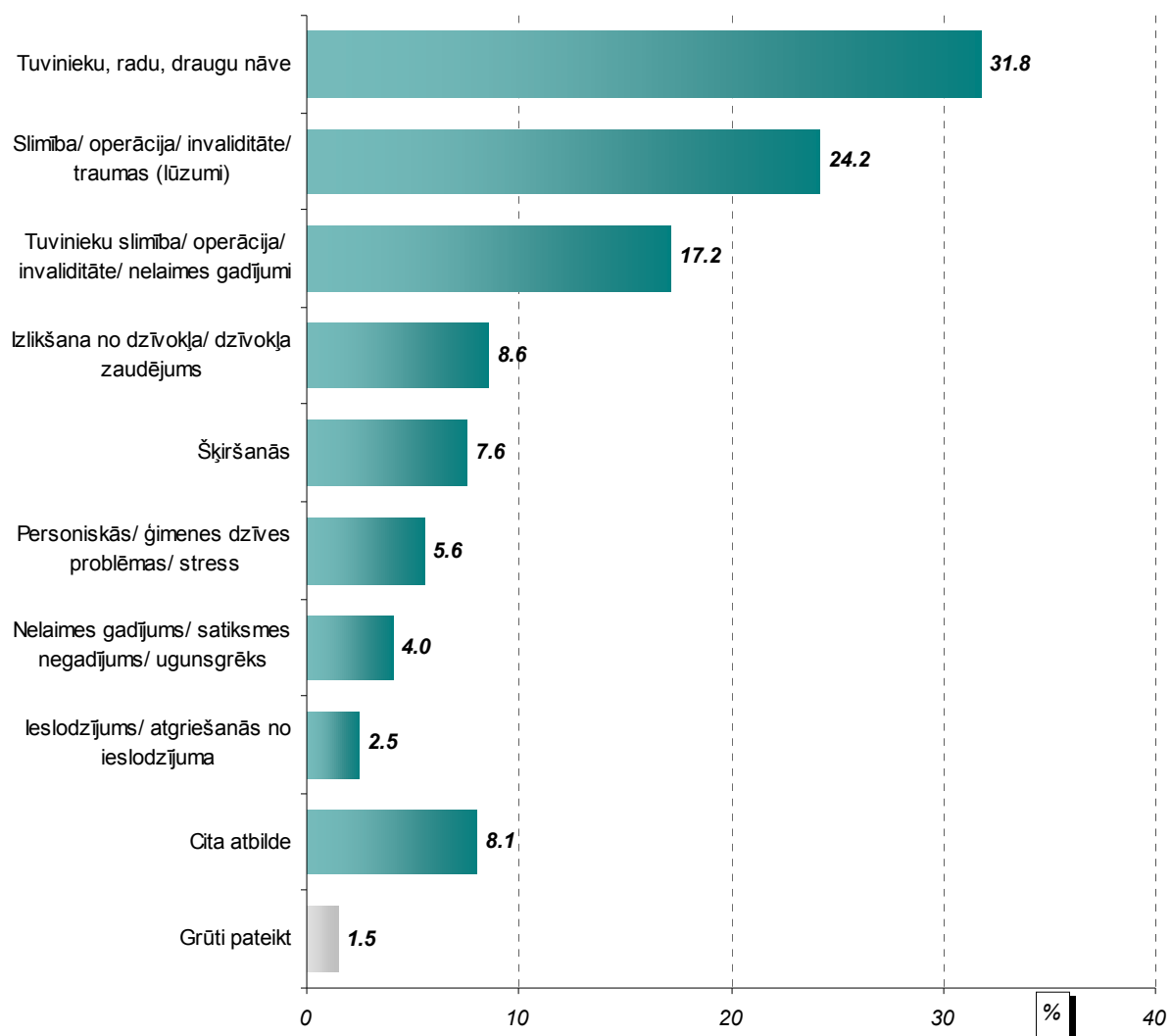

Bāze: visi respondenti, n=605

Bāze: visi respondenti

Grafiks 38 "Sakiet, lūdzu, kas tas bija par gadījumu vai krīzes situāciju?"
iespējamās vairākas atbildes

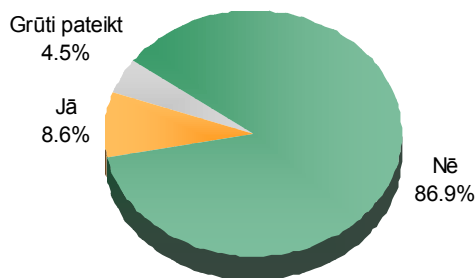

Bāze: respondenti, kuru dzīvē pēdējo 3 gadu laikā ir noticis kāds gadījums, kritiska situācija, kas būtiski ietekmēja respondenta dzīvi (piemēram, smaga slimība respondentam pašam, tuvinieka smaga slimība, tuvinieka zaudējums, šķiršanās utt.), n=198

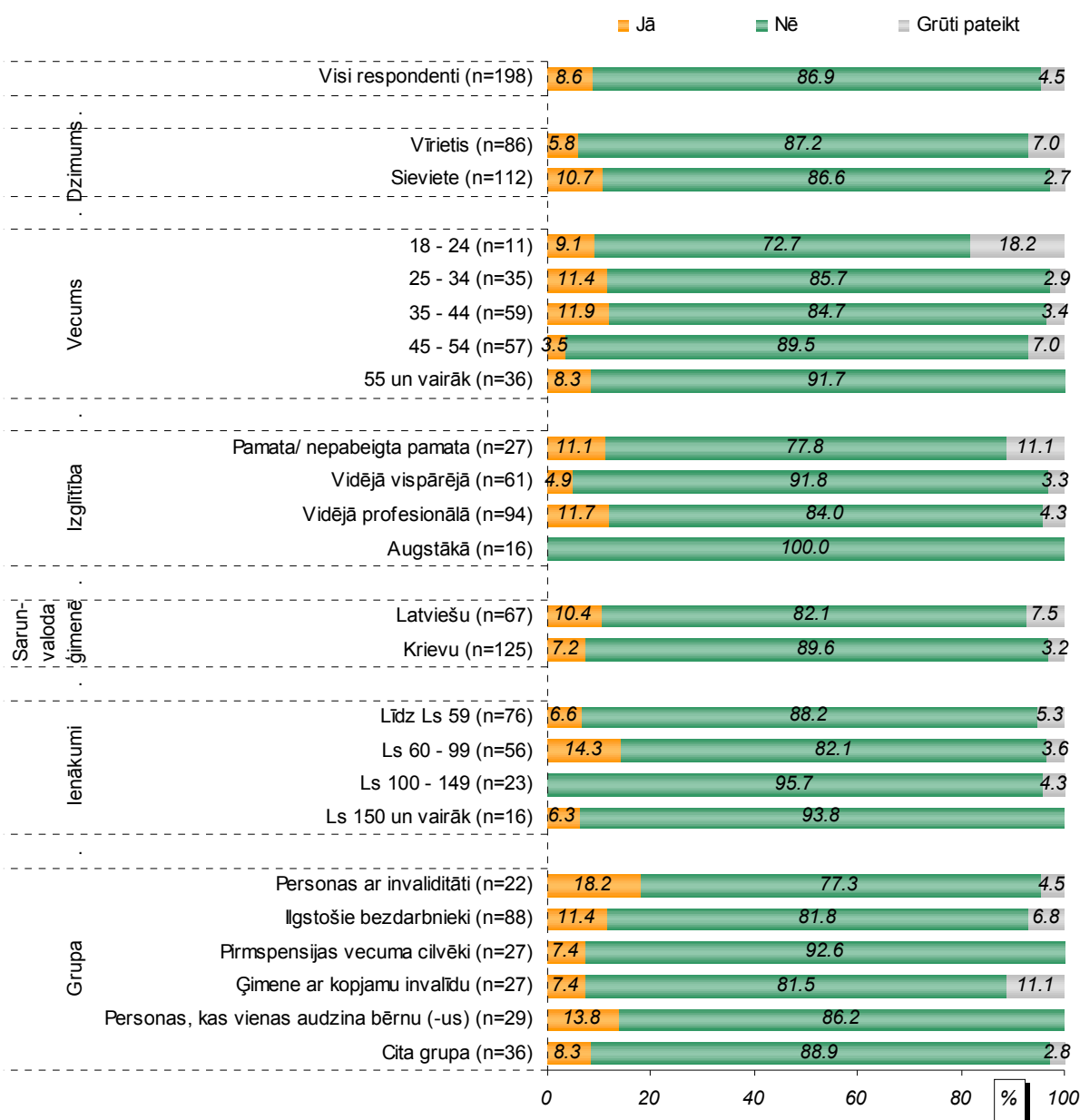

Pētījums: Par ilgstošo sociālās palīdzības saņēmēju – bezdarbnieku iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā

Grafiks 39 "Sakiet, lūdzu, vai pēc šī gadījuma/ krīzes Jūs saņēmat profesionālu psiholoģisko palīdzību vai atbalstu?"

Bāze: respondenti, kuru dzīvē pēdējo 3 gadu laikā ir noticis kāds gadījums, kritiska situācija, kas būtiski ietekmēja respondenta dzīvi (piemēram, smaga slimība respondentam pašam, tuvinieka smaga slimība, tuvinieka zaudējums, šķiršanās utt.), n=198

Bāze: respondenti, kuru dzīvē pēdējo 3 gadu laikā ir noticis kāds gadījums, kritiska situācija, kas būtiski ietekmēja respondenta dzīvi (piemēram, smaga slimība respondentam pašam, tuvinieka smaga slimība, tuvinieka zaudējums, šķiršanās utt.)

APTAUJAS ANKETA

ANKETA

Rīgas domes Labklājības departaments sadarbībā ar Sabiedriskās domas pētījumu centru SKDS Eiropas Sociālā fonda grantu programmas ietvaros veic pētījumu par darbaspējīgu nestrādājošu pašvaldības sociālās palīdzības saņēmēju iespējām darba tirgū Rīgas pilsētā.

Aptauja ir anonīma, anketā nav jānorāda respondenta vārds. Pētījuma dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

1. Kā jūs vērtējat savu apmierinātību ar dzīvi? Esmu...

...apmierināts	1
...drīzāk apmierināts	2
...drīzāk neapmierināts	3
...neapmierināts	4
Nezin/NA	8

2. Sakiet, lūdzu, vai Jūs vispār jebkad esat strādājis kādu algotu darbu (vienalga vai oficiālu vai neoficiālu)?

Jā	1	<i>Pāriet pie 3. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 10. jautājuma</i>
Nezin/NA	8	<i>Pāriet pie 10. jautājuma</i>

3. Vai Jūs šobrīd strādājat jebkādu algotu darbu (oficiālu vai neoficiālu)?

Jā	1	<i>Pāriet pie 6. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 4. jautājuma</i>
Nezin/NA	8	<i>Pāriet pie 4. jautājuma</i>

4. Sakiet, lūdzu, kāds bija iemesls tam, ka zaudējāt darbu/ pārtraucāt strādāt?

_____

5. Cik ilgu laiku jūs esat bez algota darba? _____ nedēļas/mēneši/gadi (vajadzīgo pasvītrot) → pāriet uz 9. jautājumu

6. Vai šajā darba vietā ar Jums ir noslēgts oficiāls darba līgums?

Jā	1
Nē	2
Nezin/NA	8

7. Vai pēdējā gada laikā Jūs esat mainījis darba vietu?

Jā	1	<i>Pāriet pie 8. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 9. jautājuma</i>
Nezin/NA	8	<i>Pāriet pie 9. jautājuma</i>

8. Cik reizes Jūs esat mainījis darbu pēdējā gada laikā? _____

9. Kartīte Nr. 9! Kur jūs ieguvāt informāciju par pēdējo darba vietu? Iespējama viena atbilde!

Ieteica radi, draugi un paziņas	1
Atsaucos uz sludinājumiem avīzēs/ liku savus sludinājumus	2
Atsaucos uz sludinājumiem veikalu skatlogos	3
Ar Nodarbinātības valsts aģentūras starpniecību	4
Ar citu darbā iekārtošanās biroju starpniecību	5
Ar interneta palīdzību	6
Citā veidā (precizēt)	7
.....	7
Nezin/NA	8

10. Vai Jūs pēdējo 12 mēnešu laikā esat meklējis (citu) darbu?

Jā	1	<i>Pāriet pie 11. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 14. jautājuma</i>
Nezin/NA	8	<i>Pāriet pie 14. jautājuma</i>

11. Kartīte Nr.11! Kā Jūs mēģinājāt atrast oficiālu darba vietu? Iespējamās vairākas atbildes!

Atrast darbu caur neformāliem kanāliem (ar radu, draugu un paziņu starpniecību)	1
Atrast darbu ar darba sludinājumu avīzēs palīdzību (atsaucoties uz sludinājumiem, liekot savus)	2
Atsaucos uz veikalu skatlogos izliktiem sludinājumiem	3
Vērsos Nodarbinātības valsts aģentūrā	4
Ar interneta palīdzību	5
Vērsos citos darbā iekārtošanās birojos	6
Citā veidā (<i>precizēt</i>)	7
Nezin/NA	8

12. Kartīte Nr.12! Kas Jums visvairāk palīdzēja/ palīdz, meklējot darbu? Iespējamās vairākas atbildes!

Pašvaldības sociālā dienesta darbinieki	1
Nodarbinātības valsts aģentūras darbinieki	2
Radi, draugi, paziņas	3
Prese, radio, avīzes, žurnāli	4
Internets	5
Meklēju darbu bez citu palīdzības	6
Citā veidā (<i>precizēt</i>)	7
Nezin/NA	8

13. Vai, Jūsprāt, nākamo trīs mēnešu laikā Jums izdosies atrast kādu algotu darbu/ citu darbu?

Jā, noteikti	1
Drīzāk jā	2
Drīzāk nē	3
Noteikti nē	4
Nezin/NA	8

Atbild visi respondenti**14. Vai Jūs jebkad esat bijis reģistrējies (-usies) par bezdarbnieku Nodarbinātības valsts aģentūrā?**

Jā, esmu reģistrēts pašreiz	1
Esmu bijis reģistrēts agrāk, bet pašreiz nē	2
Neesmu nekad bijis reģistrēts	3
Nezin/NA	8

15. Kartīte Nr. 15! Kāds šobrīd ir Jūsu ienākumu avots? Iespējami vairāki atbilžu varianti!

Personiskie un ģimenes uzkrājumi	1
Sociālā apdrošināšana (bezdarbnieka pabalsts)	2
Ģimenes valsts pabalsts	3
Palīdzība no radiem, draugiem	4
Pašvaldības pabalsti maznodrošinātajiem un trūcīgajiem	5
Ienākumi no gadījuma darbiem	6
Ienākumi no oficiāla darba	7
Alimenti	8
Invaliditātes pensija (sev/ citiem ģimenes locekļiem)	9
Citu ģimenes locekļu ienākumi	10
Cits (<i>precizēt</i>)	11
Grūti pateikt/NA	98

16. Vai pēdējā gada laikā varētu būt bijusi situācija, ka kāds darbs Jums atteikts, iespējams, dēļ Jūsu...

		Jā	Nē	Grūti pateikt
1	...dzimuma	1	2	8
2	...vecuma	1	2	8
3	...tautības/ etniskās piederības	1	2	8
4	...valodas prasmēm	1	2	8
5	...seksuālās orientācijas	1	2	8
6	...veselības stāvokļa dēļ (hroniska slimība, invaliditāte)	1	2	8
7	...ģimenes stāvokļa dēļ (t.sk. mazi bērni)	1	2	8
8	...sociālā statusa, ārējā izskata (piemēram, trūcīgs apģērbs, zobu problēmas u.c.)	1	2	8

17. Vai pēdējā gada laikā esat apmeklējis kādus kursus?

Pār kvalifikācijas kursus	1	<i>Pāriet pie 18. jautājuma</i>
Kvalifikācijas celšanas kursus	2	
Profesijas ieguves kursus	3	
Sevis pilnveidošanas kursus	4	
Valodu kursus	5	
Citus (<i>precizēt</i>)	6	
Neesmu apmeklējis	7	<i>Pāriet pie 19. jautājuma</i>
Grūti pateikt	8	

18. Kā jūs vērtējat šo kursu lietderīgumu attiecībā uz jūsu iespējām atrast darbu? Kursi bija...

... ļoti lietderīgi	1
... drīzāk lietderīgi	2
...drīzāk nelietderīgi	3
...pavisam nelietderīgi	4
Nezin/NA	8

19. Vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs personīgi esat vērsies Rīgas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības?

Jā	1	<i>Pāriet pie 20. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 22. jautājuma</i>
Grūti pateikt/NA	8	<i>Pāriet pie 22. jautājuma</i>

20. Kartīte Nr. 20! Kāds bija iemesls, kāpēc vērsāties pašvaldības sociālajā dienestā? Lai... iespējamās vairākas atbildes!

...saņemt materiālu palīdzību (aizpildīju deklarāciju pie sociālās palīdzības organizatora)	1
...saņemt informāciju par brīvajām darba vietām vai Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem	2
...saņemt sociālā darbinieka konsultācijas (piemēram, sakarā ar ģimenes problēmu risināšanu, ar problēmām, kas radušās ar atkarību, pēc ieslodzījuma, sakarā ar aprūpes jautājumiem, pansionātiem u.tml.)	3
...saņemt informāciju par maznodrošināto pabalstu iespējām/ tiesībām tos saņemt	4
...saņemt psihologa konsultācijas	5
...pedalītos atbalsta grupā	6
...saņemt aprūpes pakalpojumu (aprūpi mājās, sociālās aprūpes centrā)	7
Nezin/NA	8

21. Kā Jūs novērtētu palīdzību, ko saņēmt sociālajā dienestā? Tā Jūsu vajadzībām bija...

Pilnībā atbilstoša	1
Drīzāk atbilstoša	2
Drīzāk neatbilstoša	3
Pilnībā neatbilstoša	4
Nezin/NA	8

22. Sakiet, lūdzu, vai Jūs būtu vēlējies saņemt vēl kāda cita veida palīdzību no Rīgas pašvaldības sociālā dienesta?

Jā	1	<i>Pāriet pie 23. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 24. jautājuma</i>
Grūti pateikt/NA	8	<i>Pāriet pie 24. jautājuma</i>

23. Sakiet, lūdzu, kāda veida palīdzība vēl Jums būtu nepieciešama no sociālā dienesta?

.....NA 98

24. Sakiet, lūdzu, vai šie apstākļi bija/ ir galvenie cēloņi bezdarbam Jūsu gadījumā? Tikko atzīmēta atbilde „jā”, uzreiz pāriet pie 25. un 26. jautājuma.
Pēc tam atgriezieties pie 24. jautājuma nākamā apstākļa!

25. Sakiet, lūdzu, kā šis apstāklis ietekmē jūsu iespējas strādāt? Iespējamās vairākas atbildes.

26. Sakiet, lūdzu, kas būtu nepieciešams, lai palīdzētu Jums atrisināt šīs grūtības, kas saistītas ar .....? Iespējamās vairākas atbildes.

24. jautājums (cēloņi/ apstākļi)		25. jautājums (grūtības)		26. jautājums (risinājumi)		
	Jā	Nē	GP			
1	Veselības stāvoklis 1 →25)	2	8	1	Vairāk darba piedāvājumu ar saīsinātu darba laiku	1
				2	Invalitātes noformēšana un pensijas saņemšana	2
				3	Piešķirt līdzekļus ārstniecībai (operācijai, rehabilitācijai)	3
				4	Psiholoģiska palīdzība/ atbalsts	4
				5	Darbs mājās	5
				6	Nepieciešams apgūt jaunu profesiju	6
				7	Cits (precizēt)	7
				8	.....	8
2	Ģimenes locekļu slimība (tuvinieku kopšana) 1 →25)	2	8	1	Nav pietiekamu ienākumu, lai algotu kopēju	1
				2	Sociālā aprūpe nenodrošina pilnu darba dienu kopējiem	2
				3	Nevēlos atstāt savu tuvinieku svešu cilvēku aprūpē	3
				4	Cits (precizēt)	4
				5	Darbs mājās	5
				6	Saīsināts darba laiks	6
				7	Darbs tuvu mājām	7
				8	Cits (precizēt)	8
				9	.....	9
3	Bērnu kopšana un audzināšana 1 →25)	2	8	1	Trūkst bērnu aprūpes/ nevar atrast piemērotu bērnu aprūpi	1
				2	Nevar apmaksāt auklītes pakalpojumus	2
				3	Vēlos pati/-s audzināt savu bērnu	3
				4	Nav izglītības/ zaudētas iemaņas, lai varētu strādāt algotu darbu	4
				5	Bērns bieži slimo	5
				6	Cits (precizēt)	6
				7	.....	7
4	Latviešu valodas prasmju trūkums 1 →25)	2	8	1	Nav iespēju praksē pielietot latviešu valodu, tāpēc tā ātri aizmirstas	1
				2	Vājas spējas apgūt svešvalodas (t. sk. latviešu val.)	2
				3	Nevēlos mācīties latviešu valodu	3
				4	Nav dokumenta, kas apliecina valodas prasmi	4
				5	Nevar atrast darbu savā profesijā, jo nezin latviešu valodu	5
				6	Cits (precizēt)	6
				7	.....	7

24. jautājums (cēloņi/ apstākļi)		25. jautājums (grūtības)		26. jautājums (risinājumi)		
	Jā	Nē	GP			
5	Neatbilstošs piedāvātais atalgojums iespējamās darba vietās	1 →25)	2	8	1 Neredzu jēgu strādāt, ja par nopelnīto nevaru sevi uzturēt un vienai jāgriežas pēc sociālās palīdzības	1
6	Atbilstošas izglītības un darba pieredzes trūkums	1	2	8	2 Neuzticos darba devējam (nesamaksā solīto darba algu, nenoslēdz darba līgumu)	2
7	Dažkārt mēdzu lietot alkoholu	1 →25)	2	8	3 Cits (precizēt)	3
8	Esmu nesen atbrīvots no ieslodzījuma	1 →25)	2	8	1 Kavēju darbu	1 Nepieciešams apmaksāts ārstēšanās kurss (no alkohola atkarības)
					2 Nevaru kvalitatīvi veikt darba pienākumus	2 Nepieciešama psihologa palīdzība
					3 Cits (precizēt)	3 Nepieciešams atrisināt personiskas problēmas
					4 Cits (precizēt)	4 Cits (precizēt) .....
					1 Mana profesija nav pieprasīta darba tirgū	
					2 Esmu zaudējis darba iemaņas	
					3 Nav darba pieredzes	
					4 Nav iemaņu darba meklēšanā	
					5 Trūkst informācijas par vakancēm	
					6 Trūkst tuvu cilvēku pie kā griezties pēc atbalsta un padoma	
					7 Cits (precizēt)	
9	Nevēlos zaudēt dzīvokļa rindu	1 →25)	2	8	1 Nevaru strādāt algotu darbu, jo jāsiglabā maznodrošinātā statuss	1 Pašvaldībai jāmeklē citi veidi dzīvokļu jautājuma risināšanā (piem. kredītu galvošana, vienreizējs pabalsts utt.)
					2 Cits (precizēt)	2 Paaugstināto minimālo ienākumu robežu, lai var strādāt un nezaudēt dzīvokļu rindu
					3 Cits (precizēt)	3 Cits (precizēt) .....
10	Pirmspensijas vecums	1 →25)	2	8	1 Mana profesija nav pieprasīta darba tirgū	
					2 Darba devējs atsaka darbu	
					3 Jūtos vecs/-a	
					4 Nevaru vairs apgūt jaunu profesiju/ paaugstināt kvalifikāciju	
					5 Cits (precizēt)	
11	Cits (precizēt)	1 →25)	2	8	1 Cits (precizēt)	1 Cits (precizēt) .....

27. Kartīte Nr.27! Izvēloties no visiem aplūkotajiem ilgstoša bezdarba cēloņiem, sakiet, lūdzu, kurš, Jūsaprāt, ir pats būtiskākais Jūsu gadījumā? Iespējamās 2 atbildes!

Veselības stāvoklis	1
Ģimenes locekļu slimība	2
Bērnu kopšana un audzināšana	3
Latviešu valodas prasmju trūkums	4
Neatbilstošs piedāvātais atalgojums darba vietā	5
Darba devēja attieksme (neslēdz darba līgumu, atlaiž pēc 3 mēnešu pārbaudes laika, neizmaksā algu, veselībai kaitīgi darba apstākļi)	6
Nav piemērota darba atbilstošā specialitātē	7
Atbilstošas izglītības un darba pieredzes trūkums	8
Nevēlos strādāt	9
Neprasme sevi piedāvāt darba devējam	10
Nepiemērotības sajūta, zema pašapziņa	11
Cits (<i>precizēt</i>)	12
.....	
Grūti pateikt	98

28. Vai Jūsu dzīvē pēdējo 3 gadu laikā ir noticis kāds gadījums, kritiska situācija, kas būtiski ietekmēja Jūsu dzīvi (piemēram, smaga slimība Jums pašam/ pašai, tuvinieka smaga slimība, tuvinieka zaudējums, šķiršanās utt.)?

Jā	1	<i>Pāriet pie 29. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 31. jautājuma</i>
Grūti pateikt	8	<i>Pāriet pie 31. jautājuma</i>

29. Sakiet, lūdzu, kas tas bija par gadījumu vai krīzes situāciju?

_____

30. Sakiet, lūdzu, vai pēc šī gadījuma/ krīzes Jūs saņēmat profesionālu psiholoģisko palīdzību vai atbalstu?

Jā	1
Nē	2
Grūti pateikt/NA	8

31. Kartīte Nr.31! Vai Jūs piederat pie kādas no sekojošām grupām (*atzīmēt visas pie kurām pieder*)?

Personas ar invaliditāti (norādīt, kādu)	1
Ilgstošie bezdarbnieki – nestrādā vismaz 9 mēnešus	2
Pirmspensijas vecuma cilvēki (t.i., sievietes no 55 gadiem; vīrieši no 56 gadiem)	3
Jaunieši (15 – 24) ar nepabeigtu pamatizglītību	4
Jaunieši (15 – 24) ar nepabeigtu vidējo izglītību	5
Personas, kas atbrīvotas no ieslodzījuma vietām	6
Vecāki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma līdz 1.5 gadiem	7
Vecāki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma līdz 3 gadiem	8
Ģimene ar kopjamu invalīdu	9
Personas, kas vienas audzina bērnu (-us)	10
Daudzbērnu ģimeņu vecāki (3 un vairāk bērni)	11
Cita (<i>precizēt</i>)	12
.....	
Nepiederu nevienai no šīm grupām	13

Nobeigumā, lūdzu, sniedziet dažas ziņas par sevi!

D1. Dzimums

vīrietis	1
sieviete	2

D2. Vecums (pilni gadi) _____

D3. Izglītība:

augstākā	1
vidējā vispārējā	2
vidējā profesionālā	3
pamata (9 klases)	4
nepabeigta pamata	5

D4. Sakiet, lūdzu, kāda ir Jūsu sarunvaloda ģimenē?

Latviešu	1
Krievu	2
Cita	3

D5. Cik cilvēku, ieskaitot Jūs, dzīvo kopā Jūsu ģimenē (kopējā saimniecībā) _____

D6. Mēneša aptuvenie ienākumi uz vienu ģimenes locekli pēdējā mēneša laikā (ieskaitot algu, pabalstus, pensiju) (PIERAKSTIET LATOS) _____ Ls

Nezinu.....9801

Pateicamies par piedalīšanos aptaujā!

D7. Intervijas vieta _____

D8. Respondenta deklarētā dzīves vieta _____

D9. Rīgas administratīvais rajons pēc datu bāzes _____

Intervijas laiks: 2007. gada..... Intervētājs _____

SKDS

sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010

Tālr.: 7 312 876, fakss: 7 312 874

E-mail: skds@skds.lv

www.skds.lv